בסייעתא דשמיא

השבת
בהלכה ובאגדה

המקובץ

חיברתיו וערכתיו בחסד ה' עלי

הצעיר באלפי ישראל

דוד שלום נקי ס"ט

שנת: "וְגַם מָצָאתָ חֵן בְּעֵינָי" (שמות לג יב)

מרחשון תש"פ לפ"ק

החוברות שיצאו לאור בסייעתא דשמיא - בהלכה ובאגדה:

השבת: הלכות שבת המעשיות, בצרוף דברי אגדה להבנת יקרתה וחשיבותה של שבת קודשנו. **הטהרה:** הלכות בלשון ברורה, אף למתחילים. שאלות אקטואליות ועוד. **פורמט צבעוני** מרהיב עין. **סדר היום:** השכמת הבוקר, ציצית ותפילין, תפילה ועוד, בצירוף דברי אגדה נעימים ומחזקים. **להיות את:** חוברת נרחבת לאשה בנושאים: עוצמת נשים, צניעות, האשה במעגלי החיים ועוד. חובה לכל אשה! **הנישואין:** גיל הנישואין, שידוכים, אירוסין, חופה, כתובה, מהלך השמחה, שבע ברכות, הנהגות הבית ועוד. **האבלות:** דיני ימי השבעה, השלושים, השנה ועוד. וכן ענייני עילוי נשמה, דברי נחמה וחיזוק. **כבוד אב ואם:** ההלכות המעשיות דבר יום ביומו, עם מדרשי חז"ל וסיפורים מרתקים ומחזקים. **ראש חודש ברכת הלבנה וברכת החמה:** בצרוף חידושים נפלאים על המאורות ופלאי הבריאה. **הסעודה:** נטילת ידיים, הפסק באכילה, הנהגות הסעודה, מאה ברכות, ברכת המזון ועוד. ודברי אגדה מרתקים. **כשרות המטבח:** בשר בחלב, הכשרת כלים, תולעים, מליחה, פת גויים, טבילת כלים ועוד. **ראש השנה ויום הכיפורים:** הלכות ודברי אגדה מחזקים לימים אלו. **כולל סדר הסליחות והתרת נדרים.** **חג הסוכות:** ניסי ישראל במדבר, חג הסוכות בירושלים, שמחת בית השואבה, האושפיזין, ועוד. **ימי החנוכה:** עם סיפור נס חנוכה מדברי חז"ל וממקורות היסטוריים, מרתק במיוחד. **ימי הפורים:** הלכות פורים, וסיפור המגילה בהרחבה על פי מדרשי חז"ל, מרתק במיוחד! **כולל מגילת אסתר.** **חג הפסח:** הלכות הפסח, וסיפור יציאת מצרים וקריעת ים סוף, ועוד. **כולל הגדה של פסח** עם פירוש קצר ומתוק. **ימי העומר:** ספירת העומר, ל"ג בעומר, פסח שני ועוד. עם הרחבה מרתקת על מהות הימים בעבר ובהווה. **חג השבועות:** דיני החג ויום טוב, סיפור מרתק של מתן תורה. **מגילת רות** משולבת בסיפורי המגילה. **ארבע התעניות:** פרטי ההלכות, וסיפורי החורבן בהרחבה, הגאולה, ביאת המשיח ועוד. נוגע ללב. **פרקי אבות:** **עם פירוש מאירת עיניים** להבנת פשט המשנה **ופירוש שמחת הלב** מדרשים, סיפורים וחיזוקים מרתקים. **מצוות הארץ:** שמיטה, חלה, כלאים, ערלה, תרומות ומעשרות, יישוב ארץ ישראל. **הרפואה:** הלכות שמירת הגוף והנפש, מצות ביקור חולים, סיעוד הורים זקנים ועוד, ודברי אגדה מרתקים. **ברית מילה:** דברי אגדה מרתקים, ופרטי ההלכות ליולדת, לברית, בחירת שם ועוד. **עם סדר הלימוד לברית יצחק.** **מרן הרב עובדיה:** הנהגות, מעשים, דרכי לימוד והשקפה על מרן מלכא זצוק"ל, מזווית אישית. **תבורך מנשים יעל:** קוים לדמותה של האמא היקרה, אצילת הנפש ורבת האמונה, הרבנית **יעל נקי** ע"ה. **מארז השבת \ סדר היום – מחולק ללימוד יומי:** מארז ג' חלקים פורמט כיס. בלימוד 3 דקות מסיימים כל ההלכות בשנה.

מחירי החוברות: *שבת, טהרה, סדר היום, להיות את, נישואין, אבלות, פרקי אבות, ברית מילה - 5.5 ₪.*

יתר החוברות - 3.5 ₪. ***מחיר כל הסדרה*** *[24 חוברות] – 100 ₪. מארז שבת \ סדר היום לימוד יומי ג' חלקים - 8.5 ₪.*

חוברות מקוצרות [טהרה, שבת, להיות את] – 3 ₪. ברכישה מעל 100 חוברות מקוצרות – 1 ₪ לחוברת.

אפשרות להטבעת זהב על כל החוברות [עלות 70 אגורות לחוברת + מחיר המשלוח, החל מ-100 חוברות זהות] - 02-5802398.

נקודות מכירה לרכישת החוברות: **אופקים:** 0504-185545 **אור יהודה:** 054-8438347 **אור עקיבא:** 0547-878874 **אילת:** 054-8491143 **אלעד:** *054-8422891 *03-5233303 **אריאל:** 052-3066012 **אשדוד:** *052-7667048 *054-8447156 **אשקלון:** 052-7689873, 08-6722103 **באר שבע:** *054-8447230 *054-8499378 **בית שאן:** 052-7183329 **בית שמש:** 0528-985558, 02-9995076 **ביתר עילית:** *02-5807463 (A) *02-5802398 (B) **בני ברק:** *052-7646027 *0504-174567 [18:00-20:00] *-054-8438347 **בת ים:** *054-2491168 *054-5847762 **גדרה:** 054-7429955 **גן יבנה:** 052-4315009, 052-5454211 **דימונה:** -054-8427237 **הרצליה:** 052-8046337 **זכרון יעקב:** 052-7129661 **חדרה:** 052-7117668 **חולון:** *052-5114046 *054-8499504 *0507-849649 **חיפה:** *052-7657756 *052-7636768 **חצור:** 052-7383715 **חריש:** 052-7161207 **טבריה:** *0508-361166 *054-8482638. **טירת הכרמל:** 0522-753310 **יבנה:** *052-7129739 *08-6757677 **יד בנימין:** 052-5277260 **יהוד:** -053-4158435, 052-7010722. **יקנעם:** 054-3320744 **ירוחם:** 052-7115988 **ירושלים:** *052-7114363 בית וגן *050-2290082 שמואל הנביא *02-5827008 סנהדריה * 054-8487335 רמת שלמה *0545-810328 גילה *077-3396020 ק. יובל *052-7141907 *-053-2476758 גבעת מרדכי *0506-518504 ארמון הנציב **כוכב יעקב:** 058-7737616 **כפר סבא:** 050-4143094. **כרמיאל:** 052-5705148 **לוד:** 0504-107540 **מגדל העמק:** 0506-830791 **מודיעין:** 058-3278597, 08-9725742 **מצפה רמון:** 052-4619144 **נהריה:** 053-4322936 **נוף הגליל:** 054-8461451 **נתיבות:** 077-5504905, 05271-53938 **נתניה:** *052-6473598 *0527-632800 *0507-776653 **עכו:** 055-6700579. 052-4317340 **עפולה:** 054-5288797 **עתלית:** 054-8590068, 0546-303926 **פתח תקוה:** *054-3346241, 054-8439076 *0527603435 **צפת:** 0504-121786 **קיסריה:** 052-7644622 **קריות:** 0504-102069, -04-8492473 **קרית אתא:** 054-2399998 **קרית ארבע:** 054-4441495 **קרית גת:** 052-4830879 *0533-126950 **קרית מלאכי:** 054-7429178 **קרית ספר:** 0504-172416. **קרית שמונה:** 05271-92976 **ראש העין:** *0545-250370 *054-2260186 **ראשל"צ:** *0503332293. *055-6771727 *0533-000093. *05484-98449 **רחובות:** *052-7153567 *054-7429955 *052-6575529 **רעננה:** 054-7444103 **רכסים:** *054-8408840, 077-3005038 * 052-7644622 **רמלה:** *053-8270570 **שדרות:** 053-3131382 **תל אביב:** 052-7661162. *ניתן להצמין משלוח עד הבית* **בעלות** 60 ₪ **במייל:** 6410995@okmail.co.il

©

אפיקי מים *מים של תורה לכל יהודי!*

ניתן בשמחה לצלם קטעים לצורך לימוד בבתי הספר, שיעורי תורה, עלונים וכדומה. לא למטרות מסחר.

☜ לקבלת טופס הו"ק וכן לקבלת העלון השבועי במייל: 6410995@okmail.co.il.

☜ לשותפות בזיכוי הרבים: חשבון בבנק הדואר 8413671 סניף 01 - עמותת אפיקי מים [ע"ר 580540094].

שבת!

שבת - שלנו.

של ירושלים ושל תל אביב, של חיפה ושל אשדוד, של באר שבע ושל גבעתיים.
של כל היהודים במדינה - ממטולה ועד אילת.

היא חרוטה על דגלנו.

היא חקוקה בנוסח הטאבו שלנו על המדינה.

היא אינה צריכה - לא לחוקי עזר עירוניים ולא לפסיקת בג"ץ,
לא לחקיקה בכנסת ולא לצו משר הפנים.

היא בנפשנו. בדם היהודי הזורם בעורקינו -
שמאחד את גורלנו, ושהביא את כולנו למדינה הזאת -
ממרוקו ומתוניס, מעירק ומסוריה, מאירן ומתימן, מרוסיה ומפולין, מגרמניה ומצרפת,
מסין ומיפן, מאמריקה וממקסיקו.

אמר הקדוש ברוך הוא למשה רבנו: מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה,
ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם! (מסכת שבת דף י עמוד ב)

השבת היא מתנה טובה שניתנה באהבה לכל יהודי באשר הוא.

וכולנו, כולנו, כל היהודים במדינה, צריכים לשמור עליה בכוחות מאוחדים.

"כי אשמרה שבת - אל ישמרני
אות היא לעולמי עד בינו וביני"!

חז"ל אמרו, כי השבת היא "בת הזוג" של עם ישראל, ואכן - השבת והיהודי - אחד הם. כל הווי החיים היהודי סופג את חיותו - מיום השבת, היום שבו עוזב היהודי את כל טרדות החולין שלו, "מתענג על ה'", וזוכה להארה מיוחדת בנשמה.

ממה נובעת הארה מיוחדת זו? כיצד מצליח היהודי, מידי שבוע, להגיע למנוחת נפש כה איכותית ואמיתית? כיצד - מבלי לנדוד לאי שם, אלא בתוך ביתו פנימה - משיג היהודי השראה ומנוחה שכזו?

ברור, כי המתכון לכך איננו מתכון אנושי. איננו המצאה או רעיון של בן אנוש. השבת היהודית היא מתכון אלוקי, מעין "סוד מקצועי", "מתנה טובה" שנתן הבורא לבניו אהוביו!

במתכון הזה כלולים הוראות מיוחדות, המנטרלות את האדם ממלאכת החולין - ומרוממות אותו אל "עולם שכולו שבת ומנוחה".

חוברת זו, באה לסייע בעדנו - בקיומו של אותו מתכון אלוקי מופלא.

מה בוערת?

א. קצת על המאבק למען שמירת השבת במדינה.

ב. קצת התבוננות על המתנה שקיבלנו, מה היא מכילה, מה היא צופנת...

ג. קצת פרטים מעשיים על המתכון הייחודי, "הסוד המקצועי",
שקיבלנו מהבורא. דהיינו הלכות שבת - בקצרה.

קריאה מהנה ומועילה!!!

תוכן הענייניים

שבת שלום על ישראל 6

דו שיח בין משה לרוני - על המאבק למען שמירת השבת במדינת ישראל

מנוחת אמת ואמונה 21

מדוע נח החמור? מדוע הכריזה חברת מייקרוסופט על שביתה?

ובעצם - מי בכלל יכול להרשות לעצמו לשבות?

קרוב אליך הדבר מאוד 31

עם הדרך הארוכה ביותר מתחילה בצעד אחד קטן...

מתכון מנצח 34

כיצד היית מתכנן לעצמך יום של חופשה והנאה?

היכן בעצם נמצאים החופש והדרור - בתוך מעבלות השבת?

מי חמור יותר - גנב או מחלל שבת 39

הוא אדם ישר, מצפוני והוגן - אך ערוע מעגב! איך זה יתכן?

ט"ל מלאכות 41

לחיצה על כפתור - כמה קל ופשוט, מדוע בעצם אין רשות?

הכר את 39 השליחים שלך לשליטה ויצירה בעולם.

שבת שלום 45

שבת קודש מזמינה אותך להעביר הילוך - שלום עם עצמך,

שלום עם משפחתך, ושלום עם אלוקיך!

מקור הברכה 49

חור בכיס... פיצוף בצנרת... אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה...

סיפורים לשבת 49

הלכות שבת 53

שבת שלום על ישראל

דו שיח בין משה לרוני - על המאבק למען שמירת השבת במדינת ישראל

רוני: *לאחרונה נושא השבת נמצא הרבה בכותרות, אני קורא על המאבק של המפלגות הדתיות נגד חילולי השבת. אומר את האמת: גם אני דתי ושומר שבת, אבל אני לא מבין למה צריך את המאבקים האלו. הלוא כל אדם צריך לפעול לפי בחירתו והבנתו, ומה טעם לכפות על מי שאינו מבין ואינו שומר, הרי במילא מה לא יביא אותו לשמור מרצונו? לדעתי, צריך לפעול רק בכיוון של הסברה וכדומה, אך ללא כפייה.*

משה: רוני, אשאל אותך שאלה: כיצד תתייחס לאזרח ישראלי ששורף דגל ישראל באמצע המדרחוב?

מה מעשה חמור מאוד. אינני יודע מהו בדיוק העונש הקבוע בחוק על כך, אבל אני יודע שמה מעשה פלילי, והעבריין ראוי לעונש בכל חומרת הדין.

למה, רוני? האם מדינה דמוקרטית יכולה לכפות על האזרחים לאהוב אותה? מה זה כאן, רוסיה הקומוניסטית?! מישהו יכול לחייב אותך לשיר שירי מולדת ולתלות דגל ישראל ביום העצמאות?!

לא, אבל יש מרחק גדול בין לתלות דגל או לא לתלות, לבין לשרוף דגל בפרהסיה. מה שיש אנשים שמלמלים במדינה, מה חבל מאוד בעיניי, ואולי באמת אפשר לנסות לבאת בתעמולה ובהסברה, כך שלאורחים במדינה הבאת תהיה קצת יותר נאווה במולדת שלהם, אך בוודאי שאי אפשר לכפות באת. אבל שברחובות הציר ישרפו דגלים - מה כבר עניין אחר, מה ביטוי המולדת, מה קעקוע הבסיס של מדינה מתוקנת, וראוי לעונשים בכל חומרת הדין!

רוני, קלעת בדיוק לנקודה!

במצוַת השבת ישנו דין מיוחד שאינו קיים בשאר המצוות: מי שמחלל שבת **בפרהסיה** [בגלוי] - דינו כגוי לעניינים רבים: הוא אינו מצטרף למניין, יינו יין נסך ועוד. מה שאין כן מי שמחלל שבת בביתו בצנעה, שהגם שהוא עובר עבירה חמורה מאוד, מכל מקום אינו נכנס לקטגוריה קשה זו של "דינו כגוי". בשום מצוה אחרת לא ראינו חלוקה כזאת, אין למשל חילוק בין מי שאוכל חזיר בביתו בצנעה, לבין מי שעושה זאת בפרהסיה.

ולמה? תקשיב טוב.

התורה הקדושה אומרת (חומש שמות פרק לא):

אַךְ אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ **כִּי אוֹת הִיא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם** לָדַעַת כִּי אֲנִי ה' מְקַדִּשְׁכֶם... וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם, **בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִיא לְעֹלָם** כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ".

אומר בורא עולם: השבת היא "אות" ביני וביניכם! שבת היא הסמל בינינו. היא אחת משלוש מצוות המוגדרות כ"אות" [השתיים הנוספות הן תפילין וברית מילה. אך לא שייך בהן

הפרת המצוה בפרהסיה]. לכן **חילול שבת בפרהסיה הוא כמו בגידה מוצהרת ופומבית בה', חלילה. לפחות כמו שריפת דגל. זהו קעקוע היסוד שלנו כיהודים!** ,

לכן, כל עוד אנשים פרטיים אינם שומרים תורה ומצוות, זה כואב ועצוב, ואנו מתפללים לה' שהעם כולו יזכה - בהמוניו - לשוב לצור מחצבתו, לה' ולתורתו! ואנחנו גם משתדלים לצאת בהסברה נכונה, ולקרב לבבות ישראל לאבינו שבשמים. אבל על "שריפת דגל", חלילה, יש לזעוק, יש להיאבק. איך יתכן שמדינה יהודית תאפשר לרמוס את הדגל של היהדות - בפרהסיה, במרחב הציבורי?! אני חושב, רוני, שכל מי שמזדהה עם המושג "יהודי", צריך להצטרף אל המאבק הזה!

תראה, משה, אני אישית מסכים איתך, ובאמת גם חידדת לי נקודה חשובה מאוד. אבל אל תשכח שאנחנו חיים במדינה דמוקרטית, ומה תעשה שהרוב כאן במדינה אינם בדעה הבאת שהבגדת כאן, ואינם מבינים את הדברים בצורה כבאת. הרי אי אפשר שהמיעוט הדתי יכפה את דעתו על הרוב! לה מה שנקרא "כפייה דתית"...

"כפייה דתית!" - רוני, הייתי רוצה להסביר לך כמה צמד המילים האלו, שכל כך הרבה נשמעות בשיח הציבורי, הן בעצם חלק מתעמולה והסתה נגד הדת, אבל אין להן שום הצדקה!

תשמע דו-שיח מעניין בין נהג אוטובוס לאחד הנוסעים:

נהג: אדוני, אסור לעשן כאן באוטובוס!

נוסע: סליחה נהג, אינך יכול לכפות עלי אם לעשן או לא!

נהג: אדוני, זה החוק. כיוון שהוכח שהעישון מזיק לסובבים, נחקק שאסור לעשן באוטובוס.

נוסע: אדוני, זוהי כפייה בריאותית! בכלל, אני לא מאמין בשטויות האלו! מי שמאמין בזה, שיסע לו באוטובוסים סטריליים עם ואקום מצידי! אין לאף אחד זכות לכפות עלי חוקים כאלה, שאיני מאמין בהם.

נהג: אינני רוצה להתווכח איתך, זה החוק. או שאתה מכבה את הסיגריה או שאתה יורד! אני מחכה.

נוסע: חוצפה! שערורייה! כפייה בריאותית! אני עוד אגיש תביעה בבג"ץ... איזו זכות יש לאנשים לכפות עלי את האמונות שלהם...?!

נו רוני, מה אתה אומר על הדו-שיח הזה? מי לדעתך צודק?

בוודאי שהנהג צודק. הייתי אומר שהנוסע הבה טועה בשני דברים יסודיים:

האחד - שהעובדה שהעישון מזיק לסובבים זוהי עובדה מחקרית מוכחת, ולא עניין של אמונה. זה מגוחך לטעון שאינו מאמין בזה...

השני - שגם אם נניח שהוא לא מאמין למחקרים או לא רוצה להאמין, אחר שלה נקבע בחוק, על פי נהלים מקובלים, חובתו לציית לחוק הלה. לוהי כפייה חוקית מתבקשת שבעצם קיימת בכל ממסד, שאם לא כן - איש הישר בעיניו יעשה...

זהו בדיוק!

הנקודה הראשונה הכי חשובה בעיניי, אבל עליה אדבר איתך בהמשך. כרגע הייתי רוצה להתייחס לנקודה השנייה: **כל חוק הוא בעצם כפייה. אחרת, זה לא חוק!** מוזר מאוד שכאשר החוק נוגע לעניינים דתיים, מכנים זאת "כפייה דתית". אם בנוהל דמוקרטי קבעו חוק שאין לפתוח חנויות בשבת, איך אפשר לקרוא לזה "כפייה דתית"? זה חוק!

החוק התקבל על ידי הכנסת, הכנסת אשר נבחרה על ידי העם מחוקקת חוקים לפי הצבעת הרוב. לכל מדינה יש צביון ייחודי משלה, רוב אזרחי ישראל מעוניינים בצביון יהודי מסויים למדינת ישראל, ולכן כל חוקי מדינת ישראל הנוגעים לחוקי הדת, הם חלק ממערכת החוקים של המדינה, ונחקקו במסגרת דמוקרטית!

שמעון שיטרית: "כפיית נורמה, כגון קביעת יום מנוחה, אין בה משום פגיעה בחופש הדת והמצפון, שכן במקרה זה הנורמה שנכפתה דינה כדין כל נורמה, יהא מקורה אשר יהא, שנתקבלה על בני החברה, והמדינה רשאית לכפותה באמצעות חוקים. האם בשל כך בלבד שמקור האיסור הוא דתי יש לקבוע כי הוא פסול ופוגע בחופש דת?!" ("משפטים", ג').

ד"ר משה סנה: "התקנה שנקבעה במושב האחרון (להשבית את התחבורה הציבורית בשבת), אינה באה לפגוע בחירותו של הפרט, אלא להבטיח את מנוחת יום השבת, שהוא קניין משותף, לציבור החרדי ולציבור החופשי כאחד". (מתוך המאמר: "מבית ומחוץ" אשר פורסם ב"הזמן", 4491.3.01).

אל אתה בעצם אומר שלקרוא לחוקים הללו "כפייה דתית", לה כמו לקרוא לחוקים הקשורים בבריאות "כפייה בריאותית" ולחוקי התנועה "כפייה בטיחותית" או משהו כלה...

אומר לך יותר מזה: כאשר אנשים, שרוממות החוק בגרונם, מכריזים ומעודדים שאין צורך לציית לחוקים הקשורים בדת, כמו כמה חברי כנסת המעודדים לפתוח עסקים וקניונים בשבת, למכור חמץ בפסח, למכור בשר חזיר וכו' - וכל זאת בניגוד גמור לחוקים הללו שהתקבלו בכנסת ברוב קולות ובתהליך דמוקרטי כמו כל חוק אחר, האנשים הללו הורסים בעצמם את שלטון החוק וגורמים לאנרכיה. שהרי כל אזרח יכול להחליט מחר שחוק כזה או אחר לא נראה בעיניו!

לה באמת נכון מה שאתה אומר, לא חשבתי על לה. אבל תראה, אני מסכים איתך שכל עוד קיים חוק כלה צריך להישמע אליו, ואין לכנות לאת "כפייה דתית". אבל אם המצב הוא שרוב האלרחים במדינה מעוניינים לשנות את החוק ולהתיר פתיחת חנויות בשבת והפעלת תחבורה ציבורית, אל לדעתי לה נכון מאוד מצד הכנסת

לשנות. מה הבעיה? למה אתם עושים מצה כצה רעש?

תאר לך, רוני, סיטואציה כזאת, שבמדינה מסויימת המוסר מידרדר כל כך, עד שרוב האזרחים מתמכרים לסמים. האם לדעתך הממשלה צריכה להתיר צריכת סמים וסחר בסמים?

בשום אופן! על הממשלה לפעול מתוך אחריות, ומכיוון שהיא יודעת שצריכת סמים היא מסוכנת, עליה למנוע באת כל יכולתה, ואף לעשות פעולות שונות למיגור התופעה המסוכנת. אבל אני מתאר לעצמי שבמשך הזמן יכול להיווצר מצב, שהאזרחים המעוניינים בצריכת סמים יקימו מפלגות, ואם המפלגות הללו תתחזקנה ותקמנה ממשלה, אז הממשלה הזאת תתיר סמים, ואז - הלך על המדינה הזאת...!

אז בטח כבר הבנת למה אני מתכוון. זה שהרוב טועים ורוצים בטעות לדרוך על הדגל היהודי, וחלילה להפר את קדושת השבת, זה עדיין לא מצדיק את הממשלה לעשות זאת. על הממשלה לקחת אחריות לגורל של העם, לזהות היהודית שלו.

תסכים איתי רוני שהמדינה שלנו היא: א. מדינה יהודית. ב. מדינה דמוקרטית.

רצוני לומר, לפני שהיא דמוקרטית, קודם כל היא יהודית. זוהי המהות שלה, זהו היסוד שלה. זה הדבר הכי ראשון ובסיסי כאן. הדבר השני הוא, שצורת השלטון פה היא דמוקרטית. גם אנשים לא דתיים צריכים להודות בכך. אביא לך כאן קטע מתוך מאמרו של שמואל שניצר, העורך לשעבר של העיתון "מעריב":

לחילון הגמור יש מחיר. ומי שחותר אליו, צריך להיות מוכן לשלמו... מי שדוגל בחילון גמור, איננו סבור שאפשר לקיים את העם היהודי, גם אם ממירים את אורחותיו הישנים במערכת אמונות מודרנית יותר. הוא פשוט סבור, שאין צורך לקיים את העם היהודי. לדעתו, מיצו היהודים את תפקידם בעולם, בימים שבהם היו עדה דתית, ועכשיו אין להם עוד מה לעשות בעולם. הסכנה היחידה הנשקפת כאן היא, שהאדם הדמוקרטי החדש, שהשתחרר מכבלי העבר, ישאל את עצמו: למה עליו לשבת בארץ-ישראל דווקא? אם הדמוקרטיה היא אידיאל, יש דמוקרטיות יותר משוכללות מן הישראלית. ואם הקידמה וזכויות-הפרט הן אמות-המידה היחידות שיש להן עדיין תוקף, איזו סיבה יש לאדם צעיר למסור את נפשו על קיומה של המדינה, שהיא בסך הכל עוד ארץ דמוקרטית אחת, אבל פחות טובה מרובן? אני חושש, שבסופה של הדרך הזאת, נמצא את עצמנו גלמודים מאד בעולם, המגלה דבקות עקשנית בעברו ובמורשתו התרבותית. שום עם איננו סבור, שמפני שהוא דוגל בדמוקרטיה, אין לו צורך בזהות לאומית משלו, ואין לו חפץ בנכסי עברו. כבודה של הדמוקרטיה במקומה מונח. היא פותרת בעיות רבות, בתחום הפוליטי - ללא צל של ספק. אבל אין בפיה תשובה על השאלה 'מי אנחנו?' ומתוך מה צמחנו? ולאן תוליך אותנו דרכנו המיוחדת? על אלה נצטרך לתת תשובות יהודיות, בלבטים קשים ובוויכוחים סוערים אם קיומנו וייחודנו יקרים לנו.

אתה באמת מצפה שהממשלה תקבל את ההפיסה הצאת?

אני מצפה מאוד. וכדי שתבין, בוא נרחיב קצת על עניין הקמת המדינה.

לפני כ-70 שנה, קמו והתחברו להם אנשים מכל מיני מדינות, בעלי שפה שונה, מנטליות שונה, צבע עור שונה. מה גרם להם להתאחד יחד? עצם היותם **יהודים**. מה זה בעצם, "יהודים"? איזו מין תכונה היא זאת? אולי מדובר בצבע עיניים מסויים? אולי זו תכונת אופי? אולי זהו כינוי למעמד חברתי מסויים, או לאיזה כשרון אומנותי כלשהוא?

לא. יהודים הם צאצאי אברהם, יצחק ויעקב, שניתנה להם תורה בהר סיני, והם שמרו עליה דור אחר דור. מי שמכיר הגדרה השונה במהותה מזו, שיגיד.

חידת קיומו של העם היהודי היתה כסוד ופלא בעיני היסטוריונים והוגי דעות גויים. אביא לך שני קטעים קטנים.

הסופר והוגה הדעות הרוסי לב טולסטוי:

"מה זה יהודי? שאלה זו כלל אינה מוזרה כפי שזה יכול להיראות תחילה. הבה נראה איזה מין יצור מיוחד הוא זה, שכל שליטי עולם וכל העמים העליבוהו ודיכאוהו וגירשוהו ורמסוהו, רדפוהו, שרפוהו והטביעוהו; והוא, על אפם וחמתם, ממשיך לחיות ולהתקיים. מה זה יהודי? - שלעולם לא הצליחו לפתותו בשום פיתויים שבעולם, שמדכאיו ורודפיו הציעו לו רק להתכחש לדתו ולנטוש את אמונת אבותיו. יהודי - הינו סמל הנצח, הוא זה שלא יכלו להשמידו, לא טבח ולא עינויים. אש וחרב האינקוויזיציה לא הצליחו להכחידו. הוא אשר ראשון בישר דבר ה', הוא אשר זמן רב כל כך שמר על הנבואה ומסרה לאנושות כולה. עם כזה אינו יכול להיעלם. יהודי הינו נצחי, הוא התגשמות הנצח." (מתוך מאמר שפורסם בג'ואיש וורלד- לונדון 1908).

הפילוסוף הנודע ז'אן פול סארטר:

"אינני יכול לשפוט את העם היהודי על פי הכללים המקובלים של ההיסטוריה האנושית, העם היהודי הוא משהו מעבר לזמן. קיומו של העם היהודי אינו כמו הקיום של כל עם אחר. זוהי עובדה, הנחת יסוד".

ואגב רוני, אני חייב להראות לך את הפסוק מהנביא, המבטיח מראש שעם ישראל לא יאבד אף פעם מן העולם. הוא תופעת טבע. כמו שיש שמש ויש ירח, כך ישנם ויהיו תמיד בעולם יהודים. הנה כך אומר הנביא ירמיהו (פרק לא): "כֹּה אָמַר ה' נֹתֵן שֶׁמֶשׁ לְאוֹר יוֹמָם חֻקּוֹת יָרֵחַ וְכוֹכָבִים לְאוֹר לָיְלָה, רֹגַע הַיָּם וַיֶּהֱמוּ גַּלָּיו ה' צְבָאוֹת שְׁמוֹ: אִם יָמֻשׁוּ הַחֻקִּים הָאֵלֶּה מִלְּפָנַי נְאֻם ה' גַּם זֶרַע יִשְׂרָאֵל יִשְׁבְּתוּ מִהְיוֹת גּוֹי לְפָנַי כָּל הַיָּמִים".

אספר לך גם, רוני, מה ששמעתי מפיו של הראשון לציון הרב יצחק יוסף שליט"א, אודות ביקורו ברוסיה ופגישתו עם הנשיא פוטין. הנה ציטוט מדבריו:

"לפני למעלה משנה הזמינו אותי לבוא למוסקבה ברוסיה. היה שם כנס רבנים, שלוש מאות רבנים, ומסרנו שם שיעור. אחר השיעור הלכנו, קבוצת רבנים, לפגישה עם פוטין, נשיא רוסיה. היה אתי הגאון רבי ישראל מאיר לאו, הרב הראשי של ת"א, ועוד כמה רבנים. חשבנו שזו תהיה פגישה קצרה, נלחץ ידים, ונברך איש את רעהו, אבל הוא ישב אתנו, פוטין, שעה ורבע. ורוב הזמן הוא דיבר. הוא אוהב לדבר. הרבנים לא יודעים רוסית, והוא לא יודע עברית, והיה שם מתורגמן מהשגרירות, הוא תרגם לרבנים מה שאומר פוטין. פוטין הרחיב וסיפר על תרבות יון, והוא מתאר

לי, איזה חכמה, איזה שכל. תראה מה היתה תרבות רומא, פילי מלחמה, טנקים... - מתאר. הוא יודע לתאר טוב, מה זה תרבות מצרים... כישופים... וגם מה זה תרבות של העם היהודי... הרבנים לא הבינו, בשביל מה הוא אומר את כל זה, האם יש כאן שיעור בהיסטוריה? פתאום פונה אלינו פוטין, בחדות, ושואל: כל התרבויות כולן נשכחו, מי מכיר היום תרבות יון? מי מכיר היום תרבות רומא? תרבות מצרים? מי מכיר אותן? התרבות של העם היהודי נשארה! אולי תסבירו לי, למה אתם נשארתם והכל נמחק? ומיד הוא השיב בעצמו, ואמר: 'אתם נשארתם, העם היהודי, בזכות הרבנים שלכם והתורה שלכם'! תראו רבותי, הוא נשיא גוי, לא יהודי. שום גיור הוא לא עבר... ותראו, אפילו אחד כזה שהוא גוי, יודע ומבין, מה שמר על עם ישראל כל הדורות - רק הרבנים והתורה.

סיפרתי את זה לראש הממשלה, והוא אמר לי, אני נוסע שבוע הבא לרוסיה, ואני מבטיח לך שאני אומר את המסר הזה לפוטין. הוא התפעל מזה מאד.

זה מוסר השכל בשבילנו, שמה ששמר עלינו זה התורה הקדושה". עד כאן דברי הרב שליט"א.

הלאה, רוני, בוא נחזור להקמת המדינה. אז קמו היהודים, ורצו להקים מדינה. צריך בשביל זה חבל ארץ, נכון? אז איפה? אולי באוגנדה? אולי באוסטרליה? אולי ביערות העד של אוקראינה? או אולי נמצא איזו פינה שקטה בג'ונגלים באפריקה? לא. עינינו היו נשואות דווקא אל "ארץ ישראל"! הארץ המובטחת, הארץ הקדושה, שאבותינו ואבות אבותינו תמיד חלמו וערגו אליה. ארץ שהתורה אומרת עליה: "אֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דֹּרֵשׁ אֹתָהּ תָּמִיד עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ, מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה" (דברים יא יב) זו ארץ שההשגחה האלוקית חופפת עליה באופן מיוחד.

נמשיך. קמו יהודים ורוצים את ארץ ישראל. שירצו, מי שאמר שיתנו להם? הרי הפלסטינים כבר יושבים כאן מספר דורות ומהווים את רוב האוכלוסייה, המנדט הבריטי שולט, ולפניו התורכים. באיזו זכות היהודים באים לדרוש את הארץ?

"ועדת פיל" דנה בשנת תרצ"ז (1937) ב"תכנית החלוקה" של ארץ ישראל. דוד בן גוריון נשאל על ידי יושב ראש הוועדה הלורד פיל, אם ברשותו קושאן [שטר בעלות] המוכיח שעם ישראל הוא בעל הבית של ארץ ישראל. **בן גוריון נטל את התנ"ך שהיה מונח על השולחן ואמר: "רבותי, זה הקושאן שלנו על ארץ ישראל.** מסמך לא פחות חשוב מפיסת נייר עליו חתום פקיד הטאבו. זהו מסמך הכתוב בספר הספרים, ובו ניתנה הארץ לאבי האומה - אברהם אבינו". (מנוף, חוברת דת ומדינה פרק ט' עמוד 22)

מיד לאחר קום המדינה, הכריז דוד בן גוריון בעצרת האו"ם, שלפי התורה, מדינת ישראל שייכת לעם היהודי. ואפילו הביא ציטוט מרש"י בתחילת חומש בראשית: "שאם יאמרו אומות העולם לישראל - ליסטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה גויים, הם אומרים להם: כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו".

עכשיו רוני, אתה מבין מה קורה כאן? התקבצנו כולנו כי אנו י-ה-ו-ד-י-ם. דרשנו את חבל הארץ הזה דווקא, משום שהוא מובטח לנו ב-ת-ו-ר-ה. קראנו למדינה מדינת י-ש-ר-א-ל, שם כה קדוש המייחס אותנו לאבות האומה. ועכשיו - מה?! להשליך הכל?! לרקוד על כל החתונות - ולבסוף, לתת בעיטה לכלה?!

בוא נחשוב על זה, איך שבכל ארצות הפזורה שמרנו על השבת במסירות נפש. וכאן, בארמון של המלך, במדינת היהודים, כאן - נרמוס את הדגל?! ועוד באופן ממסדי, בפרהסיה?! נבעט בפומבי בקדוש וביקר לנו?! אז מה אנחנו עושים כאן בעצם?! לשם מה באנו לכאן מכל הארצות?! ככל הגויים בית ישראל?!

"כאשר נטלה המדינה לעצמה את השם 'ישראל', קיבלה על עצמה אחריות גדולה וכבדה כלפי התוכן המקורי-היסטורי של המושג ישראל. אם מדינת ישראל רוצה להיות ראויה לשאת את שמה הגדול, ולא לרוקנו מתוכנו המקורי או סתם לזייפו, ודאי שהיא חייבת לדאוג ולעשות למען שמירתו וטיפוחו של הצביון הלאומי ההיסטורי של עם ישראל, על ידי קביעת מסכת יחסים ונימוסים ומנהגים בעלי אופי יהודי ישראלי מקורי, שרישומם יהיה ניכר בעיקר בכל ענפי החיים הציבוריים במדינה... **לא יתכן להעלות על הדעת שתקום מדינה של יהודים, בארץ ההיסטורית שלהם, ותיטול לעצמה את השם ההיסטורי המקודש "ישראל" - ותרשה לעצמה להתכחש לשם ישראל ותוכנו, עד כדי התנערות מכל התוכן הלאומי ההיסטורי של העם. הן זה יהיה הנורא מכל הזיופים שנעשו אי-פעם בעולם"!** (הרב אלימלך בר שאול, אל המקורות א' עמוד 225).

אתה מבין, רוני? אני כן מצפה וסובר שהממשלה צריכה לקחת מינימום של אחריות על הזהות שלנו כיהודים. עליה לכבד את ערכי ישראל, ולהשתדל ככל יכולתה להביא גם את העם לידי כיבוד ערכים אלו, גם אם לצערנו רבים מן העם רוצים בטעות אחרת.

ואומר לך יותר מזה. נכון שהסקרים הראו שאחוז די גדול מהעם מעוניין, שה' ירחם, בפתיחת חנויות ובהפעלת תחבורה ציבורית. אבל מנגד, ישנם נתונים רבים הרבה יותר, המראים את הקשר החזק של רוב העם למסורת היהודית. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה 2017, רוב העם [56%] הינו "מסורתי" ומעלה [9% חרדים. 11% דתיים. 12% מסורתיים דתיים. 24% מסורתיים, לא כל כך דתיים. 44% לא דתיים \ חילונים].

והנה עוד מבחר נתונים מן הסקר המפורסם של מכון גוטמן - המכון הישראלי לדמוקרטיה (אמונות, שמירת מסורת וערכים של יהודים בישראל, 2009):

90%–94% סבורים שחשוב לערוך את הטקסים היהודיים המרכזיים במעגל החיים: ברית מילה, שבעה, בר מצווה וקדיש אחרי ההורים.

80% מאמינים כי יש אלוקים, וכי יש גמול למעשים טובים.

70% מאמינים כי העם היהודי הוא העם הנבחר מכל העמים, והתורה והמצוות הן ציווי אלוקי.

76% אוכלים בביתם אוכל כשר.

66% מדליקים נרות שבת.

60% עושים קידוש בשבת.

67% אינם אוכלים חמץ בפסח.

68% צמים בכיפור.

61% סבורים שמדינת ישראל צריכה לפעול לכך שהחיים הציבוריים יתנהלו בה על פי המסורת.

מתוך הודעה שמסר מכון גוטמן לעיתונות בעקבות מחקריו: "אין יסוד לרטוריקה המקטבת את החברה הישראלית לדתיים וחילוניים. **לחברה הישראלית נטייה חזקה למסורת**, וככל שהדבר נוגע לשמירת מצוות, קיים רצף מה"מקפידים לשמור" מצוות ועד ה"כלל לא שומרים", ולא הפרדה חדה בין מיעוט דתי לרוב חילוני. **יהודי ישראל מרגישים מחוייבות רבה לאופייה היהודי של החברה הישראלית, הם מאמינים שיש לכבד את המסורת בחיים הציבוריים**".

האם אתה שם לב, רוני, שבעצם מרבית מן העם חיים בקונפליקטים רציניים? מאמינים בה', יודעים שיש שכר ועונש, יודעים שהתורה היא אלוקית, אך אינם מנהלים את אורח חייהם בהתאם. וכמו כן, סוברים שהמדינה צריכה לפעול לכך שהחיים הציבוריים יתנהלו בה על פי המסורת, ובכל זאת מעוניינים בפתיחת חנויות [ולדעתי האישית, זוהי במידה רבה תוצאה של הטפה מתמדת בעיתונות ובתקשורת נגד "כפייה דתית"].

מה שרציתי להגיד לך בזה: שהרצונות של העם הם פעמים רבות **נקודות חולשה**. כמו התמכרות לסמים: **מבינים שזה שלילי ומזיק, ובכל זאת רוצים!**

הממשלה היא שצריכה לקחת אחריות ולומר: לא! לא צורכים סמים! לא מחללים שבת בפרהסיה! מדינת ישראל אינה נותנת את תמיכתה לביזוי הדגל היהודי!

הלוואי שהממשלה היתה מחזקת יותר את שמירת התורה והמסורת. אבל לפחות לפחות שתשמור על המצב הקיים, המגדיר מינימום של זהות יהודית למדינה.

ד"ר זרח ורהפטיג: "הייתה לי שיחה עם סופרו של עיתון לא יהודי בחוץ לארץ. הוא שאל אותי איזה חוקים יסודיים אני מוכן להגדיר כמאפיינים את המדינה היהודית. אמרתי שישנם כיום שני חוקים וחצי: 1. חוק השבות - המאפיין את מדינת ישראל כמדינה יהודית, היות והחוק מבטיח לכל יהודי בעולם כולו, אם הוא רוצה בכך, אפשרות לבוא לארץ ישראל כאל ארץ מולדתו. זהו כמובן יסודה של מדינת ישראל כמדינה יהודית. חוק כזה לא יתואר בשום מדינה בעולם אלא במדינת ישראל בלבד. 2. החוק השני הוא – חוק הנישואים והגירושים. חוק זה מבטיח את השלמות הפיסית של האומה, ואת יציבותה של המשפחה היהודית. רק על ידי חוק זה המדינה היא מדינה יהודית. שלילת חוק זה, הכנסת נישואים וגירושים אזרחיים עם אפשרות של נישואי תערובת - עלולה לבטל את המושג של מדינה יהודית. זאת תהיה אמנם מדינה דמוקרטית, אבל לא מדינה יהודית.

עוד – חצי חוק, זהו הסעיף בפקודת סדרי השלטון והמשפט, המכיר בשבת כיום מנוחה בישראל. זה רק חצי חוק אבל גם הוא מבטיח אופי יהודי למדינה. בשום מדינה בעולם לא יכול להיות דבר כזה. רק על ידי סעיף כזה אנו מפגינים כלפי פנים וכלפי חוץ שזאת מדינה יהודית."

משה, אני שומע בדבריים הללו את הכאב שלך ובעצם את הכאב של עם ישראל. חידשת וחידדת לי נקודות חשובות, שמעוררות גם בי איזו עצקה פנימית! אני חושב שאם אני למשל הייתי במשלחה, הדברים הללו היו בהחלט משכנעים אותי לפעול יותר למען שמירה על ערכים יהודיים.

אבל משה, בוא נהיה יותר מציאותיים. המציאות היא שהממשלה כיום מורכבת גם ממפלגות אנטי דתיות, לתקשורת יש כח רב, והבג"ץ - שלא נדבר... מי המדינה, מה לעשות, ובה אנחנו חיים. וכמו שאמרתי לך כבר בהתחלה, הם לא רואים את פה ככה כמו שאתה מבין ומסביר לי.

אז כאן אנחנו צריכים לחזור למדינה שצורכת סמים. אתה יודע מה קרה שם? בדיוק מה שתיארת לפני כן. העם המכור לסמים הקים מפלגות, המפלגות הללו קיבלו הרבה מנדטים, היה להם כח השפעה רב מאוד בממשלה, וכבר הגישו הצעת חוק להסרת ההגבלות על סחר בסמים... מנגד, היתה במדינה הזאת קבוצה בשם "אל-סם", שפעלה בכל כוחה לגמילה מסמים, הקימה מועדוני גמילה, הפיצה חומר הסברה וכו', ואף הקימה מפלגה. מפלגת "אל-סם" התנגדה מאוד להצעת החוק המדוברת, הקימה קול זעקה ואיימה על פרישה מהקואליציה. התחיל בלאגן שלם בכל המדינה... צורכי הסמים הכרוניים קמו נגדה וצרחו על כפייה, העיתונות והתקשורת, שרוב אנשיה גם הם היו צרכני סמים, יצאו עליהם בלינץ'. האזרחים כבר התחילו להרגיש שמנסים לכפות עליהם והביעו מחאה... ורבתה הבוקה והמבולקה... **והכל כמובן בגלל מפלגת "אל-סם" הקיצונית שמנסה לכפות את דעותיה על העם!**

אז מה אתה אומר, האם מפלגת "אל-סם" צריכה לקפל רגליים ולעזוב את המאבק?

מה פתאום. היא צריכה להמשיך להילחם ככל יכולתה. לה תפקידה, ובדה היא בעצם יכולה אולי להגיע את המדינה.

אבל תשמע משה, הבנתי שמחיזתכם, אתם מפלגת "אל-סם" המהוללה, הרואה חובה לעצמה להגיע את המדינה מרזת שחת. ובכל כאות ההשוואה הכאות קצת בוחמת לי. אני חושב שבכל כאות יש הבדל בין צריכת סמים לבין אי שמירת מצוות. הנפק של צריכת סמים הוא עובדה מציאותית ברורה ומוכחת, ולכן על המפלגה הכאות להיאבק בכל כוחה. אבל שמירת מצוות - כה עניין של אמונה פנימי. איך אומרים? איש באמונתו יחיה...

רוני, אנחנו חוזרים עכשיו גם לנוסע ההוא שטען, אני לא מאמין שהעישון מזיק לבריאות הסובבים, מי שמאמין לזה, שיחיה באמונתו... זוכר? מה שאני רוצה לומר לך עכשיו זה שיש כאן תפיסה מאוד מוטעית. חובת קיום התורה והמצוות אינה עניין של "אמונה", במובן שהעולם מבין זאת. החיוב הזה מוכח בהוכחות לוגיות חותכות. כל אדם יכול לחקור זאת בשכלו ולהגיע **להכרה שכלית ברורה**. כמו שאומרת התורה (דברים ד לה): "אַתָּה **הָרְאֵתָ לָדַעַת** כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ". התורה אינה מתבססת על אמונה אישית של כל אחד, אלא על ידיעה אבסולוטית והכרה שכלית ברורה לגמרי. [ה"אמונה" היא השלב השני, שבה האדם כביכול "מתאמן" להשיב אל הלב את הידיעות השכליות שלו ולפעול לפיהן. כמו שאומרת התורה בהמשך: "וידעת היום והשבות אל לבבך", השלב הראשון הוא "וידעת", הכרה שכלית ברורה, אך לאחר מכן צריך גם להשיב את הדברים אל הלב כדי שנצליח לפעול לפיהם]. כל מה שכתוב בתורה, שעם ישראל מחוייבים לשמור את התורה והמצוות, והנזק העצום באי קיום המצוות וכו' - אלו הן עובדות ברורות הניתנות להוכחה, לא פחות בכלל, ואף הרבה יותר, מזה שהעישון והסמים מזיקים לבריאות.

אם אלו הן עובדות כה ברורות, איך יתכן שרק חלק קטן מהעם יודע באמת?

זהו באמת מצב אומלל. רוני, אתה יודע שהראש היהודי היה מאז ומעולם ראש חזק. וכל גדולי הראשים היהודיים, הכל כך אינטלקטואליים, בכל הדורות, הבינו זאת גם הבינו, וחיו וגם מתו על האמת הזאת! רק כיום נוצר ה"חידוש" המצער הזה...

כמו שאמרתי, זו אמת שניתנת להוכחות ברורות. אבל **קל גם להתעלם ממנה**, מפני שאיננו רואים תוצאות מיידיות ומוחשיות. הקב"ה בדרך כלל אינו נותן שכר ועונש מיידיים, וזאת כדי להותיר מרחב של בחירה חופשית ביד האדם. לכן ישנם הרבה שבהחלט יודעים, אך מתעלמים [תציץ שוב בסקרים של מכון גוטמן]. וישנם כאלה שמפחדים לבדוק ברצינות, כי חוששים שזה יחייב אותם לעשות שינוי בחייהם. וישנם גם כאלה שאינם יודעים כלל שעליהם לבדוק, מה שנקרא בלשון חכמינו "תינוקות שנשבו".

אדרבה, אני קורא מכאן לכל מי שהאמת חשובה לו, שיחקור, שישאל, שיבקש את האמת. יש היום סמינרים וארגוני הסברה רבים. כל אחד יכול לבדוק בעצמו. למה לו לחיות בספקות ולהעביר את החיים מבלי ידיעה ברורה מה תכליתו בעולם?!

ואחרי שאנו יודעים שזו אמת ברורה ומוצקה, האם אתה מסכים איתי רוני שזה כבר בעצם לא משנה רוב או לא רוב, אלא: אמת או לא אמת; טובת העם או לא. ועל זה אנו רואים חובה להיאבק!

ההיסטוריה מלמדת, שבכל פעם שלצערנו היהודי "שוכח" את יהדותו ומתכחש לעברו, אזי משמים דואגים לעורר אותו, על ידי צרות ואויבים המזכירים לנו את עובדת היותנו יהודים ואת תפקידנו האלוקי.

אתה יודע מה, משה? הצלחת לשכנע אותי. המאבק הוא מאבק נכון וצודק! אני בעד! אבל דבר אחד עדיין מפריע לי מאוד: למה המאבק הזה צריך להיעשות בצורה כל כך ברוטאלית ולא אנושית?! אני מתכוון להפגנות שלכם. מקומם ומרגיז אותי לראות את התמונות וההסרטות, איך שחרדים מתנהגים: שורפים פחים, צועקים, מתפרעים, חוסמים כבישים, צורקים אבנים ואפילו מרימים ידיים. בושה! זו צורה של מאבק?! ועוד למען ערכים נעלים של תורה ומצוות?!

רוני, נגעת בנקודה שכואבת לי מאוד! והיא כואבת לי משתי סיבות:

1. כואב לי **חילול ה'** הנורא שנעשה בידי אותם שוליים, אנשים ריקים ופוחזים, שמתנהגים בצורה כל כך פרועה, שנוגדת לגמרי את דרך התורה והמצוות!

התורה מצווה: "בל תשחית" - והם שורפים פחים ומשחיתים רכוש.

התורה אוסרת להרים יד ולהכות [כפי שנפסק בשולחן ערוך (חושן משפט סימן תכ): "אסור לאדם להכות חברו; ואם הכהו עובר בלאו... והמרים יד על חברו להכותו, אף על פי שלא הכהו, נקרא רשע"] - והם מרימים ידיים.

התורה - "דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם". לא צעקות ולא פרובוקציות.

אומנם, יש עניין לפעמים להפגין. יש עניין חשוב מאוד להביע מחאה על כל עבירה, ובפרט על עבירה כזאת של חילול שבת בארץ הקודש! ויש עוצמה רבה יותר לכך שהמחאה היא פומבית. ולכן לפעמים אכן גדולי ישראל מורים לצאת להפגין. אבל בצורה מכובדת, בצורה שהולמת את דרך התורה.

אינני יכול שלא להיזכר בהפגנה הענקית ביותר בתולדות המדינה, לפני כארבע שנים, בחודש אלול שנת תשע"ג. היתה זו הפגנה של כל הציבור החרדי נגד אותם שנלחמו בזמנו על ערעור מעמדם של לומדי התורה. גם אני הייתי שם. היתה זו הפגנה של קידוש שם שמים. עמדנו שם כולנו, **למעלה מחצי מיליון איש!** קראנו תהילים ואמרנו "סליחות". התלכדנו כאיש אחד בלב אחד להביע את מחאתנו על הפגיעה בערכי התורה. לא היו שם הרמות ידיים ולא צעקות, לא שריפת פחים ולא זריקת אבנים. היתה זו הפגנה שאכן מייצגת את הציבור שלנו. מעמד מיוחד של קידוש שם שמים.

אבל אותם אנשים ריקים ופוחזים, לרוב בני נוער, או קבוצות של מופרעים משועממים, שמפגינים בצורה פרועה - הם מיעוט קטן מאוד שאינו מייצג אותנו! אינו מייצג את דרך התורה! וכואב מאוד שהם גורמים חילול ה' והכפשת תדמיתו של הציבור החרדי.

פסק הלכה שפורסם על ידי בד"ץ העדה החרדית:

"הננו מגלים דעתנו - דעת התורה בנוגע לקיום דין מחאה. שעל פי דין תורה: אסור להשתמש בשום מעשה אלימות, ולא בהצתת פחי אשפה, וכל שכן זריקת אבנים וכדומה חס וחלילה, שהוא דבר המביא לידי סכנה.

ואין כוחנו אלא בפה. ועל הגדולים להזהיר את הקטנים שלא יעשו כן חס וחלילה. ולשומעים ינעם ותבוא עליהם ברכת טוב. ועל זה באנו על החתום, הבית דין צדק, כאן עיר הקודש ירושלים".

2. הנקודה השנייה שכואבת לי – היא העיוות המכוון של התקשורת. זה שמנסים לצלם ולתפוס אותנו מה"פוזות" הכי לא מחמיאות, ולשוות לנו תדמית הכי שלילית שאפשר.

על ההפגנה הענקית שסיפרתי לך עליה קודם, קראת בעיתון? אולי קראת איזו ידיעה בגודל בינוני, באחד העמודים האמצעיים. למרות הציבור העצום שהגיע למקום, למרות שהיתה זו ההפגנה הגדולה ביותר בתולדות המדינה, התקשורת מיעטה מאוד לספר עליה! הדיווחים היו הכי מינימליסטים שאפשר. לא היו סקירות נרחבות ושידורים ישירים, כפי שראוי היה לעשות למעמד בסדר גודל כזה. לעומת זאת, כשמריחים "דם", כשמצליחים לתפוס איזה חרדי שזורק אבן, או איזו קבוצת פרחחים בלבוש חרדי שמתפרעת וחוסמת כבישים, עושים מזה כותרות אדומות וכתבות שער.

רוני, יש בידי הרבה מאוד דוגמאות והוכחות לעיוות הנעשה בידי התקשורת בכל מה שנוגע לדיווח בענייני הציבור החרדי, אך אין לי כרגע אפשרות להרחיב. הודה בכך פרופ' נחמן בן-יהודה מהאוניברסיטה העברית, כשביטא זאת ואמר (הובא במקומון "ירושלים" 98): "תשומת הלב של העיתונות החילונית, מאוד מוגברת כשזה נוגע לעבירה במגזר החרדי. הדבר מקבל כותרות עצומות, וגם תיאורים דרמטיים כמו 'פוגרום'".

לכן רוני, חשוב לי מאוד שתדע שהמאבק האמיתי של הציבור החרדי למען השבת, ולמען כל ערכי היהדות, אינו נושא חלילה אופי של התלהמות משולחת רסן, אלא הוא נעשה רק באמצעים כשרים ונכונים התואמים לדרכי הנועם של התורה הקדושה.

* * *

רוני, הייתי רוצה להביא בפניך עוד נקודה בעניין המאבק למען שמירת השבת. נקודה שולית יותר אומנם, אבל גם חשובה: הערך החברתי–סוציאלי.

יום מנוחה הוא עיקרון חברתי שהגיע לעולם בזכות השבת שלנו היהודים, ומקובל כמעט בכל העולם. פתיחת חנויות בשבת [חלילה!] פוגעת בכך מאוד. סוחרים רבים, דתיים וחילוניים, נאבקים על הזכות הזו, לשבות ממלאכה, לנוח ולהיות עם משפחתם.

אביא בפניך דוגמא מהקניון בכפר סבא שבו נלחמו "שוחרי החופש" על מנת להתיר לפתוח אותו בשבת. אולם הסוחרים עצמם, למרות היותם חילונים, חשו נפגעים מכך, והתמרמרו על כך שהעירייה לא אוכפת את חוקי העזר העירוניים האוסרים לפתוח חנויות בשבת.

להלן כתבה מתוך העיתון המקומי בכפר סבא ("ירוק בכפר" 6.12.02 מאת: אידית מרק)

מרד סוחרי ויצמן

לאחר ההפגנה ההמונית בכיכר העיר ביום השבת האחרון החליטו השבוע סוחרי רחוב וייצמן לקחת את העניינים לידיים. עם עצומה החתומה בשם מאות בעלי חנויות רחוב וייצמן ניגשו לחברי מועצת העיריה בבקשה לעזרה באכיפת חוקי העזר. לחברי המועצה שביקשו דיון דחוף בנושא, נקבעה פגישה לשבוע הבא. בינתיים, עוד שבת בקניון, עם המבקרים ועם המפגינים.

סוחרי רחוב וייצמן בראשותם של דדי רהב ודינה אונרייך החתימו עצומה, עליה חתומים מאות סוחרי וייצמן, הקוראת לבכירי העירייה לאכוף את חוקי העזר העירוניים. רהב

ואונרייך, בשם הסוחרים, מאיימים כי באם לא ינקטו צעדים משמעותיים לאכיפת החוק יחלו בצעדי מחאה כגון אי תשלום מיסי הארנונה. לטענת רהב: "ביום חמישי הקרוב נקבעה לנו שיחה עם סגנית ראש העיר, רינה פז. אנחנו מתחילים תהליך הידברות בנועם, אם זה לא ילך ננקוט בצעדי מחאה חמורים. לא נבחל בהפגנה מול ביתו של ראש העירייה, יצחק ולד, ואף נפתח לו דוכן מול מרפסת ביתו בשבת! נראה אז איך הוא ירגיש. אם שום דבר לא יעזור, נגיע לעימות גם עם בעלי החנויות במתחם הקניון. אני לא דתי אמנם, אבל לא רוצה להיות משועבד לעבודה בשבת, והם גוררים אותנו לזה. בחו"ל מתייחסים ליום המנוחה כמו שצריך! אנחנו בודקים כרגע משפטית אם אנחנו יכולים לפנות לבג"ץ בנושא. לא נוותר! אני רוצה לנוח ביום השבת, ואף אחד לא יגיד לי "אז תנוח", כי אם אני אנוח ואגיע ביום ראשון לחנות שלי, אז אין לי עבודה!"

והנה כתבה נוספת (אתר הידברות | נעמה גרין | ה' אב התשע"ה | 21.07.15 | 14:44):

הכירו את האנשים שינסו לחייב עסקים לסגור בשבת

"אני זועק את כאבי כמקופח", אמר מייסד "קופיקס" ו"סופר קופיקס".

אנשי עסקים, דתיים בחלקם, הקימו התארגנות במטרה לכפות סגירת עסקי מסחר בשבתות. ההתארגנות, הקוראת לעצמה "קואליציה לשבת שוויון", הוצגה אתמול במסיבת עיתונאים שקיימה בבית סוקולוב בת"א.

חברי הקואליציה התאחדו לפעילות משפטית וציבורית משותפת על מנת לאפשר יום מנוחה בשבת. בין המהלכים שהקואליציה מקדמת הוא קידום שינויי חקיקה על מנת לקבוע באופן מובהק כי על פעילויות מסחר להיות סגורים בשבת.

אחד מחברי הקואליציה הוא אבי כץ, מייסד קופיקס וסופר קופיקס. גם יהודה לניאדו, מנכ"ל רשת סופרמרקטים "אושר עד", חבר בקואליציה. בקואליציה חברים גם שמות מפתיעים יותר: צביקה אורן, נשיא התאחדות התעשיינים לשעבר, ויאיר קורח, יו"ר התאחדות הסוחרים. בנוסף נכחו בעלי עסקים קטנים מראשון לציון, אשדוד, באר שבע ותל אביב.

אבי כץ, חבר הקואליציה, אמר "אני זועק את כאבי כמקופח. הקואליציה הזו היא התארגנות של אנשים שנושא המנוחה בשבת כואב להם, פוגע בהם ולכן אנו פועלים בעניין. התארגנו לקואליציה כדי לומר 'די לקיפוח'. אנו נאבקים על קיפוח במספר מישורים, הסוציאלי - ישנם גורמים שתוך כדי הסתתרות מאחורי ערך הפלורליזם מעסיקים עובדים זרים שנאלצים לעבוד 7 ימים בשבוע.

אני לא בטוח שהסוחרים הללו צודקים במאבק שלהם. הרי הם אינם הרוב של האוכלוסייה. ואם רוב האוכלוסייה רוצה חנויות פתוחות, יש להתחשב בדעת הרוב.

אינני מסכים לזאת. האם לדעתך מוצדק להעביד אפילו נניח 10-20 אחוז מהאזרחים בישראל בשבת, עבור נניח 60 אחוזים שמעוניינים בחנויות פתוחות?

לא. אבל לא מדובר באחוזים כאלה. סך הכל הדיון כרגע, אם איננו טועה, על פתיחת 160 מרכולים בתל אביב.

נו, גם אתה וגם אני מבינים שזהו פתח, זו פירצה. ירידה במדרון מתחילה מצעד אחד לא זהיר. לאחר מכן זה כבר מאבד שליטה.

נכון. האמת היא שאם אני מנסה לחשוב על זה כמה צעדים קדימה, אני מבין שבאופן אוטומטי המעגלים הולכים ומתרחבים. אם עוד 100 עסקים פותחים, זה אומר שעוד נניח 300 עובדים צריכים להגיע לעבודתם. ועוד הרבה קונים מגיעים. צריך תחבורה לכל אלו, נכון? אז כבר נהיה צורך ביותר תחבורה ציבורית ותחנות דלק. גם התחרות גוברת, עסקים מתחרים חשים אילוץ לפתוח אף הם, ודה אומר עוד עובדים, ושוב המעגל גדל... וערים נוספות נדבקות בכך ומצטרפות אף הן למחול... לא יארך הזמן עד שיהיה קשה לזהות כי זהו בעצם יום מנוחה.

בדיוק כך. ישנה כאן פגיעה של ממש במנוחה של ציבור גדול. אותם שמכנים את עצמם "שוחרי החופש", במקום חופש - גורמים לעבדות! במקום שהסוחרים ינפשו וינוחו בחיק המשפחה יום בשבוע, הם מכריחים אותם לפתוח עסקים בשבת ולהפוך לעבדים כל השבוע, ללא מנוחה.

מתוך מכתב של התאחדות הסוחרים בתל אביב, בעקבות פסיקת בג"ץ להתיר פתיחת המרכולים בתל אביב | ח' באייר תשע"ז, 04.05.17:

"פסק הדין מהווה חקיקה שיפוטית קיצונית, המשנה סדרי עולם, ועומד בסתירה מוחלטת לכל ההלכות שנקבעו בכל בתי המשפט ולמצב המשפטי השורר הידוע והרווח, מאז קום מדינת ישראל ועד הנה.

משמעות פסק הדין היא ריסוק עקרון יום המנוחה השבועי שהוא ערך חברתי כלכלי אוניברסלי שאינו שנוי במחלוקת, ונועד בעיקרו להעניק הגנה לחלשים בחברה. ערך זה משמעותי במיוחד במדינת ישראל.

ההיסטוריה והספרות היהודית רצופות מקרים רבים לאין ספור שבהם יהודים נאלצו לסבול חרפת רעב, אך ורק משום שביקשו לשמור על הציווי הרביעי בעשרת הדברות, העוסק בשמירת השבת. הדברים התרחשו לא רק בארצות טוטליטריות, אלא גם בארצות נאורות כמו ארצות הברית. שם, במאה הקודמת, איבדו יהודים את פרנסתם, משום שנדרשו לבחור בין עבודה בשבת ובין שמירה על ערכיהם.

משקמה מדינת ישראל נראה היה, שלפחות לסוגיה זו נמצא פתרון. לא עוד מצב בו יהודים נאלצים לאבד את פרנסתם, רק משום שהם מעוניינים לכבד ולהוקיר את השבת ולנוח בה.

למותר לציין לעניין זה, שהשבת היא אחת התרומות התרבותיות החשובות ביותר שהיהדות תרמה לאנושות.

עמדה זו, שהייתה ברורה למייסדי המדינה ומקימיה, באה לידי ביטוי הן ככלל במגילת העצמאות, והן בפרט ביחס לשבת, כאשר סעיף 18,א,א בפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948, שקבע, כי "מנוחה שבועית" ביחס ליהודים היא בשבתות ומועדי ישראל, היה דבר החקיקה הראשון שחוקק עם קום מדינת ישראל. ראשי המדינה היהודית החדשה לא הסתפקו אף בכך, אלא החלו את החוק רטרואקטיבית לשעת ההכרזה על המדינה, כדי לשוות לו ערך סמלי"...

* * *

רוני, אחר שאנו יודעים שהאמת אתנו - כי זו האמת של תורתנו תורת אמת, והמאבק הוא מאבק לטובת העם, לטובת זהותנו ועתידנו, וגם לטובת הערך החברתי-כלכלי, האם גם אתה מצטרף למאבק שלנו, למען השבת בישראל?

מצטרף!

מנוחת אמת ואמונה

מנוחת החמור

מנוחה!

מי אינו נח מפעם לפעם?!

ישנם אנשים, שתמיד נראה אותם עסוקים. רצים, ממהרים, לחוצים. עוד עבודה, עוד עסקה, עוד פגישה, עוד טלפון, ריצות לפה וריצות לשם. תמיד - "אין זמן"!! אם היו להם 48 שעות ביממה, גם הם היו מלאים עד מחנק. אבל, למרבה הפלא - גם האנשים הללו - נחים! ולא לשעה קלה, אלא לכמה שעות ביום! מדוע הם מבזבזים את הזמן היקר על מנוחה? כי ללא מנוחה, לא יוכלו להמשיך לעבוד.

אז מהי המטרה של המנוחה? **לצבור כח להמשיך בעבודה!**

וזוהי גם המטרה שלשמה אנשים לוקחים להם מפעם לפעם ימי חופשה ומנוחה. הן ללא זה, יתקשו להמשיך בתפקוד תקין ובפעילות השוטפת של החיים.

אמרו חז"ל: כאשר רצה משה רבנו לבקש מפרעה שיתן לעם ישראל לשבות ביום השבת, פתח ואמר לו: אדוני המלך, קח נא שני חמורים, לאחד תתן לעבוד שבעה ימים בשבוע, ואילו לשני תתן יום אחד של מנוחה. מי מהם יפיק תפוקה מרובה יותר של עבודה? נסה וראה, שדווקא החמור השני - ההספק שלו לשבוע יהיה רב יותר! והנה, יש לך עבדים, ובודאי מעוניין אתה להפיק מהם את התפוקה המרבית, לכן תן להם יום אחד בשבוע של מנוחה, וכך תרוויח עבדים מצוינים, עם הספק עבודה גדול יותר! שמע פרעה לעצת משה, ונתן לישראל לנוח בשבת.

זה מה שהצליח לשכנע את פרעה - **אם המנוחה תביא להספק עבודה גבוה יותר, היא משתלמת!** ואכן היום, כשכבר כל המחקרים הוכיחו שיום מנוחה שבועי, מעניק לאדם תפקוד טוב יותר בכמות ובאיכות, הפך הדבר לנורמה בכל העולם.

מנוחה זו, היא למעשה - ויתור לאדם, הכרה בחולשתו. הבנה שהוא אינו יכול לעבוד ללא הפסקה, הוא צריך מידי פעם 'לקחת אוויר' כדי לצבור כח להמשיך הלאה. **הוא נח - כדי להיות חמור עבודה טוב יותר,** להפיק מעצמו הספקים טובים יותר.

מנוחת אהבה

ועתה, נתבונן במנוחת השבת של היהודי. האם אף היא, כמנוחת החמור, באה לספק לאדם יכולת הספקים גבוהה יותר? האם אף היא - אינה [חלילה] אלא חוק סוציאלי קדום, שנחקק למען רווחת הפועלים?

הבה נטה אוזן, למילות ההוד של תפילת השבת:

"אַתָּה אֶחָד וְשִׁמְךָ אֶחָד, וּמִי כְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ...

יוֹם מְנוּחָה וּקְדֻשָּׁה לְעַמְּךָ נָתַתָּ. אַבְרָהָם יָגֵל, יִצְחָק
יְרַנֵּן, יַעֲקֹב וּבָנָיו יָנוּחוּ בּוֹ.

מְנוּחַת אַהֲבָה וּנְדָבָה.

מְנוּחַת אֱמֶת וֶאֱמוּנָה.

מְנוּחַת שָׁלוֹם הַשְׁקֵט וָבֶטַח.

מְנוּחָה שְׁלֵמָה שֶׁאַתָּה הוּא רוֹצֶה בָּהּ.

יַכִּירוּ בָנֶיךָ וְיֵדְעוּ כִּי מֵאִתְּךָ הִיא מְנוּחָתָם,
וְעַל מְנוּחָתָם יַקְדִּישׁוּ אֶת שְׁמֶךָ".

(מתוך תפילת מנחה של שבת)

ניתן לחוש במילים אלו - כי מדובר במנוחה מסוג אחר לגמרי.
מנוחה בעלת משמעות נשגבה ומרוממת, משמעות של קדושה וקרבת ה'.

מהו סודה של מנוחה זו?

שביתה, רבותי.

רבותי, שמעו נא חדשה מסעירה: **חברת תוכנות המחשבים מייקרוסופט הכריזה על שביתה!**

אתם ודאי שואלים: "לכמה זמן?"

- ובכן, הקשיבו: אין זו שביתה זמנית, אלא שביתה קבועה, לצמיתות!

"מה זאת אומרת?" אתם תמהים, "קרה משהו? יש איזה משבר? קריסה? פשיטת רגל?"

- לא ולא! תשמעו. להיפך - קרה דבר מדהים: הגיע לשם מישהו, גאון מחשבים אדיר, וחולל את הבלתי יאומן: הוא פיתח מחשב המתוכנת בצורה המשוכללת ביותר שיכולה להיות. משהו מושלם מושלם מושלם! אז זהו, לחברה אין מה לעשות יותר, אין לה צורך לפַתֵּח יותר. היא שובתת.

אתם שואלים בתמהון: "איך זה יתכן? הרי אין סוף לפיתוחים ולשכלולים! מה, האם החברה מתכוונת להיעצר כאן, מבלי להמשיך להתקדם ולהתפתח?!".

- נו, רואים שלא הבנתם. כבר אמרנו. גאון המחשבים הזה פיתח את המחשב הכי משוכלל שיכול להיות. זהו מחשב מ-ו-ש-ל-ם בתכלית, לא יכול להיות טוב ממנו, ולכן החברה שבתה.

"לא יכול להיות!", אתם קובעים בפסקנות, "תמיד יש מושלם יותר, תמיד יש מה להתקדם".

ואתם צודקים... מעולם לא נעצר עולם המחשבים מלהתקדם ולהשתכלל. תמיד הוא הולך וצועד לקראת חידושים נוספים, המצאות מדהימות ופיתוחים חדשניים. המילה האחרונה של אתמול, כבר לא עדכנית להיום, והצעקה האחרונה של היום, גם היא תהפוך ברבות הימים למוצג מוזיאוני עתיק...

מדוע זה קורה? האם הדבר מעיד על יתרון או על חיסרון?

יהיו שיענו ללא היסוס "יתרון!". עולם המחשבים הולך ומתקדם, הולך ומשתכלל, תמיד בתנועה קדימה – מה יכול להיות יותר טוב מכך?! אבל המתבונן, יֵדע לומר בבטחה, כי כאן בדיוק טמון דווקא **החיסרון**! מדוע עולם המחשבים תמיד צריך להתקדם? דווקא מפני שיש לו חסרונות והוא אינו מושלם. אילו אכן היו מצליחים לפתח מחשב מושלם בתכלית – היו חברות המחשבים צריכות לשבות...!

ועוד דוגמא: אילו היו מצליחים יצרני הפלאפונים לייצר מכשיר מושלם, שיתן מענה מושלם לכל הצרכים התקשורתיים של האדם, לא היה צורך בשדרוגים ובשכלולים נוספים. אלא שתמיד, לכל מכשיר שיצא לשוק, היו חסרונות מסויימים, ויכולות מוגבלות בביצועים שונים. לכן יש טעם וצורך להמשיך לפתח ולהשתכלל.

שלימות הבריאה

והנה, אודות בריאת העולם – אומרת התורה (בראשית פרק ב פסוקים א-ג):

"וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם. וַיְכַל אֱלֹקִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. וַיְבָרֶךְ אֱלֹקִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אוֹתוֹ, כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹקִים לַעֲשׂוֹת".

ברא הקב"ה עולם אדיר ועצום, מורכב ומתוחכם, נהדר ומרהיב, בעל אינספור פרטים שונים ומגוונים. הנה לנו מערכת אדירה ובלתי נתפסת של מאורות וכוכבים – אלו ממדים, אלו מרחבים, אלו מערכות מתואמות ומדויקות! ובתוך המערכת העצומה הזו – תלוי כדור הארץ. כמה קטן ומזערי הוא ביחס לכל הכוכבים סביבו – אך כמה מחושב ומתוכנן, באופן ובמיקום המאפשרים קיום לו ולכל אשר בו! ועל פני כדור הארץ – אלו פלאי פלאים! להתפעל, להשתומם ולהתרגש – מכל פרט ופרט! איזו צמחיה, אלו בעלי חיים. איזה גיוון, איזו ססגוניות, איזו התאמה נפלאה. כדאי ללמוד קצת מדעי טבע, רק כדי לעמוד נרעשים ונפעמים אל מול פלאי הבורא, ולזעוק: "מה רבו מעשיך ה', כולם בחכמה עשית"! והאדם – "נזר הבריאה" – איזו יצירה מדהימה! שילוב ייחודי של גוף ונשמה, רוח וחומר. והמוח האנושי – כלום יש בעולם איזו חברת מחשבים שתתיימר לפתח מחשב היכול להידמות אליו?!

והנה – כל מלאכת הבריאה המורכבת והעצומה הזו, הגיעה לסיומה ביום השבת. "וַיְכַל אֱלֹקִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה"!

זהו זה, ה"ייצור" שבת! כאשר הגיע יום השבת, היה העולם מושלם בתכלית. לא חסר כלום, ואין דבר מיותר; אין שום צורך לשפר, לשכלל, לחדש, להתקדם. הכל מאוזן, הכל מדויק, הכל נאה ומתוקן. הכל הכל מ-ו-ש-ל-ם!

מנוחת השבת של בורא עולם מבטאת היא את שלימות הבריאה, ושלימות הבורא יתברך.

חלק אלוה ממעל

אף לנו, בניו אהוביו, הנחיל הקב"ה את מנוחת השבת, את הכח לשבות ממלאכה. שביתת היהודי בשבת מעידה על כך שיש בו צד של שלמות, של מנוחה. מי שרדוף כל הזמן להשיג עוד ועוד, זה מראה על כך שתמיד הוא חסר, תמיד יש לו מה להמשיך לחפש ולהשלים. אבל ליהודי יש את היכולת והכח - לשבות. להפסיק את המרוץ, כי יש בו כבר משהו שלם בתוכו, יש בו חלק נאצל - "חלק אלוה ממעל", שאינו מבקש להשיג דבר, שאינו זקוק להתקדמות, לשיפור, לתנועה. **חלק של שלימות ומנוחה.**

הדברים הם עמוקים ונפלאים - למתבונן בהם. וכך אומר המהר"ל מפראג זצ"ל (בספרו דרך החיים ה טז):

"הדבר שהוא שלם, ראוי אליו השביתה והמנוחה. ודבר זה דומה אל ישראל, כי מצד שלמותם יש להם השבת והמנוחה... כי כל מי שאין לו מנוחה, לא הגיע אל השלמות, ולכן הוא מתנועע. והנה תראה כי המנוחה שייך אל דבר שהושלם, ואז הוא בעל מנוחה... ודבר זה אין לבני נח [גויים] מפני שאין להם השלמות בפועל, לכך ראוי להם התנועה התמידית, ועליהם אמרו 'ויום ולילה לא ישבותו'..."

"לְאֵל אֲשֶׁר שָׁבַת מִכָּל הַמַּעֲשִׂים, וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי נִתְעַלָּה וְיָשַׁב עַל כִּסֵּא כְבוֹדוֹ.
תִּפְאֶרֶת עָטָה לְיוֹם הַמְּנוּחָה. וְעָנָג קָרָא לְיוֹם הַשַּׁבָּת.
זֶה שִׁיר שֶׁבַח שֶׁל יוֹם הַשְּׁבִיעִי. שֶׁבּוֹ שָׁבַת אֵל מִכָּל מְלַאכְתּוֹ.
וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת.
לְפִיכָךְ יְפָאֲרוּ לָאֵל כָּל יְצוּרָיו, שֶׁבַח וּיקָר וּגְדֻלָּה וְכָבוֹד יִתְּנוּ לַמֶּלֶךְ יוֹצֵר כֹּל,
הַמַּנְחִיל מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם שַׁבָּת קֹדֶשׁ".
(מתוך תפילת שחרית לשבת)

השבת מעידה על הבורא

עכשיו נראה עוד דבר מיוחד ונפלא.

התורה אומרת כי השבת מעידה על כך שהקב"ה ברא את העולם בששה ימים: "אוֹת הִיא לְעֹלָם כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ".

אבל - אבל צריכים אנו להבין, כיצד דווקא יום השבת מעיד על העשייה של ששת ימי המעשה? הלוא דווקא ביום הזה היה להיפך - היתה **שביתה** ממלאכה. איך ולמה דווקא השביתה מעידה על העשייה?

התשובה לכך, היא בעצם תשובה אדירה לכל מיני תיאוריות כפרניות, המנסות לטעון שהעולם מתפתח ומתהווה על ידי תהליכים "טבעיים" כביכול. נתבונן ונראה.

אומר המדרש:

*"**וַיִּכֻלּוּ** הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם - מְכוּלָלִים היו המעשים, והיו מותחים והולכים".* (בראשית רבה י ה)

"אֲנִי אֵל שַׁדַּי, אני הוא שאמרתי לעולמי ולשמים די לארץ די, שאלולי שאמרתי להם די עד עכשיו היו נמתחים והולכים". (בראשית רבה מו ג)

אומר כאן המדרש: הקב"ה ברא את העולם באופן כזה, שבמשך ששת ימי המעשה, הבריאה היתה הולכת ונמתחת, הולכת ומתפתחת[1], עד אשר ביום השבת, הציב ה' גבול ותכלית לבריאה, ואמר לעולם "די". לכן אחד משמותיו של הקב"ה הוא "שדי", ש-די, שאמר לעולמו "די". וזהו שאומר הפסוק "**ויכולו** השמים והארץ" - בשבת הגיעו הברואים ל**תכלית** ולגבול שהציב להם הבורא. ומסיים המדרש, שאילו לא היה אומר הקב"ה לעולמו די, עד עכשיו היה ממשיך להימתח ולהתפתח.

בעצם, התיאוריות הכופרות בכך שיש בורא לעולם, טוענות שיש כביכול אלו שהן סיבות פיסיות הפועלות בעולם, שגרמו לעולם להיווצר, ואף להתפתח. כביכול יש איזשהו תהליך פיסי טבעי, אלו שהם כוחות טבע עצמאיים, שהביאו את העולם להתפתחותו הנוכחית.

אבל - הלוא לשיטתם, היאך לפתע עצרו כוחות אלו מפעולתם?! **היאך הבריאה קיימת זה אלפי שנים באותה מתכונת, ואינה ממשיכה באותם "תהליכים טבעיים" אדירים שהם כביכול מאמינים בהם!!**

"אם חס ושלום נבעה בריאת העולם מסיבות פיסיות, כמו שלימדה ההשכלה החומרנית בכל הזמנים, אם לא היה פעיל בענין זה רצון חופשי חושב, כל יכול, והעולם קיים במציאותו רק הודות לכוחות הטבע הפועלים, למה איפוא שַׁלֶּטֶת שבת בבריאה זה אלפי שנים?! למה אין כוחות אלה ממשיכים לפעול ולברוא יצורים חדשים בעוצמה כבירה?! מדוע לא קיימת יותר הפעולה, אם עדיין קיימת הסיבה?! מי שם גבול ותכלית זו?! מה בלם וריסן את פעולת הכח?! עצם העובדה שלא נוצרו בבריאה יצירות חדשות - והיא שובתת, עצם ה"שבת" השוררת ביקום, מוביל בעליל כי העולם הזה אינו פרי תוצאה פיסית של כוחות טבע הפועלים מתוך הכרח עיוור, כי אם מלאכתו של בורא כל יכול".
(מהספר טועמיה חיים זכו)

זהו שאומרת התורה: "אוֹת הִיא לְעֹלָם, כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ"! השבת היא עדות נאמנה על בורא עולם, אשר ברצונו ברא ויצר, מתח ופיתח, **וברצונו – אמר לעולמו 'די' ושבת ממלאכתו!**

ברית נצח

קבע הקב"ה את מנוחת השבת - כ**ברית עולם**, בינינו לבינו. יש כאן איזה סוד משותף, איזו אות וסימן נצח - ששמור רק בינינו לבינו. ביום שבת קודש, יושבים אנו היהודים, בניו אהוביו - ושובתים. נהנים מן הקיים, מן החלק הרוחני הטהור והשלם הקיים בנשמתנו. מפסיקים את המרוץ

---

1 להרחבת העניין: אומרים המפרשים (רמב"ן. הר"ן ועוד) על המילה "בראשית" כי ניתן לדמות את בריאת העולם - **ליצירת עובר במעי אמו.** אט אט מתרקמים אבריו, תחילה הלב, אחר כך המח, לאחר מכן ידיים ורגליים וכו' - עד אשר כעבור כמה חודשים נעשה מושלם בכל אבריו וגידיו. ואולם, דבר אחד קדם לכל אלו! ברגע הראשון, שבו התחיל העובר להיווצר, בעצם כבר נברא בו הכל! ומדוע? כי ברגע הראשון - נוצר התא האחד והיחיד, שבו טמונים וגלומים כל התכונות שלו. תתא הזה יש כבר הכל: תכונות הגוף, גובה, צבע עיניים, ואפילו תכונות אופי. האדם כולו, על כל תכונותיו, אבריו ומע"רכות גופו, נוצר למעשה ב"ראשית" אחת. כל הפוטנציאל כבר נברא, ורק במשך הזמן הדברים יוצאים לפועל בזה אחר זה. כלשון הרמב"ן: "הוציא מן האפס הגמור המוחלט יסוד דק מאד, אין בו ממש, אבל הוא כוח ממציא, מוכן לקבל הצורה ולצאת מן הכוח אל הפועל... והנה בבריאה הזאת, שהיא בנקודה קטנה דקה ואין בה ממש, נבראו כל הנבראים בשמים ובארץ". וזהו שאומר המדרש לעיל "מכוללים היו המעשים" - הבריאה בראשיתה היתה גלומה, טמונה, ולאחר מכן הלכה והתפתחה ויצאה לפועל.

והרדיפה, ומתענגים על ה'. בכך אנו מעידים על הקשר האיתן שלנו עם בורא עולם, אשר אף הוא שבת ביום השבת מכל מלאכתו אשר עשה.

הנה, במילים אלו, קובעת התורה הקדושה את ברית הנצח הזו (שמות לא טז-יז):

"וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת, לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם **בְּרִית עוֹלָם.**
בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אוֹת הִיא לְעֹלָם,
כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ,
וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ".

הילוך 'שבת'

אכן ההלכה מנחה אותנו בשבת - ליהנות מן המוכן, מן הקיים. לא לנסות להשיג עוד ועוד. לפני השבת יש מצוה לטרוח ולהכין את כל צורכי השבת - ומשאך נכנסת השבת - זהו זה, כל העבודות מאחור. **כעת הנפש היהודית עוברת להילוך אחר** - שבתי, אצילי, מרומם, מלכותי. אין יותר להכין ולעשות, לפעול וליצור [כמובן שיש לכך גדרים הלכתיים ברורים, כמובא להלן ב"שער ההלכה"]. כעת יש לנו הכל, לא חסר לנו כלום.

הנחיה זו רמוזה בפסוק (שמות כ טו): "שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד, **וְעָשִׂיתָ כָּל מְלַאכְתֶּךָ**, וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַה'...". מה אומרות המילים "ועשית כל מלאכתך"? וכי אדם יכול לעשות את כל מלאכתו בששה ימים? אלא אמרו חז"ל: "כשתבוא שבת - יהא בעיניך כאילו כל מלאכתך עשויה, ולא תהרהר אחר מלאכה" (ר"ש"י). בשבת אתה שרוי **במציאות אחרת, של שלימות ורוגע**. ענייני החול אינם מטרידים אותך. מבחינתך הכל מסודר, הכל עשוי.

מאכלי השבת אף הם כבר מוכנים, ואין לך אלא ליהנות ולשמוח ולהתענג על ה'.

"שבת קודש יום מנוחה, בו נסו יגון ואנחה,
עם אל בהשקט ובבטחה - שבת עונג יקראוהו".

"לא תחסר כל בו, ואכלת ושבעת, וברכת את ה' אלוקיך אשר אהבת".

"אכול משמנים, שתה ממתקים. כי אֵל יתן לְכֹל בו דְּבָקִים -
בגד ללבוש, לחם חוקים. בשר ודגים וכל מטעמים..."

(משירי השבת)

כי אינך חמור עבודה, ואף לא 'מכונת הספקים' מהלכת. אינך רדוף לעולם אחר הישגיך ומילוי חסרונותיך. כי "חלק אלוה ממעל" נמצא בתוכך, חלק שלם, שהמנוחה והשביתה יפה לו. ואתה מקשיב לו, לחלק הנאצל הזה אשר בקרבך, אינך מדכא אותו בשטף קצף מרוצת החיים, כי "ברית עולם" כרותה בינך ובין אלוקיך.

שמח תשמח רעים אהובים

למה דומה מנוחת השבת? לשני ידידים, האוהבים זה את זה בלב ונפש. אלא שמחמת ששניהם טרודים ועסוקים מאוד, כל אחד בענייניו, הם חששו שמא הקשר ביניהם ילך ויתרופף. לכן החליטו לכרות ביניהם ברית ידידות, כשהם קובעים לעצמם יום קבוע, בו יפגשו וישבו וישמחו כשבת אחים

יחד, וכך תתחזק אהבתם. (רמב"ן)

כן הדבר בידידות האיתנה בינינו לבורא יתברך.

"ידיד נפש, אב הרחמן... נפשי חולת אהבתך!" נשמתנו הטהורה, החצובה מתחת כסא הכבוד, משתוקקת היא מאוד מאוד אל ה' יתברך. אין לה תשוקה גדולה יותר, ואין לה שמחה גדולה יותר – מן הקִרבה המתוקה אליו. אבל – טרדות החיים שוחקות, תאוות העולם מושכות ומפתות, היצר הרע עושה את מלאכתו נאמנה – והאהבה הולכת ונחבאת, הידידות העמוקה מאֵימת להידחק לפינה קטנה בירכתי הלב.

והנה מזמין אותנו הבורא יתברך, אחת לשבוע, לשבת ולשמוח עימו. לעזוב את טרדות החיים, להניח לעמל והיגיעה הבלתי פוסקים – ולהתענג במחיצתו.

איזו הפגנת ידידות היא זו! "אני לדודי [להקב"ה] – ודודי לי". נוטל היהודי כוס יין בידו ומרימו בהצהרת עדות, כי ה' הוא האלוקים, אשר ברא את העולם בששה ימים, וביום השביעי שבת. הוא מציית לבוראו ושובת מכל מלאכה, מפנה את מחשבתו וליבו אליו. הוא עורך שולחנו בכבוד והדר, ומפיו קולחים זמירות ותשבחות לאל חי. והקב"ה – מחזיר לו הארת פנים בכפל כפליים. משרה עליו נועם מיוחד הממלא את חדרי הלב בשמחה ועונג, ואף מצווה עליו את ברכתו – שפע של טובה וברכה ברוחניות ובגשמיות, הנמשכים לכל ימות השבוע.

הכניסה לזרים אסורה!

מדהים לראות, כיצד השגיח הקב"ה במהלך ההיסטוריה, שאכן ברית הידידות הזו תישאר רק בינינו ובינו, מבלי שיכנסו זרים לשטח מקודש זה. וכמו שאומר המדרש (ילקוט שמעוני שמות לא:): "אות היא ביני וביניכם – **ולא ביני ובין האומות**"! הקב"ה הבטיח מראש, שלא יתן לשום אומה אחרת להשתתף עמנו ביום הידידות המיוחד שיש לנו עמו!

כידוע [–להבדיל בין הטהור לטמא!], בימיה הראשונים של הנצרות, בחרו הנוצרים את יום השבת ליום מנוחתם. אולם כאשר החלה הנצרות להתפשט בעולם, והמנוחה בשבת יכולה היתה להפוך לנחלת הכלל [מבחינה חיצונית, כמובן], סיבבה ההשגחה העליונה שהנוצרים עצמם הזיזו את "שבתם" יום אחד קדימה, ליום ראשון, והשבת נותרה נחלת עם ישראל לבדו. מעין זה קרה גם עם המוסלמים. הם בחרו להם כיום מנוחה את היום השישי, והותירו את השבת כאות לברית הייחודית בין ישראל לאלוקיו.

הפלא ופלא! מיליארדי אנשים ועשרות מדינות בעולם, שובתים – או יום לפנינו או יום אחרינו, אך שבת קודש – נשארה רק בשבילנו!

"וְלֹא נְתַתּוֹ ה' אֱלֹהֵינוּ לְגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת, וְלֹא הִנְחַלְתּוֹ מַלְכֵּנוּ לְעוֹבְדֵי אֱלִילִים.
גַּם בִּמְנוּחָתוֹ לֹא יִשְׁכְּנוּ עֲרֵלִים, כִּי לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל נְתַתּוֹ בְּאַהֲבָה.
לְזֶרַע יַעֲקֹב אֲשֶׁר בָּם בָּחָרְתָּ". (מתוך תפילת שחרית לשבת)

כמובן שאף יום השביתה שקבעו לעצמם הגויים, הינו חיקוי חיצוני חסר תוכן פנימי – לעומת השבת היהודית.

הנה למשל, במוזיאון השעווה, ניצבים ועומדים להם דמויות מגוונות: נשיאים לשעבר, ראשי ממשלה, שרים חשובים... הבה נשאל: האם יש הבדל ביניהם לבין בני אדם אמיתיים? הלוא הם נראים זהים לחלוטין!...

כמובן שהשאלה מגוחכת. למרות הדמיון החיצוני, הרי בקרב האדם, מתחת לשכבה החיצונית, ישנה מערכת מופלאה של גידים וניצים, מערכות מסובכות ושלובות של לב וריאות, כליות וטחול, קרביים ובני מעיים, עצמות וגידים, ומעבר לכך - מח וחושים, תודעה וזיכרון, חוויות ורגשות, שכל ונשמה - ודבר מכל אלו אינו מצוי בבובת השעוה הגולמית!

כזה הוא ההבדל - בין יום השבתון של הגויים, לבין - להבדיל בין קודש לחול - שבת קודש היהודית. אומות העולם אכן מחקים את יום השבת, אך החיקוי הוא חיצוני - לשביתה, לפולחן ולטקסיות. אין הם מסוגלים להקנות לשבת את המימד הפנימי, הרוחני והעמוק, הקדוש והמרומם - הקיים אצלנו היהודים.

"אמר החבר: לא יכלה כל אומה להידמות אלינו בשום דבר. הלוא תראה אותן האומות אשר קבעו לעצמן יום למנוחה במקום שבת - כלום יכלו לחקותנו, אם לא כאשר תחקינה צורות הצלמים את צורות בני האדם החיים?" (רבי יהודה הלוי, "הכוזרי" פרק ג)

המחלל שבת – כשורף דגל האמונה

כאמור, מנוחת השבת היא אות וברית בינינו ובין הקב"ה. כעין "חותמת" המעידה עלינו מי הוא אלוקינו, אשר ברא את העולם בששה ימים וביום השביעי שבת. בשמירת השבת אנו מצהירים על אמונתנו בבורא עולם, ועל הקשר האיתן שיש לנו עימו.

ואמנם, דווקא מגודל החיבה והאהבה של בורא עולם אלינו, וממה שקרבנו אליו כל כך, יש ללמוד גם על חומרת המזלזל, **שרומס בידיו את אות הנצח** בינינו לבין הקב"ה, ומראה כי אינו חפץ בקשר עם חי העולמים, חס ושלום. וכמו שהקב"ה בכבודו ובעצמו כותב בתורה (שמות פרק לא פסוקים יב - יז):

> "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר: וְאַתָּה דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: אַךְ אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ כִּי אוֹת הִיא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם, לָדַעַת כִּי אֲנִי ה' מְקַדִּשְׁכֶם. וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הִיא לָכֶם, מְחַלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת, כִּי כָל הָעֹשֶׂה בָהּ מְלָאכָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמֶּיהָ. שֵׁשֶׁת יָמִים יֵעָשֶׂה מְלָאכָה, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן קֹדֶשׁ לַה', כָּל הָעֹשֶׂה מְלָאכָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת מוֹת יוּמָת. וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם, בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִוא לְעֹלָם, כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ".

רואים אנו, כי הקב"ה מייחס לברית זו חשיבות עליונה, עד כדי כך שהוא מצווה בתורה, שבית הדין יתן עונש מוות למפר את הברית במזיד, מתוך הכרה וידיעה, מפני שהוא ככופר בבורא עולם.

*"מגיד הכתוב, שכל מי שמחלל את השבת, מעיד לפני מי שאמר והיה העולם, **שלא** ברא את עולמו בשישה ימים, ולא נח בשביעי". ה' יצילנו.* (מכילתא פרשת יתרו)

אות ושלט – אני יהודי

מסופר על הגאון החפץ חיים זצ"ל, שפעם נודע לו על בעל עסק יהודי שהתחיל לפתוח את חנותו בשבת. הרב, אשר הכיר את היהודי המסכן הלזה, אשר התחיל לתעות ולסטות מדרך ה', כאב על

כך והצטער צער רב, וביקש שיקראו לו אליו. כשבא אצל הרב, פנה אליו הרב:

"ידידי וחביבי, ברצוני לשאול אותך שאלה. הנה מעל חנותך מתנוסס לו שלט לתפארה: "נגריה". אם ביום מן הימים לא תוכל להגיע לחנות לשרת את קהל לקוחותיך כבכל יום - האם תוריד את השלט?"

- "לא, ודאי שלא", ענה היהודי, כשהוא תמה לאן חותר הרב בדבריו.

הרב המשיך: "ואם תרצה לצאת לאיזה טיול ארוך, ולקחת חופשה ארוכה - האם במקרה כזה תסיר את השלט?"

- לא, גם לא".

- "האם יש איזה מקרה שבו תחליט להסיר את השלט?"

- "אהה... ובכן, רק במקרה שאחליט לסגור לגמרי את החנות. כשארצה לעסוק במקצוע אחר". הביט החפץ חיים ביהודי התועה ואמר לו בתוכחת אהבה: "דע לך בני, יהודי באשר הוא, אף אם אינו מקיים את המצוות כדת וכדין - כל עוד ששומר את השבת, הרי הוא מוכיח, כי גאה הוא שזיכהו בורא עולם להיות יהודי, וכמרים דגל ומכריז - **אני יהודי**, אינני בוש בזה. לא כן יהודי שהתרחק כל כך עד שמזלזל בשמירת השבת - בזה הוא מראה כי **מסיר מעליו את השלט 'אני יהודי'**, ואינו חפץ בהתקרבות להקדוש ברוך הוא, לעם ישראל, ולתורה הקדושה שהנחיל לנו בורא עולם".

צפור הנפש של היהדות

התייחסותה החמורה של ההלכה כלפי אדם המחלל שבת בפרהסיא [בגלוי], ממחישה לנו עד כמה שמירת השבת הינה ציפור נפשה של היהדות.

הנה, קובעת ההלכה, שהמחלל שבת בפרהסיה:

* פסול לעדות.
* יינו - יין נסך.
* חשוד על השבועה [אין משביעים אותו בבית דין, ואם קפץ ונשבע אינו נאמן].
* אין מקבלים ממנו קורבן כלל.
* שחיטתו נבלה.
* אין מערבים עימו [עירובי חצרות בשבת].
* אינו מצטרף למנין לתפילה.
* לא קוברים אותו בתוך שאר קברי ישראל ששמרו שבת.

* אינו נאמן באיסורים [אין אוסרים או מתירים דבר על פי עדותו]. (שבת חמדת הימים עמוד 61)

וכך אומר הרמב"ם: השבת היא האות שבין הקב"ה וביניו לעולם. לפיכך כל העובר על שאר מצוות - הרי הוא בכלל רשעי ישראל, **אבל המחלל שבת בפרהסיה – הרי הוא כעובד עבודה זרה, ושניהם כגויים לכל דבריהם**". (הלכות שבת פרק ל הלכה ט"ז)

אף הגויים ידעו כי שמירת השבת הינה יסוד גדול מאוד ביהדות, ומבלעדיה חלילה אין קיום וצביון לשמירת התורה והמצוות:

- אמר המן הרשע לאחשוורוש: "אם אתה מבקש לעקור אותם - עקור את השבת ובטל אותה, ואחר כך אתה מכלה אותם". (אסתר רבה ז)

- היוונים כאשר רצו לקעקע את התורה מעם ישראל, גזרו תחילה שלוש גזירות: * שלא למול את הבנים. * שלא לקדש את החודש [ובכלל זה כל שמירת החגים]. * שלא לשמור את השבת. ידעו הם כמה עוצמה וכח יש במיוחד במצוות הללו בשמירת הצביון היהודי.

יהי רצון שבזכות ההקפדה על שמירת השבת, נזכה בקרוב לגאולת ישראל השלימה, כמו שאמר רבי שמעון בן יוחאי: **"אלמלי משמרים ישראל שתי שבתות כהלכתם, מיד הם נגאלים"** (שבת קיח ע"ב). ואמר הקב"ה: **"אם שמרתם נרות של שבת, אני מראה לכם נרות של ציון"**. (ילקוט שמעוני במדבר ח תשיט)

קרוב אליך הדבר מאוד

לכבוד הרב,

ברצוני לשטוח לפני הרב את בעייתי, בתקוה לקבל הכוונה נכונה ומסייעת. כבר תקופה ארוכה שאני חש התעוררות פנימית להתחזק בשמירת השבת - ואולם לצערי, בפועל עדיין לא זכיתי לכך. אני פשוט לא יודע איך לעשות זאת, ממה להתחיל. אני חושב שעצם המחשבה על שינוי בהתנהגותי ובאורחות חיי מרתיעה אותי. איך יקבלו זאת בחברה, ואיך אסתדר בבית עם האשה והמשפחה. וכך עוברות השבתות, אחת ועוד אחת, מבלי שאזכה לשומרן. וליבי נוקף! תופס אני את הגה המכונית, אבל ליבי זועק: "מה אני עושה? הרי זה אסור! המחלל שבת חייב סקילה! חוטא אני לקב"ה מאוד! מנתק אני את הקשר והאות שביני לבינו!" תאמין לי כבוד הרב, שבכל ליבי אני מתפלל ומייחל ליום שבו אזכה אף אני להימנות על שומרי השבת, אבל אל מול מצבי העכשווי ומציאות חיי - זה נראה לי רחוק וקשה. מה הרב מייעל לי לעשות?

אכן העלית בעיה נפוצה וכואבת. רבים הם היהודים החפצים בתוך ליבם להתקרב ולטעום טעם שבת יהודית אמיתית, אך נרתעים בגלל קשיים סביבתיים וכל מיני עיכובים למיניהם, שהם בעצם קטנים, אך מבהילים מאוד ונראים כהרים.

הייתי רוצה לייעץ לך כצעד ראשון - להתארח בשבת במקום שבו תוכל לחוות מקרוב את חווית השבת היהודית, כגון אצל משפחה שומרת שבת, בישיבה, בסמינר ליהדות וכדומה (תוכל להתעניין על אפשרויות אלו בארגוני יהדות, כמו הידברות, ערכים וכדומה). בכך הולך אתה למקום שבו בקלות תסתגל לשמור שבת ולנהוג כפי המקום בו אתה מתארח, ושם תרגיש את קדושת השבת בקידוש, בשירה, בסעודות, בתפילות, בהרצאות ובשעורי התורה. אם ראית שלא הספיקה לך שבת אחת - תחזור ותשנה לעשות עוד שבת כזאת, ובכך תתן לעצמך את הדחיפה הראשונית ואת הביטחון לבצע את חובתך בשמירת השבת.

כמו כן עליך לדעת כמה פרטים נוספים:

טעות גדולה היא לחשוב, כיון שאיני יכול לשמור שבת על כל פרטיה, אזי אין לי גם על מה להתחיל בשמירתה. חס וחלילה! זו טעות נוראה! עליך להתחיל במה שאתה כן יכול - ולהיזהר לפחות בפרטים שבידיעתך וביכולתך. כל חילול שבת חשבון בפני עצמו, כל סיגריה וסיגריה,

ואפילו כל נשיפה ונשיפה בסיגריה אחת, זה חילול שבת בפני עצמו. לכן, גם אם נכשלת והתחלת לעשן סיגריה ובאמצע נזכרת והתעוררת כי שבת היום וזרקת את הסיגריה מידך [כי אסור לכבותה בשבת] - הרי הצלת את עצמך מעוד חילול שבת נורא של "מבעיר" בשבת. וכמו כן כל חילול שבת, אפילו קטן, שאתה נמנע מלעשותו - התקשרת בזה לקדושת השבת, ובעזרת ה' זה יתן לך את הכח לשמור את יתר הלכות השבת.

דבר נוסף שיש לי לומר לך: לזכור! ישנן מעידות ונפילות. יתכן ושמרת שבת אחת או שתים וכל כך נהנית והתלהבת - והנה בשבת השלישית מעדת ונכשלת בחילול השבת. אל תתייאש! כאן פשוט רוצה היצר ללכוד אותך בטענה: "ובכן ראה, זה לא בשבילך לשמור שבת! לא תוכל לעמוד בדרישותיה!" וכדומה - טענות שונות המפתות ומחלישות את הרצון. עליך לדעת! כולנו פעמים נופלים, כל אחד נופל בהתאם למדרגה בה הוא נמצא, אולם חובתנו לקום! נסה שוב ושוב, מעט בחילולי שבת ככל אשר תוכל ולבסוף תצליח ותנצח.

זה כלל גדול: לעולם אי אפשר בבת אחת לקפוץ לקיצוניות שלא הורגלת בה. ההצלחה תלויה אך ורק ברצון להתחיל כל פעם מחדש, ולעשות את מה שכבר כן יכולים.

וגם אם בני משפחתך אינם מצייתים לך ונצרך אתה לשמור את השבת לבדך - התגבר ועשה זאת. הם בשלהם - ואתה בשלך. וברוב רובם של המקרים, המציאות הוכיחה שבדרכי נועם אך בעקביות - זכו שומרי השבת לגרור את בני משפחתם. והעיקר שתזכור את ההבטחה של ה' יתברך: הבא להיטהר מסייעים אותו!

לסיום ברצוני לספר לך על יהודי יקר מראשון לציון, שזכיתי להדריכו בצעדיו הראשונים בשמירת השבת. לצורך הסיפור נקרא לו מיכאל. מיכאל היה חילוני לכל דבר, אך הקפיד ללכת ביום הכיפורים לבית הכנסת. לפני כחמש שנים, כאשר הלך כמידי שנה לבית הכנסת, שמע את דרשתו של רב בית הכנסת, אשר אמר בתוך דבריו: יהודים יקרים, באים אתם ביום הכיפורים לתפילה ולסליחות, שכן יום זה נועד לכפרה ולסליחה. ורבים ישנם שבדעתם לאחר יום הכיפורים להמשיך בדרכם ללא שבת, ללא תפילין, ללא טהרה וכו'. ובכן, האם אין זה צחוק לבוא לבית הכנסת ביום הכיפורים ולזעוק תפילות ופיוטי סליחות מבלי לחשוב להשתנות אפילו במשהו?!

הציע הרב כמה הצעות של קבלות, ואחת מהן היתה שיקבל האדם על עצמו ללכת לשיעור תורה לפחות פעם אחת בשבוע, ואף אם אינו שומר תורה ומצוות.

מיכאל החליט בליבו כי הדברים צודקים ונכונים, והחליט לקבל עליו קבלה זו ללכת בכל שבוע לשיעור תורה. וכך היה מגיע אל השיעור הקבוע אשר מסרתי מידי שבוע בראשון לציון, עד שהיה מהקבועים בשיעור. לאחר כמה שיעורים החליט שברצונו להתקדם, ושאל אותי במה עליו להתחיל.

הצעתי לו שיתחיל בשמירת השבת, אולם הדבר היה כלל לא פשוט עבורו. אשתו של מיכאל לא הסכימה בשום פנים ואופן לשמור שבת - כבר שנים רבות שביום שבת נוסעת היא יחד עם בעלה וילדיה להוריה שבחולון ולעוד בילויים שונים, ולא יכלה לשאת שינוי כזה בחייה. הדרכתי אותו שבמצב כזה יניח לאשתו וישתדל לשמור שבת לבדו. לאחר מספר ימים ניגש אלי שוב ואמר לי שכך סיכם עם אשתו - גם זה לאחר מאמצים רבים: שבת אחת הוא יסע עימה, ושבת שלאחריה ימנע מלנסוע ותיסע היא לבדה. השבתי לו: זו אומנם התקדמות, אך תמשיך למסור נפש למען השבת.

כעבור זמן מה, ניגש אלי ואמר לי שכך קבע עם אשתו: שהיא תיסע כרצונה, והוא יגיע להוריה שבחולון באופנים, שכן טרם ידע שלא נוסעים באופנים בשבת.

באחד הימים הודיע לי בשמחה: השבת אשתי נסעה כדרכה, ואילו אני - הלכתי ברגל מראשון לציון עד לחולון! [כמובן ששורות אלו הנכתבות בקיצור ארכו זמן והרבה מסירות נפש], וכך משבוע לשבוע מסר מיכאל נפשו על השבת ולא הרפה מלשכנע את אשתו על קדושתה, עד שבמשך הזמן ראתה שהדבר בנפשו, הכינה את המאכלים קודם השבת, והסכימה לשבת עימו לסעודות השבת בצוותא, ובין כך ישבו גם הילדים, והיה מיכאל מספר להם מפרשת השבוע עד שטעמו קצת גם הם את טעם השבת, וכך המשיך בנועם להנעים את השבת לבני ביתו.

זכה מיכאל, והיום ברוך ה' כל משפחתו שומרת שבת. הוא עצמו קובע עיתים לתורה ועוסק בפעולות חסד. אשריו בעולם הזה וטוב לו לעולם הבא. (הרב יעקב ישראל לוגסי שליט"א, "מקור הברכה" עמוד 39)

"וחי בהם!"

"אֶת מִשְׁפָּטַי תַּעֲשׂוּ וְאֶת חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ לָלֶכֶת בָּהֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם: וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם אֲנִי ה'" (ויקרא יח ד-ה).

פסוק זה מגיע בתורה כהקדמה לרצף של אזהרות, "הגבלות" וציווים רבים. מה הוא בא ללמדנו?

במבט שטחי נראה לנו, שאדם החופשי למלא את כל רצונותיו - הוא המאושר. חי חיי חופשיות ופורקן, חופש ודרור, "אין מי יאמר לו מה תעשה ומה תפעל". אבל באה התורה ואומרת: דע לך, שכל האזהרות וההגבלות שאני דורשת, אינם באים למנוע ולגזול ממך את "אושר החיים", אלא להיפך, הכל כדי ש"יעשה אותם האדם - וחי בהם", הכל כדי לתת לך חיים טובים ומאושרים, במלוא מובן המילה.

וזה דבר שהנסיון מלמד עליו כאלף עדים. לו נביטה באורח החיים המתירני, המשוחרר, נטול העול, משולח הרסן - האם הצליח להביא בכנפיו את האושר המיוחל? הלוא דווקא שם רובצים להם - המרה השחורה, התסכול, תחושת הריקנות, עד כדי איבוד טעם החיים. כי כן, דווקא ההגבלות של התורה הם המתכון האמיתי לחיי אושר ושמחה - "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם!"

עוד אמרו חז"ל: "וחי בהם" - ולא שימות בהם (ומא פה ע"ב). "פיקוח נפש - דוחה שבת". כאשר קיימת סכנה לחיי האדם, מצוה לחלל עליו שבת כדי להצילו. התורה "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום", ומלבד השמירה על עצם החיים, מחנכת אותנו התורה אף לשמירה על מערכות חיים בריאות ותקינות. תורתנו איננה מעוניינת חלילה בדיכוי האדם, בשלילת רגשותיו, הנאותיו ומערכות חייו. איננה מעודדת חיי התנזרות ודיכוי עצמי. חלילה. אלא מצוותיה, הזהרותיה ו"הגבלותיה" באים לכוון אותנו בנתיבי החיים באופן בריא ומרוסן, למען ייטב לנו כל הימים!

מתכון מנצח

שאלה: בלית שיחה עם גוג מאכרי אשר אצרו בתשובה, שאתי לא שהם מדברים על השבת כיום על גוג ושאהה. אולם קשה לי להבין: הלוא בשבת אסור לעשות הרבה דברים, ומה נראה לי דווקא מאוד מעניין וקשה!

איך מתכננים יום מנוחה?

הבה נחשוב לעצמנו: אילו היתה באה אלינו איזו משלחת מהונולולו, כדי להתייעץ עמנו, כי ברצונם לקבוע במדינתם יום מנוחה שבועי, יום מהנה של חופשה ומרגוע, והם רוצים שנייעץ להם: איך לעשות זאת? מה להכניס ביום הזה? איך לבלות אותו? מה יהיו הכללים וההנחיות ליום זה?

– מה היינו עונים להם?

איך באמת היינו אנחנו מתכננים יום חופשה שבועי?

אולי היינו מייעצים על יציאה מרוענת בחיק הטבע! אולי טיולים מרתקים. אולי מנגלים? ואולי דווקא הרצאות מרתקות בבתי מלון ממוזגים, עם כיבוד עשיר? אולי גם היינו מוסיפים, שביום הזה כדאי לתת לאנשים קצת יותר שחרור, קצת הקלות מן החוקים והמחוייבויות הקבועים! נניח למשל, שבהונולולו מחייבים את האזרחים כל בוקר להגיע בשעה 8:00 למרכז העיר כדי להצדיע למלך, אז שביום השבתון יוותרו להם על זה, או לפחות ידחו זאת לשעה 10:00 כדי שאנשים יוכלו לקום מאוחר יותר. בקיצור, כמה שיותר הנאה, שחרור ונופש!

והנה, מתבוננים אנו על יום השבת אשר נתן לנו הבורא, ואנחנו נוכחים לראות כי הכיוון שונה לגמרי: דווקא ביום הזה הכי הרבה מחוייבויות! והכי הרבה הגבלות! אסור לגעת... אסור להזיז... אסור לכבות... אסור להדליק... אסור לנסוע... אסור לדבר... מה קורה כאן? איך אפשר כך ליהנות ולהינפש?

דרור וחופש – לגוף ולנפש

בתוך שירי השבת אנו שרים:

- "**דרור** יקרא לבן עם בת..."
- "מיום ראשון עד יום שישי, לקראת שבת נכספה נפשי, **כי בשבת אצא חופשי**..."!

הפלא ופלא! בתוך כל ה"הגבלות", אנחנו שרים ומהללים את ה' דווקא **על הדרור, על החופש**!

הייתכן?!

לפני שנסביר זאת, הבה נסתכל כאורחים מן הצד, בביתו של שומר השבת בשלימות.

הנה יום שישי הגיע וההכנות לשבת בעיצומן, מיטב התבשילים האהובים על בני הבית כבר מוכנים לסעודות השבת, וניחוחותיהם המשתלבים באווירת ההכנות האחרונות יוצרים תחושה מיוחדת במינה. המפה הלבנה נפרסת ועליה מוצבות חלות השבת במגש נאה מתחת כיסויין המעוטר. נרות השבת מוכנים להדלקה והכל מתלבשים חגיגית. הפלאטה של שבת ניצבת במקומה, ושעון השבת מקבל הוראות הפעלה וכיבוי של התאורה ללא מגע יד בשבת. שעת הדלקת הנרות מתקרבת. ארגונים, סידורים והכנות אחרונות. הציפייה לכניסת השבת, ומתח אתגר העמידה במרוץ הזמן, ממלאים את הלב. צפירה (כהכוג בשכונות שומרי המצוות) ו... הדלקת נרות השבת. המתח התפרק בבת אחת. תפילה של אם יהודיה על בריאות ושלום בעלה וילדיה. היא פוקחת את עיניה ומביטה בחיוך של עונג ושלוה אל ילדיה הקטנים המתבוננים בה בסקרנות. "שבת שלום" הם שומעים כמו מתנגן, ונשיקת אהבה מלבה של אמא.

שלוה ורוגע. אבא והבנים בבית הכנסת, אמא יושבת וקוראת בנחת אמיתית, מספרת ומאזינה לקטניה בסבלנות מעל ומעבר לנדרש. כלי התקשורת דוממים, ואפילו הטלפון נרדם. תחושת חום ואהבה אופפים את כל הבית. והנה נקישה והדלת נפתחת, "שבת שלום" מאחל האב ופניו מאירות. האם זה אבא של יום יום, העובד כה קשה וטרוד בפרנסתנו? הרי זה... מלך!! מתגנבת תחושה, ללא מילים, אל הלב.

התארגנות קלה לקראת הקידוש וכבר נשמע הזמר, גדולים וקטנים גם יחד: "שלום עליכם, מלאכי השלום, מלאכי עליון - מלך מלכי המלכים - הקדוש ברוך הוא.

בואכם לשלום...

ברכוני לשלום...

בשבתכם לשלום..."

ומכאן עוברים כולם, גדולים וקטנים, אל השיר הניצב בפסגת שירי ההלל לרעייה היקרה, הבונה ביתה במסירות, באהבה ובתבונה:

"**א**שת חיל מי ימצא, ורחוק מפנינים מכרה.

בטח בה לב בעלה, ושלל לא יחסר.

גמלתהו טוב ולא רע, כל ימי חייה.

רבות בנות עשו חיל, **ואת עלית על כולנה.**

שקר החן, והבל היופי, אשה יראת ה' היא תתהלל.

תנו לה מפרי ידיה, ויהללוה בשערים מעשיה".

קידוש. היין כמו נוצץ בגביע של שבת. אבא נעמד ואתו כולם, תחושה מרוממת של קדושה אופפת את כולם.

"ברוך אתה ה'... בורא פרי הגפן".

"ברוך אתה ה'... אשר קדשנו במצוותיו, ורצה בנו, ושבת קודשו באהבה וברצון הנחילנו... ברוך אתה ה' מקדש השבת".

גם קולו של התינוק שמצא לנכון לבכות בדיוק ברגע זה, אינו פוגע באווירה הקסומה של שעת הקידוש. הלבבות מחובקים...

סעודת השבת, שירי שבת, שיחות שאינן גולשות לענייני כספים, עבודה, טרדות ודאגות, שהרי שבת היום! ודיבורי עסק וממון אסורים בשבת! סיפור מאבא ורעיון יפה מפרשת השבוע. בן השלוש וחצי מציג בגאווה את האותיות שלמד השבוע, ובן החמש כבר יודע לקרוא! שאלות ותשובות מהפרשה, שירים, שובבות ומשחקי ילדים. ריב בין הקטנים מכניס את אבא לתפקיד משכין השלום, לכולם יש פנאי לכולם, והנה ניגשים למנת הקינוח ולאחר מכן לברכת המזון.

איש אינו לחוץ, איש אינו ממהר, הטלפון אינו מצלצל, וכלי התקשורת אינם מטרידים.

שיחות / ביקור חברים / טיול רגוע בשכונה / לימוד בחיק המשפחה.

בוקר. תפילת שחרית של שבת וקריאת התורה. פרשה לפרשה מצטרפות לחשבון גדול. אחת לשנה זוכים המשתתפים הקבועים בתפילות השבת לסיים את כל חמשת חומשי התורה!

קידוש של היום, סעודת שבת, שירים, שיחות ורעיון, ברכת המזון, ו... הרי **שבת** ראשי תיבות **שינה בשבת תענוג**...

משחק עם הילדים, שיחה נעימה בין ההורים, טיול רגלי שליו ונינוח, קריאה, שיעור תורני מעניין, עונג שבת, תפילת מנחה, סעודה שלישית קלה, תפילת ערבית והבדלה.

ובהבדלה, מברכים על היין, על הנר, וגם... על הבשמים. שהרי לעבור מרוממות נשמת השבת לשגרת החול, זה קשה. הבשמים, מרגיעים מעט את הנשמה...

מי שחי כך, ואפילו ברמה חווייתית נמוכה מזו, ואפילו הוא מתגורר בסביבה שאינה שומרת שבת, אינו מבין את השאלה "האם אינך מוגבל על ידי השבת?!". כן! אמנם לא כל דבר שאני עושה בחול אעשה בשבת. אך הרי מגבלות אלו משתלמות מאד! שהרי הן הן שיוצרות את האווירה הקסומה והמיוחדת של השבת - בדיוק כשם שמגבלות הדיבור הנינוח והשקט, הלבוש המכובד ואיסור העישון באולמות ארמון המלכות בבריטניה, שותפות גמורות הן בתחושת ההוד האופפת את המבקרים. (מקור הברכה - הרב זמיר כהן שליט"א)

השבת קוראת לאדם להשתחרר מחיי החולין שלו, מהמרוץ שאנו כה משועבדים לו, ולהיות חופשי באמת – לעצמו, למשפחתו – ולאלוקיו.

כל ימות השבוע אנחנו **כבולים**! כבולים למרוץ בלתי פוסק! כבולים להישגים החומרניים שלנו! כבולים להביא פרנסה, כבולים לתקשורת, כבולים לעבודות בבית, לקנות, לרוץ, להשיג, לתקן...

וביום שבת קודש, הקב"ה אומר לנו: בנו, חביבי: די! די לרוץ, די לרדוף, די להשיג, די לפעול ולעשות! עכשיו אתם צריכים להיות מ-ש-ו-ח-ר-ר-י-ם! פעם בשבוע אני נותן לכם נוסחה מיוחדת איך להיות פנויים, שלווים, רגועים! וזאת על ידי שתימנעו מלעשות מגוון של מלאכות מסויימות שכתבתי לכם בתורה.

מתכון מנצח

למרות שאנחנו לא היינו מתכננים כך יום של חופשה, הבורא תכנן בדיוק כך, **והמתכון של הבורא מצליח כמובן יותר מכל המתכונים**! דווקא מי ששומר שבת כהלכתו, באמת רואים שהשבת נותנת לו מרגוע אמיתי, **משהו אמיתי בתוך הלב נעשה אצלו יותר רגוע, יותר שלו, יותר רוחני, יותר מרומם.**

זה המתכון שה' נתן! ה' שברא אותנו, ה' שמכיר את כוחות הנפש שלנו ויודע בדיוק איך כל פעולה משפיעה עלינו מבפנים, **הוא רקח לנו את המתכון הנפלא הזה שקוראים לו שבת**, מתכון ששום בן אנוש לא היה יכול להעלותו על הדעת!

ואנחנו? צריכים רק למלא בדייקנות אחר המתכון האלוקי המופלא הזה, וכבר נחוש בקרבנו את אותה "נשמה יתירה" ואותה מנוחה מיוחדת במינה שהעניק לנו הבורא במתנה -

"מְנוּחַת אַהֲבָה וְנְדָבָה.
מְנוּחַת אֱמֶת וֶאֱמוּנָה.
מְנוּחַת שָׁלוֹם הַשְׁקֵט וָבֶטַח".

(מתוך תפילת מנחה של שבת)

להבדיל, אומות העולם אשר רקחו להם את יום השבתון שלהם - לפי רצונם ומחשבתם, ניתן לראות בחוש כי יום זה אינו מעניק להם כלל את מנוחת הנפש האמיתית! הנה, באמריקה למשל, שבה יום השבתון הוא יום ראשון בשבוע, הסטטיסטיקות מראות, כי דווקא ביום זה ישנן הכי הרבה תאונות דרכים! הכי הרבה מקרי פשע ואלימות! הכי הרבה סמים, אלכוהול ואף התאבדויות! תופעות אלו מוכרות בעולם הרפואה כתסמונת בשם: "הנאורוזה של יום ראשון". ולמחרת, ביום שני, תפוקת העבודה היא הנמוכה ביותר מבין כל ימות השבוע! אנשים עייפים! מפהקים! אין להם כח לעבוד! "בזכות" מה? "בזכות" "יום המנוחה", שבעצם אינו מספק מנוחה נפשית אמיתית.

"בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ, וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים,
וְנָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת, וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ"!

רק אנו זוכים, מבלי לנדוד לשום מקום, ללא מנגל וללא חוף ים, אלא **בתוך ביתנו, ובתוך לבנו פנימה** - למצוא את הדרור, השחרור, המנוחה והעונג.

"יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג, עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי"...

נביע מעתה מדוע כאשר שומר השבת נשאל על ידי חבריו מן העבר: "ומה עם הנסיעה ליסן?" הוא מביט בהם בחיוך מהול ברחמים... בלבו הוא חש כמי שביקשו ממנו להחליף כתרו של מלך בנזיד עדשים. אמנם נכון, נזיד עדשים טעים הוא, אך אוותר עליו ללא היסוס כאשר מן הצד האחר ניצבת תמורה יקרה הרבה יותר לאין ערוך.

מדייקים בהוראות – ומרגישים תוצאות!

חובה עלינו לשמור כראוי על מתנה זו, **ובדיוק באופן ובמתכונת שבה הורה לנו הבורא!** לשם כך, עלינו להכיר וללמוד באופן מדוקדק את כל פרטי ההלכות!

דומה הדבר למערכת תאורה חשמלית מקסימה ומיוחדת ביופיה, אך פעולתה מותנית בחיבור החוטים והשבבים כראוי, בצורה מדוקדקת ומדוייקת. כך מתנת השבת תאיר את ליבנו ונפשנו בהארה נפלאה, מעין עולם הבא, דווקא כאשר נשים לב לכל פרטיה ודקדוקיה!

יתכן כי יהיה לנו לפעמים קשה להבין חלק מ"מרכיבי המרשם", ומדוע הם נחוצים כל כך. אולי יכולה להתגנב ללבנו התחושה: מה יקרה אם אברור את גלעין הלימון מתוך סלט הירקות? מדוע זה חמור כל כך, מדוע זה פוגם בקדושת השבת? או מדוע אמנע את עצמי מלהסתרק בשבת, או מלהתאפר מעט? אולי דווקא בכך אמנע מעצמי את ההנאה המושלמת מן השבת? כאשר נלמד הלכות שבת לפרטי פרטים, יתכן שיצוצו עוד ועוד שאלות מהסוג הזה: מה זה משנה אם אחתוך את הסלט סמוך לסעודה או שעתיים לפני כן? מה זה משנה אם אשפשף את הבגד מן הלכלוך שדבק בו - מן הצד הקדמי של הבגד או מן הצד האחורי? במה זה ישנה אצלי את מנוחת השבת?

אולם כאשר נדע נאמנה כי המרשם המופלא של השבת אינו איזו המצאה שרירותית או תכתיב של גורם אנושי, כי אם מרשם אלוקי מיוחד שניתן לנו מאת בורא עולם, כמנוחה מושלמת עבור נשמתנו, או אז ייעלמו השאלות, ואת מקומן יתפוס רצון עז לציית לבוראנו אבינו אוהבנו, **גם אם הדבר כרוך לעיתים בהקרבה מסויימת ובאי נוחות זמנית.** רק ציות מושלם למרשם שניתן לנו, המרכיב את השבת המושלמת, יתן את תוצאת **הנעימות השבתית המושלמת, אשר שום תחושת עול וקושי אינו כרוך בה.**

חיים אנו בדור שכל כך מבקש ומחפש עינוגים רוחניים... הנה זה לפנינו בהישג יד! לא בחודשי חיפוש ביערות הודו, ולא בשנות עינוי במחשכי טיבט. כי אם **כאן, בביתנו, ביום השביעי, בכל שבוע מחדש.**

אשרי העם שככה לו

"...ובימי שבתות אתם שרויים במנוחת הגוף והנפש, שאף למלכים אין אותה. כי הנה כשהמלכים צריכים לעשות דבר מה ביום מנוחתם, אינם נמנעים מלהתייגע. נמצא שאין להם מנוחת נפש שלימה ביום זה". כה דיבר גוי מלך הכוזרים לחכם היהודי. ("הכוזרי", מאמר שלישי פסקה י)

מי חמור יותר - גנב או מחלל שבת?

שאלה:

אני מאמין באלוקים, מכבד כל אדם, נזהר בממון הזולת, משתדל לעזור כמיטב יכולתי לכל אדם הזקוק לעזרה, מפריש מכספי לעניים ולבית הכנסת, ומכל ידידי ומכרי אני שומע רק תודות ושבחים ללא שום תלונה. אם אינני שומר שבת, האם הדבר כה חמור אצל האלוקים?

תשובה:

בבואנו למדוד את רמת החומרה אשר החוק מייחס לכל עבירה, אחד הקריטריונים הברורים יהיה כמובן מדת חומרת העונש אשר הוטל על ידי המחוקק על עובר עבירה זו. אף אנו, בבואנו למדוד את רמת החומרה אשר האלוקים מייחס לכל עבירה, אחד הקריטריונים הברורים למדידה זו הוא: מדת חומרת העונש אשר נקבע על ידו לכל עבירה.

והנה, בהתייחסו לגונב ממון חברו, אומר האלוקים (שמות פרק כא פסוק לז):

"כִּי יִגְנֹב אִישׁ... שְׁנַיִם יְשַׁלֵּם".

כלומר: הוא לא חס על חברו שטרח להשיג ממונו, ישלם לו כפול מהסכום שגנב. ובכך: א. יפוצה חברו על הצער שהצטער בהיוודע לו דבר הגניבה. ב. הגנב יפסיד בעצמו את אותו סכום שנטל, ובכך יתחנך ויבין במוחשיות את העוול שעשה.

ואילו על מחלל השבת אומר האלוקים (שמות פרק לא פסוק יד):

"וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת... מְחַלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת".

הדבר כמובן דורש הסבר: **האם מחלל השבת גרוע בעיני האלוקים יותר מגנב!!!**

את התשובה לכך אנו מקבלים, כאשר אנו מתבוננים בפסוקים המסבירים את משמעותה של שמירת השבת. הבה נאזין לדברים (שמות פרק לא פסוקים טז-יח):

"וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִוא לְעֹלָם, כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ".

כלומר, מיד לאחר שסיים האלוקים את מלאכת הבריאה, קבע את היום השביעי בשבוע כיום שונה ונבדל במהותו משאר ששת ימי המעשה. והוסיף עוד, כי לאור זאת הרי הוא רואה במי **ששובת ממלאכה ביום זה** אשר בו גם הוא שבת ממלאכת הבריאה, **כמי שמכריז כי מכיר הוא בעובדה שהעולם נברא על ידי האלוקים** ולא נעשה מאליו. ואילו **במחלל השבת** הוא רואה, כמי שמכריז באמצעות מעשיו כי **כופר הוא באלוקים!!**

גזר דין מוות – עד כדי כך?!

ובהקשר לכך, מספר הרב זמיר כהן שליט"א: לאחרונה שאלני נהג מונית בעל חזות שאינה דתית, במילים אלה לערך: "אני יהודי מאמין. ואני יודע שהתורה שלנו כל כך נפלאה, דרכיה דרכי נועם, והיא מחנכת למוסר, מצפון ומידות טובות וישרות. **איך יתכן אם כן, שיש בה גזר דין מוות על מחלל השבת? הרי הוא לא רצח?**" הבנתי ללבו, והשיבותיו תשובה פשוטה:

כיהודי מאמין, בודאי יודע אתה שכל אדם שנפטר מן העולם ממשיך להתקיים בעולם הבא. החיים שלנו הם כמו חלום, כמאמר דוד המלך בספר תהילים: "אָדָם לַהֶבֶל דָּמָה, יָמָיו כְּצֵל עוֹבֵר". כשאדם נפטר הוא 'מתעורר' מן ה'חלום', ואז הוא מגיע אל העולם של החיים האמיתיים, שם הוא חי לנצח.

ולשם מה נתן לנו בורא עולם 'לחלום' את החלום הזה? לשם מה אנו מבלים פה שבעים, שמונים, מאה עשרים שנה? יש לכך מטרה! רצה הקב"ה לזכות אותנו בשכר טוב בעולם הנצחי, לפיכך נתן לנו תורה ומצוות, שאם נשמור אותן כראוי נזכה בעולם הנצחי לשכר גדול שאין כמוהו. [כמובן שזהו נושא רחב, וניתן להעמיק ולהרחיב בו רבות.]

והנה, המחלל את השבת מכריז בחילולו, כי איננו מכיר בעובדה שהקב"ה ברא את העולם!

ואמנם, אינו יודע כי בכך הוא **מאבד את תכלית חייו**, וגורם לעצמו נזק בל ישוער בעולם הנצחי! אך בורא עולם שכל כך אוהב כל יהודי ויהודי וגם את המחלל הזה, מרחמנותו עליו רוצה לתת לו "צ'אנס" ולהצילו מהנזק העצום שגרם לעצמו. ולכן יודע שעדיף לאותו אדם לסיים את חייו עלי אדמות, ובכך לזכות בחיי נצח, מאשר לחיות עוד שלושים ארבעים שנה, אבל עם כתם גדול בנשמה, שיפריע לו בגמר חייו.

כמובן, שעם צאתו של חוטא זה ממלבושו הגשמי, יראה הוא את חיי הנצח אשר הרוויח, ויבין מאיזה הפסד נצחי ניצל על ידי שנגזר דינו ליהרג, והרי הוא מודה ומהלל ומשבח על ששילם בעולם הזמני תשלום קטן לעומת חוב גדול שהיה עליו לפרוע בעולם הנצחי. ונמצא שאף בזה הטבה יש כאן, ולא נזק חלילה.

החסד שבתשובה

בהבינו מה גדלה חומרתו של המחלל שבת, נבין מעתה את החסד הגדול והעצום שגמל עמנו בורא עולם, בכך שאיפשר לנו לעשות תשובה, ולטהר את נשמתנו אפילו מעוונות כה חמורים, ללא עונש כלל. כי בכוח התשובה לטהר ולנקות ולזכך את האדם עד שחטאיו נמחקים לגמרי כאילו לא היו כלל. זאת ועוד, אם חזר בתשובה מאהבה, כלומר מתוך הכרה בגדולת ה' ובחובתנו כלפיו, ולא מחמת יראת העונש, עליו אמרו שזדונות (= עבירות שעבר במזיד) נהפכות לזכויות, כלומר לא רק שחילולי שבתותיו נמחקים, אלא נחשב לו כמי ששמר את כל שבתותיו בשלמות. ועליו אמרו: מקום שבעלי תשובה עומדים - אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד. וכל זאת מחסדי ה' עמנו לרוב אהבתו אותנו, וחפצו להיטיב לנו.

"הטובה הצפונה לצדיקים, היא חיי העולם הבא. והם החיים שאין עמהם מוות, והטובה שאין עמה רעה. והטובה הגדולה הזאת, אין שום דרך בעולם הזה להשיגה ולידע אותה, שאין אנו יודעים ומכירים בעולם הזה אלא טובת הגוף, ולה אנו מתאווים, אבל טובת העולם הבא אין לה לא ערך ולא דמיון. וכבר הודיעונו החכמים הראשונים שטובת העולם הבא, אין כוח באדם להשיגה על בוריה, ואין יודע גודלה ויופיה ועוצמה, אלא הקדוש ברוך הוא לבדו. הוא שישעיה הנביא אומר: "עין לא ראתה, אלוהים זולתך, יעשה למחכה לו". (הלכות תשובה לרמב"ם פרק ח)

ט"ל מלאכות

שאלה:

מדוע אסור לנו בשבת להבעיר אש בשבת?
הרי ההבערה כיום עשויה בקלות רבה,
באמצעות לחצן או מתג, לחיצה על מתג או סיבוב מפתח הרכב וכדומה,
ללא טרחה כבשנים, שהיו צריכים להקיש אבנים
או בצו וכדומה?

תשובה:

ראשית, אילו היה נאמר בתורה: "לא תטרחו ביום השבת", או "לא תבצעו פעולה מעייפת ביום השבת", השאלה אכן היתה במקומה. ועם זאת, היה חל איסור על כל פעולה מעייפת, כהעברת כסאות רבים או כבדים מחדר לחדר עבור האורחים, נשיאת סירים ומגשים גדולים, אם הם מעייפים את נושאיהם, ואפילו ללכת בעיר הליכה מעייפת של קילומטרים אחדים לביקור קרובים וידידים היה אולי אסור, שהרי בכל אלה כרוכה טרחה. אולם **התורה לא אסרה טרחה בשבת** [ובלבד שתהא לצורך השבת].

מדוע אם כן הבערת אש בשבת אסורה?

משום שנאמר בתורה (שמות פרק לה פסוק ג): "לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת".

– מבלי לחלק בין הבערה שיש עמה טרחה, להבערה שאין עמה טרחה.

והסבר פשוט. כאמור בתורה, אנו מצווים לשבות ממלאכה ביום השבת כדי להעיד על הכרתנו ואמונתנו בעובדה שהאלוקים ברא ויצר במשך ששת ימי המעשה את הבריאה על כל פרטיה, ושבת ממלאכה ביום השביעי. הוא **לא שבת מטרחה**, אלא **ממלאכה**, **מיצירה**. הבערת אש היא מלאכת יצירה של אש שלא היתה כאן קודם, ואין שום הבדל אם המלאכה נעשית מתוך טרחה או בקלות רבה.

יקל עלינו להבין זאת כאשר נתבונן בעובדה שהאלוקים לא טרח ו"התעייף" בששת ימי המעשה, אלא "בִּדְבַר [=בדיבור] ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ, וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם" (תהילים פרק לג פסוק ו). וכמו שנאמר בתורה בפרשת הבריאה: "**ויאמר** אלקים יהי אור ויהי אור", "**ויאמר** אלקים יהי רקיע בתוך המים" וכו'. ברור אפוא, שהתורה מגדירה את הבריאה בשם מלאכה, על שם התוצאה שעניינה יצירה וחידוש, ולא משום עייפות וטרחה.

האלוקים בדיבורו ברא ויצר מלאכה, "ויכל אלוקים ביום השביעי **מלאכתו** אשר עשה" (בראשית פרק ב א-ב). ועל אותו משקל נאמר: "לא תעשה כל **מלאכה**" (שמות פרק יט פסוק ו), ואין זה משנה כלל אם כרוכה טרחה בעשיית המלאכה או לא, כמלאכתו של בורא עולם.

וכיצד נדע איזו פעולה מוגדרת כמלאכה היוצרת ומחדשת, ואיזו אינה נחשבת כן? למשל, אריגה - האם היא נחשבת מלאכה לענין שבת? הרי חוטי הצמר היו כבר בעולם, אולם מצד שני חיבורם על ידי האריגה, יצר וחידש בגד שלא היה? אותה שאלה ניתן להציב לגבי תפירה, בישול, בניה, וכו'.

לשם כך ניתנה התורה שבעל פה. בה קיבלנו כי בהגדרת **מלאכה** לענין שבת, נכללות שלושים ותשע [ל"ט] פעולות. משום כך הן על כל המסתעף מהן, אסורות בשבת. (ובלשון הלכתית: המלאכות נקראות "אבות מלאכה", וסניפיהן "תולדות". כמבואר להלן בשער ההלכה).

הנה למשל אחדות מהן: **הזורע** [אפילו תחב זרע אחד לאדמה, אין כאן טרחה, אבל יש כאן פעולת מלאכה, שהרי זרע זה יתחיל לנבוט!]. **הקוצר** [אפילו קצר שיבולת אחת או קטף פרי אחד מהעץ, אין כאן טרחה, אבל יש כאן מלאכה - ניתוק הנקטף ממקום גידולו]. **המבעיר** [אפילו הדליק גפרור או מצית או יצר ניצוץ באמצעות הנעת הרכב או לחיצה על מתג החשמל בשבת. אין כאן טרחה, אבל יש כאן פעולת מלאכה, שהרי יצר וחידש אש]. **המבשל** [אפילו השליך גרגיר אפונה אחד אל הסיר הרותח. אין כאן טרחה אבל יש כאן מלאכה] וכן הלאה.

נבין מעתה את הנאמר בתורה לענין מלאכת הבערה: **"לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת"** (שמות לה ג), מבלי לחלק בין הבערה שיש עמה טרחה, להבערה שאין עמה טרחה. בכל מצב, עצם ההבערה מלאכה היא, ואסרהּ בורא עולם בשבת.

כעת ידידי, ארחיב לך עוד בעניין מלאכות אלו ועל הקשר שלהן לעבודת המשכן. שמע נא חידושים מעניינים, יפים ומחכימים!

ל"ט מלאכות – 39 שליחים

מה זו "מלאכה"? במילה "מלאכה" טמונה המילה "מלאך". מלאך בלשון הקודש זה **שליח**. 39 מלאכות הן 39 שליחים, אמצעים, שבאמצעותם אנו יכולים לפעול וליצור בעולם.

נתבונן ונראה שהאדם כובש את העולם ושולט עליו! כמו שאמר הקב"ה מראש לאדם וחוה: "פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת הָאָרֶץ **וְכִבְּשֻׁהָ**". האדם שולט על החי, על הצומח ועל הדומם. אבל איך? באמצעות מה? כיצד דווקא הוא "משתלט" על העולם, ולא בעלי החיים? באמצעות ה**מלאכות** שהוא עושה ויוצר. הוא חוצב הרים, בונה בניינים, זורע שדות, נוטע פרדסים, צד בעלי חיים ומשתמש בעורם, בצמרם ובבשרם, מעבד חומרי גלם ויוצר מהם ביגוד ומזון וכו'. כל פעולות היצירה הללו, שבהן כובש האדם את העולם ושולט עליו ופועל ויוצר בעולם, נכללות ב-39 "אבות מלאכה". אלו הם שליחיו, מלאכיו, אמצעיו של האדם לשליטתו ופעולתו בעולם.

בעלי החיים [על פי רוב] אינם מסוגלים לעשות דבר מכל אלו, מלבד מה שהם עושים כחלק מפעולת האכילה, למשל צדים חיה וטורפים אותה, אך אינם צדים ושמים באיזה כלוב כדי לשלוט עליה ולהפיק ממנה תועלת. וכן טוחנים מזון בשיניהם כחלק מפעולת האכילה, אך לא כפעולה בפני עצמה; תולשים כחלק מהאכילה וכדומה. וכידוע מהלכות שבת, פעולה שנעשית כחלק מאכילה, אינה נחשבת ומוגדרת כ"מלאכה". לכן אף שאסור למשל לטחון גרגר קפה, אין איסור לאוכלו ולטחון אותו בשיניים.

אם כן הבנו של"ט המלאכות הן 39 אמצעים שבאמצעותם אנו יוצרים, משנים דברים ופועלים בעולם.

השבת והמשכן

והנה מצווה הקב"ה את עם ישראל: "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם". הקב"ה רוצה להשרות את שכינתו בעם ישראל, ולצורך כך צריכים להקים משכן. בעשיית המשכן נכללו והוצרכו כל 39 המלאכות! הקב"ה אומר: אני רוצה שתעבדו אותי עם כל כוחות היצירה שלכם, עם כל היכולת שנתתי לכם לשלוט בעולם. עם הכל תשתמשו כאן לשם ה', לשם השראת שכינה. תוכיחו שאתם מקדשים את פעולותיכם ומלאכותיכם לכבוד ה'. וכך תכינו מקום להשראת השכינה בתוככם, בתוך עולם המעשה הארצי והגשמי.

ולעומת זאת, נותן הקב"ה לעם ישראל מצווה נוספת, שבה דווקא יכבשו ויעצרו את כוחות היצירה. כשהאדם יוצר ופועל ללא הפסקה, זה יכול להביא אותו להרגשה של "כוחי ועוצם ידי". **מרוץ של עשייה בלתי פוסקת מביא לתחושת עוצמה וכח, גאווה בכוחותיו וביכולותיו.** מצוֶה הקב"ה, שאחת לשבוע יעצור היהודי את כל פעולות היצירה שלו, וידע ויזכור כי לה' הארץ. הוא הנותן כח לעשות חיל!

הסבא מקלם: "ובאמת כי עניין מניעת המלאכות ביום השבת הוא: להבין כי יש אדון על ארץ, ואנו משועבדים לעבודתו, ולא לעבודתנו, להכירו ולעובדו".

הרב יחזקאל סרנא: עיקר עבודת השבת קודש, הוא לחיות במצב של עולם הבא, שהלא עיקר השקר בחיי העולם הזה הוא בעולם העשייה, **שעל ידי שהאדם יוצר ועושה, נוגעת בו הרגש "כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה".** אבל כשהאדם שובת מכל מלאכה, אינו מושם כל כך במלחמה החזקה, קל יותר לחשוב, קל יותר להרגיש את האמת הברורה, שהכל הוא ממנו יתברך!... נמצא שהשביתה ממלאכה היא ההסכמה שיש בורא ויש נבראים והוא הנותן והם המקבלים, **ואף שגם הם יוצרים במשך ששת הימים, זהו רק מכוחו.** (חמדת יחזקאל)

והנה בעת שהיו עם ישראל עסוקים בבניית המשכן, בא משה והזהיר את עם ישראל בשם ה' - בעניין השבת:

"וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: רְאֵה קָרָאתִי בְשֵׁם בְּצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה: וָאֲמַלֵּא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחָכְמָה וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל מְלָאכָה: לַחְשֹׁב מַחֲשָׁבֹת לַעֲשׂוֹת בַּזָּהָב וּבַכֶּסֶף וּבַנְּחֹשֶׁת: וּבַחֲרֶשֶׁת אֶבֶן לְמַלֹּאת וּבַחֲרֶשֶׁת עֵץ לַעֲשׂוֹת **בְּכָל מְלָאכָה:** וַאֲנִי הִנֵּה נָתַתִּי אִתּוֹ אֶת אָהֳלִיאָב בֶּן אֲחִיסָמָךְ לְמַטֵּה דָן וּבְלֵב כָּל חֲכַם לֵב נָתַתִּי חָכְמָה וְעָשׂוּ אֵת כָּל אֲשֶׁר צִוִּיתֶךָ: אֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת הָאָרֹן לָעֵדֻת וְאֶת הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עָלָיו וְאֵת כָּל כְּלֵי הָאֹהֶל: וְאֶת הַשֻּׁלְחָן וְאֶת כֵּלָיו וְאֶת הַמְּנֹרָה הַטְּהֹרָה וְאֶת כָּל כֵּלֶיהָ וְאֶת מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת... וְאֶת בִּגְדֵי הַשָּׂרָד וְאֶת בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ... וְאֵת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים לַקֹּדֶשׁ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתֶךָ יַעֲשׂוּ: וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: **וְאַתָּה דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ כִּי אוֹת הִוא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם לָדַעַת כִּי אֲנִי ה' מְקַדִּשְׁכֶם...**"

נשים לב: בתוך כל "קלחת העשייה", כשעם ישראל עסוקים במלאכות רבות ומגוונות לצורך בניית המשכן, יצירת הכלים, הכנת הבגדים, הכנת השמן והקטורת; הם זורעים צמחים, טוחנים, מפיקים צבעים, אורגים, גוזזים, צובעים, מתיכים, מבשלים, בונים, מעבדים... - כאן מגיע משה רבנו, ואומר: "עצור". דעו לכם כי כל המלאכות הללו, בדיוק אלו, אסורות בשבת.

אך מה בעצם החידוש כאן? הרי עם ישראל כבר הצטוו על שמירת השבת, מה בא משה רבנו לחדש?

אלא שבתוך עשייה כזו, שכולה לשם ה', לשם השראת שכינה, כשכולם רותמים את כל כוחותיהם ויכולותיהם לכבוד ה', כאן היה מקום לחשוב שאין צורך בעצירה השבועית, הבאה לעצור אותנו ממרוצת החיים ולהזכיר לנו כי לה' הארץ.

אומר הקב"ה: גם כאן חייבים עצירה! גם כשאתה עושה לשם שמים, **עדיין יכולה להיכנס מחשבת גאווה בלבך כאילו אתה מכוחך עושה**! כאילו יש לך איזו יכולת עצמית לעשות ולפעול.

לכן קודם כל תדע כי אין בכוחך כלום, כל כוחותיך הם מה' לבדו, הוא הוא הבעלים הבלעדי על פעולותיך ויכולותיך, ואחרי שידעת והפנמת זאת על ידי העצירה השבועית מכל מלאכה, כעת, רק כעת - לך בכוחך זה, ופְעַל וַעֲשֵׂה לכבוד ה' יתברך!

הרב שמשון רפאל הירש: "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם" (שמות כה ח). שלטון האדם על העולם הארצי, המתבטא בייצור החומרים, בעשייתם, בהכשרתם ובשכלולם היצרני, בא לידי ביטוי במשכן. האדם כובש את העולם ושולט בו - כדי לשעבד את עצמו, ביחד עם עולמו - להקב"ה; כדי להפוך את עולמו להדום לממלכת השמים, למען אשר תשרה בו שכינת ה' בארץ. **בנין המשכן הוא כעין מסירת וקידוש עבודת האדם לה'... התמסרות האדם לה' – מקבלת את תוכנה האמיתי אך על ידי שביתתו מכל פעולותיו אלה בשבת, על ידי הפסקה ממלאכה".**

שבת שלום

בשבת קודש אנו מברכים זה את זה: "שבת שלום"! ואכן - השבת היא כל כולה שלום! שלום עם עצמנו, שלום עם משפחתנו, ושלום עם אלוקינו!

בשבת אנחנו "מעבירים הילוך", נכנסים להילוך אחר, רגוע, שליו, מרומם. אנו פנויים יותר לעצמנו, פנויים למשפחתנו, ופנויים יותר לחוש את השייכות והקשר שלנו עם בוראנו!

הרב שמשון רפאל הירש: לולא יום הזה, אשר ציוה ה' לנוח בו, מתי היית נח מעמלך?! מתי היית מתבונן בנפשך?! **מתי היית שב אל בני ביתך, אל רוחך ונפשך, אל אלוקיך ותורתו – לכשתפנה?!** אבל מתי אתה רשאי להיות פנוי?!

אלוקיך מצווה לך: אינך רשאי לעבוד היום, חדל מעבודתך, ובוא עימי אל ביתך וגן עדניך! תשמע את קולו הקורא אותך - אל ביתך, ואל נוות ביתך ובניך, ונותן לך את השבת שבנשמתך, השבת שבביתך. רק השבת, שבת ה', תחולל את כל הנפלאות האלה! רק במצוות אלוקיך תמצא מנוח. **תחת השבת אין שום אפשרות למנוחה. תנוח לה היד, תנוח לה הרגל, ואף הגוף יתענג ויתהלל, אך הלב לא ישבות, והרוח לא תמצא מנוח, רק ה' הוא הנותן מנוחה לרוחך ההומה,** המשיב את הנפש הסוערת למנוחתה...".

שבת שלום

שלום עם אלוקיך!

חז"ל דימו את השבת למלכה, כאשר בן זוגה הם עם ישראל.
מדוע מוגדר הקשר כ"בני זוג"?

ידוע, כי אדם שאינו נשוי נקרא "פלגא דגופא", כלומר חצי גוף. הוא כביכול רק חצי בן אדם, כי אינו חי בתוך מערכת חיים שלימה של אדם שלם, כפי שאומרת התורה: "זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם". איש ואשה יחד מהווים שלימות. הקשר ביניהם הוא קשר של השלמה לדבר אחד.

כך, עם ישראל אינם שלמים ללא בת הזוג - השבת. השבת היא שמשלימה את עם ישראל - כ"עם ה'", ומעניקה לנו את האפשרות לשמוח ולהתענג על קרבתנו לה'! ללא השבת, אין עם ישראל יכולים להגיע אל שלימות הקשר עם ה'.

מכאן ניתן להבין מה שאמרו חז"ל: "גוי ששמר שבת - חייב מיתה". מה שאין כן בשאר המצוות, שאם גוי

קיים אותן, אינו נענש על כך. גוי ששמר שבת הוא כביכול כמו הבא על אשת איש, כי השבת היא בת הזוג של עם ישראל דווקא. לגוי אין שייכות אליה, הוא אינו יכול להידבק בקדושה זו, השייכת אך ורק לעם ישראל.

השבת היא "יום הידידות" עם הקב"ה, ובה אנו פנויים לחוש טוב יותר ועמוק יותר את קשר האהבה עם ה' אלוקינו.

שבת שלום

שלום עם עצמך!

אומר רבי נחמן מברסלב: מדוע האדם שונה מיתר היצורים, שהוא מבקש שינוי מקום, ואוהב מסעות וטיולים? יש בו יצר ביקוש, שאינו מסתפק במה שיש לו, ומחפש ומחפש... והוא חושב שמא במקום אחר הוא ימצא את מבוקשו. אך אינו יודע - כי הנשמה היא שמבקשת אחר מזונה, משום כך שום דבר לא ימלא את חסרונה! וכמו שאומר המדרש: משל למה הדבר דומה? לכפרי שנשא בת מלך, אם יביא לה כל מה שבעולם, אינם חשובים לה כלום, שהיא בת מלך! כך הנפש - אילו הבאת לה כל מעדני עולם, אינם כלום לה, למה? שהיא מן העליונים. וזהו שאומר שלמה המלך (קהלת ו ז): "וְגַם הַנֶּפֶשׁ לֹא תִמָּלֵא".

השבת - כיוון שהיא רוחנית, היא אכן ממלאת את נפש האדם, ומשרה עליו מנוחה אמת. שבת - "מעין עולם הבא", ולכן הנשמה שבאה מן העולם העליון, מוצאת בה סיפוק ושמחה. בשבת יכול האדם לחוש שנשמתו באה על סיפוקה.

ובדור שלנו - כשהעולם סביבנו כל כך מתועש, מתוקשר, והחיים נעים בקצב מסחרר, הצורך במנוחה נפשית ניכר לעין כל.

השקט שבתוך הסערה

"דומה, כי לא היה דור אשר זקוק למנוחה נפשית, כדורנו. אמצעי התקשורת אשר התרבו בתקופתנו, זועקים אל האדם ומזעיקים אותו ללא הרף. הכמות העצומה של ידיעות על המתרחש בכל העולם, מסחרר ראש ויוצר מתח נפשי אצל בני האדם. כמעט אין זמן לאדם להתייחד עם מחשבותיו ועם עצמו, להרהר במעשיו ולחשוב על שיפור. כמו כן הולך ופוחת מספר האנשים המביעים דעה עצמית שאינה ציטוט ממה שקלטו מהרדיו, מהטלויזיה, או מהעיתון. לעומת כל אלה, ההתנתקות מן העולם הרחב, וההתכנסות בסביבה הפרטית של האדם למשך יממה אחת - כפי שיוצרת השבת - הם אשר מבטיחים קיום חירותו של הפרט ודעותיו. לבד מזה שהשומר שבת כהלכתה, רוח אחרת מפעמת בקרבו, רוח טהרה וקדושה, וכמו נשמה חדשה עוטפתו ושופעת בקרבו - נשמה יתירה". (על פי "אל המקורות" כרך ראשון עמוד 81)

שבת שלום

שלום עם משפחתך!

כמה התלכדות מעניקה השבת בתוך כותלי המשפחה! הלוא כל השבוע כל אחד טרוד בענייניו ובעסקיו, כל אחד מגיע לבית בשעה אחרת, אוכל את ארוחותיו בשעות אחרות, הכל ממהרים וטרודים, ואילו בשבת קודש יושבים כולם סביב שולחן אחד, ערוך בהרחבה ובטוב טעם, אוכלים יחד, משיחים בדברי תורה, ואף שרים יחד!

מעשה שהיה בבעל תשובה שבא להתקבל בישיבה, וסיפר כי הדבר שעורר אותו לחזור בתשובה הוא השבת. וכך סיפר, שבכל שבת היה עובר עליו גיהנם. את כל הלילה היה מעביר במשחקי שש-בש עם חבריו, והבית היה הופך כמו בית מרזח, בבוקר היה נזרק למיטה בעייפות, אינו רואה ואינו מתייחס לאשתו ולילדים, ובודאי שלא יושב עימם לשולחן לשוחח. קם בשעת צהריים וממהר למשחק כדורגל, המתנהל כמובן בקולי קולות, ומלווה בשאגות ובגידופים. מגיע לבית לעת ערב, ואשתו זעופה וחמוצת פנים, הילדים כבר ישנים, והוא שוב נזרק למיטה, וכך קם ביום ראשון והולך לעבודתו כשטעם מר מאוד בפיו, והרגשה גרועה ורעה ביותר תקועה בתוך ליבו.

"והנה שבת אחת", הוא מספר, "מביט אני דרך החלון ורואה את שכני הדתי חוזר מבית הכנסת בערב שבת לאחר תפילת ערבית עם ילדיו, כשהם צועדים אל ביתם לבושים בבגדי שבת. שמחה נסוכה על פניהם וממש שכינה שורה עליהם, האב כחתן ובניו כשושבינים צועדים יחד לבית, ובבית האשה עם מטפחת על ראשה ככלה מקושטת לקבל את פני החתן, הנרות דולקים והשולחן ערוך, ממש אווירת רוגע ושלווה. כל זה אני רואה דרך חלון ביתי, ולבי נצבט בקרבי על ההבדל בין השבת העוברת עלי, לבין השבת שאני רואה אצל שכני. אך מה אעשה, וכך התרגלנו? וגם האשה, בטוח אני שהתרגלה לכך ולא מוכנה לשמוע על דרך אחרת. אך המחזה שראיתי הלהיב אותי, והעזתי לבקש מאשתי לשנות את דרכנו. להפתעתי אשתי דווקא שמחה מאד, נמאס לה עד מאוד מהשבתות העוברות עלינו בצורה כזאת, ורצתה גם היא לעשות שינוי. וכך התחלנו אט אט לשמור שבת, עד אשר חזרנו בתשובה שלימה". (אמרי דניאל שבת ומועדים עמוד יח)

לעתים, כאשר בני מוצר מהבן חבוש כיפה, והוא ממלמל בקולו הילדותי ברכה על ממתק שניתן לו, או כשאני רואה את בתי להושה בהלהושת בנעלה, ונצבטת אני במה שעבר עלי, מולפת בי זכרמורת של אושר.

במקום אוהן שבעות טרוף של פיקניקים מלווים צילה בהמית, או על שפת ים שוקע אלפי אנשים הטוצפים את בהיהם ובריס בטיניים בוהות אחר קורטוב של שמחה פנימית, באו שבעות של ישיבה בצוותא ליד שולחן ערוך ומעודן, מלווה בקידוש ובזמירות ממש בן עדן עלי אדמות! (בס' עדה מהקיץ. הובא ב"מחשבת" חלק אחרונה).

המחזאי הרמן ווק כתב בספרו "זה אלי", על השפעת השבת עליו ומשפחתו:

השבת אצתה במירב האריפות את איי שלי, בשעה שאחד המאצות שלי עמד בסימן אצרות או הצבת נסיון. ביום שישי, עצבתי את התיאטרון הקודר, את ספלי הקפה הפצורים פה ושם, את כתבי היד הממועכים והמוטלים בערבוביא, את השאקנים נפולי הפנים, את פועלי הבמה מצוואים, את הבמאי מבולבל ואת המפיק המכוסס את פרקי אצבעותיו... שבתי הביתה. הרי צה שינוי מדהים, דומה לשיבה האטופה מהמלאמות. אשתי וילדי, שקיומם כמעט ונשכא מלבי, מאכים לי עליצים, לבושי אג, ובעיני הם מושכי לב להפליא. ישבנו לאכול ארוחה נהדרת אל שולחן שמקשטים אותו פרחים וסמלי השבת העתיקים, הנרות הדולקים, האלות הקלועות, הדגים הממולאים, ובגביע הכסף של סבי המלא יין עד שפתו. ברכתי את הילדים בברכה הקדומה, צימרנו את צמירות השבת הערבות, השיחה כמעט ולא נגעה כלל לעבודתי. אשתי ואני אצרנו להשלים את שיחת השבוע שלנו; הנערים, מדעתם כי השבת היא ההצדמנות להצבת שאלות - שאלו. ספרים נערמו על השולחן... בשבילי צוהי נסיקה לתוך איצהו נוף מקסים משיב נפש! יום השבת עובר במידה רבה באותה צורה, הנערים חשים בבית הכנסת כבתוך שלהם והוא חביב עליהם. עוד יותר חביבה עליהם הנוכחות הוודאית של הוריהם. בלאף האולין של בית הספר, שיעורי הבית ועבודה, במיוחד בצמן של הפקת מחצה, קורה לעיתים קרובות שאין הם מרבים לראות אותנו. בשבת אנו נמצאים תמיד, והם יודעים צאת. יודעים הם גם שאינני עובד ושאשתי רגועה. צה היום שלהם...

שבת – שותפה נאמנה בחינוך הילדים

הרב שמשון רפאל הירש: אב בישראל, איך תחפוץ שבניך יהיו סרים למשמעתך, אם אתה מאנת לשמוע לקול אביך שבשמים?! אם אתה בעצמך בוגד באמונת אבותיך, אם אתה אינך יכול לבטל רצונך החולף והנאתך הזוללה מפני רצון אביך שבשמים?! איך יוכל בנך הנער לבטל רצונו, דעותיו ונטיותיו – מפני רצונך?! בגרשך את השבת מביתך, מחוג משפחתך, פנית עורף לאלוקיך, ועשית את חפצך האנושי, את שרירות לבך ומראה עיניך – למנהל ביתך! למה לא יעשו בניך ובנותיך גם הם כמוך?! למה לא יעמידו רצונם נגד רצונך, וילכו להם בדרך אשר בחרו להם, כאשר הלכת והנך הולך עדיין?! אהה... אבות ואמהות, איך לא טחו עיניכם מראות, מהשכיל ליבותיכם, מה גדול ההון אשר תאבדו בשאט נפש, איזה עוזר נאמן במלאכת החינוך הכבדה תשללו מכם, ואיזה מורה ומדריך מחנך ומפקח תשללו מבניכם, בחללכם את השבת. שמרו את השבת, וותרו על רווחיכם, וותרו על נטיותיכם, הראו במעשים ממשיים – לא באמרות ריקות ושדופות – כי בנים נאמנים אתם לאביכם שבשמים! או אז, יוותרו גם צאצאיכם על רווחיהם ותענוגותיהם, יבטלו דעתם מפני דעתכם ורצונכם, ויוכיחו במעשה כי בנים המה לכם!

מקור הברכה

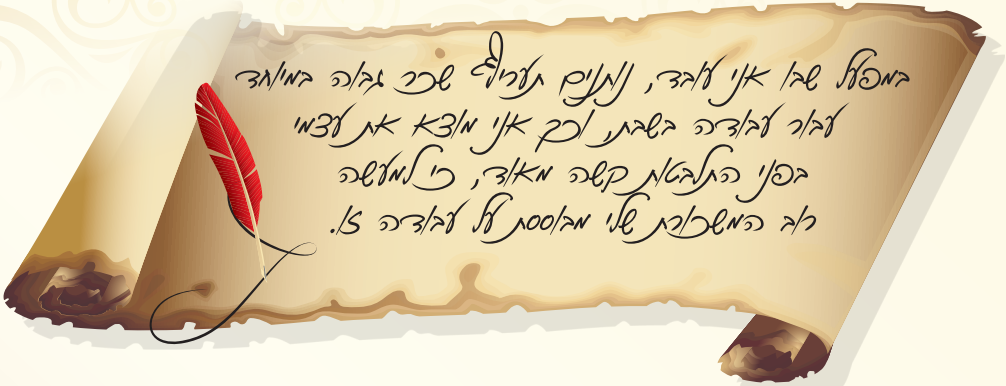

ניתן להבין את הניסיון הקשה העומד בפניך, שהרי "קשים מזונותיו [פרנסתו] של אדם כקריעת ים סוף" (פסחים קיח ע"א), פרנסה איננה דבר קל, ואין זה פשוט להפסיד מקום עבודה. יחד עם זאת חשוב שתדע שתי נקודות חשובות, אשר יסייעו לך בעזרת ה' לעמוד בניסיון.

א. הבורא יתברך ציוה לשמור את השבת גם במחיר של הפסד ממון.

ב. שבת קודש היא "מקור הברכה", ובסופו של דבר לעולם אין מפסידים משמירתה.

ונרחיב: **א.** התורה מצווה לכל יהודי ויהודי (דברים ו ה): "וְאָהַבְתָּ אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ, וּבְכָל נַפְשְׁךָ **וּבְכָל מְאֹדֶךָ**". אמרו חז"ל: בכל מאודך - בכל ממונך, דהיינו שיהודי צריך לאהוב את ה' כל כך, עד שיהיה מוכן למסור ולהפסיד את כל ממונו, כדי שלא לעבור על מצוותיו.

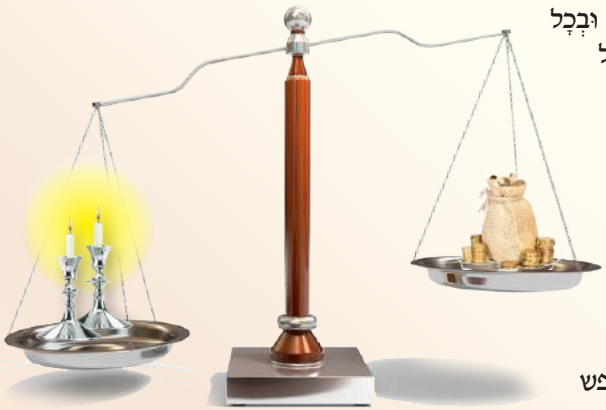

כמובן שדרושים לכך כוחות נפש גדולים - שאדם יפסיד את כל ממונו בעבור קיום המצוות. אולם אם התורה ציוותה על כך, סימן שכוחות הנפש הללו קיימים אצל כל יהודי!

כעת עומד בפניך **נסיון**. למילה "נסיון" יש משמעות של "נס" [הרמת דגל כאות ניצחון], וכפי שנאמר (תהלים ס ו): "נָתַתָּ לִירֵאֶיךָ נֵס לְהִתְנוֹסֵס", דהיינו שכאשר רוצה הקב"ה לרומם את האדם ולקרבו אליו, הוא מציב בפניו "נסיון", המהווה קרש קפיצה עבורו להתקדם ולעלות בדרגה. אם יעמוד בו, יזכה להוכיח בזה את נאמנותו הגדולה לקב"ה, ויהיה זה עבורו "נס - להתנוסס", להתעלות.

ידוע הסיפור על רבי עקיבא, אשר הקיסר הרומי ציווה להוציאו להורג ביסורים קשים, ולסרוק את בשרו במסרקות של ברזל. אותה שעה היתה שעת קריאת שמע, ורבי עקיבא היה מקבל עליו

עול מלכות שמים. אמרו לו תלמידיו: עד כאן?! גם במצב קשה כזה אתה מסוגל לקבל עליך עול מלכות שמים?! אמר להם: בני, כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה, שכתוב: "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך" - דהיינו שיש לאהוב את ה' אפילו כשהוא נוטל את נפשך. והייתי אומר, מתי יבוא לְיָדִי פסוק זה ואקיים אותו, **עכשיו שבא לידי – לא אקיימנו!**

לעיתים מגיע לאדם ניסיון, והוא אינו יודע שזוהי בעצם הזדמנות עבורו לגדול ולהתעלות ולהוכיח את אהבתו לקב"ה. יתכן שהזדמנות זו היא חד פעמית, ולא תחזור עוד. לא בכל יום מזדמן לאדם לקיים "ואהבת את ה'... בכל מאודך". וכרבי עקיבא, כן נאמר אף אנו: "עכשיו שבא לידי - לא אקיימנו?!"...

"מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה, וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ.

אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בָּאַהֲבָה – בּוֹז יָבוּזוּ לוֹ". (שיר השירים ח ז)

וכגודל הקושי והצער כן גודל השכר. כלשון המשנה במסכת אבות (פרק ה משנה כג): **"לפום צערא, אגרא"** [=לפי הצער, השכר]. ועוד נאמר שם (אבות פרק ב משנה יד): **"ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך".**

מקור הברכה

נעבור לנקודה השניה: **שבת קודש היא "מקור הברכה", ואין מפסידים משמירתה:**

אומרת התורה (בראשית ב ג): "**וַיְבָרֶךְ** אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ". הקב"ה ברך את יום השבת! למה ובמה בירך אותו? כיוון שנראה שהאדם יכול להפסיד כסף משמירת השבת ומההוצאות שהוא מוציא לכבוד שבת, לפיכך בירך ה' את יום השבת בברכה מיוחדת בכסף!

בימי קדם, כאשר הרעיון של יום שביתה שבועי לא התפשט עדיין בין האומות, היו אומות העולם לועגים לעם ישראל השובתים בשבת ממלאכה, ולא רק שאינם מרוויחים כסף, אלא אף מבזבזים את כל כספם! ברומי העתיקה למשל, היו עושים מזה ממש קרקס, "יופי של הצגה"!

הם היו מכניסים לבמה לעיני קהל רב - ליצן מצחיק בעל ראש קירח. ואז היו שואלים אחד את השני: "מדוע ראשו קירח?" והיו עונים: "אינכם יודעים? היהודים הללו - שומרי שבתות הם. וכל מה שהם עובדים ומרוויחים במשך השבוע, הם אוכלים בשבת. אבל מה? אין להם עצים לבשל בהם. אז מה הם עושים? שוברים את המיטות שלהם, כדי שיהיו להם עצים לבישול! נו, ואז...? אז אין להם מיטות, והם ישנים על הרצפה, וכל השערות שלהם נושרות. הנה התוצאה! הבנתם?" חה... חה... חה... (איכה רבה ג ה)

עוד ראינו, כי גם המן הרשע מצא לנכון להכפיש את היהודים על מצוות השבת. הוא טען בפני אחשוורוש שהיהודים פרזיטים באופן מחפיר. לא די שעושים להם חופש מעבודה יום קבוע בכל שבוע, שזהו חוסר מוסר עבודה משווע, אלא שהם גם מוציאים ביום הזה הוצאות רבות ומבזבזים את כל הכסף שהרוויחו במשך השבוע. לא פלא שאין לבזבזנים האלו מספיק כסף לשלם מיסים...

באמת, בעין טבעית נראה הדבר כי יום השבת עלול להביא לשומריו "חור בכיס", הידלדלות משמעותית בפרנסה. ואולם, באורח פלא ובניגוד לדרך הטבע, ניתן לראות בחוש, כי השבת נותנת לשומריה ברכה מיוחדת בפרנסה! וזאת מכח אותה ברכה שברך ה' את יום השבת. כפי שאנו אומרים בפיוט 'לכה דודי': "**לקראת שבת לכו ונלכה, כי היא מקור הברכה**"! וכמו שאומר הזוהר הקדוש: "כל שתין יומין, מיניה מתברכין" [כל הששה ימים, מיום השבת מתברכים]!

דליפה בצנרת

סיפר הרב לוגאסי שליט"א: יום אחד יצא לי לנסוע עם נהג מונית. במהלך השיחה התפתחה בינינו שיחה לבבית, ובין הדברים שאלתיו: הגד לי, כמה שעות ביום הינך 'מתגלגל' בכביש...? השיב לי: בין 12-16 שעות. מיד העמדתי פנים מתמיהים: 16 שעות? ובכן, בודאי עשית מהמונית כבר שלוש דירות... פרץ הנהג בצחוק, התכופף על ההגה ואמר: שלוש דירות... אדוני! את המשכנתא על דירת השלושה חדרים שיש לי איני מצליח לחסל בכל חודש, אם לא עם הלוואות ומינוסים, ואתה מדבר על שלוש דירות?! לא ציפיתי לתשובה אחרת, אך שוב העמדתי פנים מתמיהות: מה, 16 שעות אתה מתגלגל בכביש ואינך מצליח לכסות משכנתא בסוף החודש...?! אני אב לעשרה ילדים, לומד בישיבה, נותן הרצאות פה ושם, מרוויח עשירית ממך ואולי פחות, וברוך ה' אין לי שום חוב על דירתי. חיתנתי את ילדי ועזרתי אף להם לרכוש דירות, וברוך ה' אני חי בהרחבה! תמה אותו הנהג ובפליאה אמיתית הגיב: אתה אומר אמת...?! השבתי לו: למה לא תאמין לי שאני אומר אמת, הלוא אני בהחלט האמנתי לך על אף שה"נס" שלך לא פחות גדול מהנס שלי...?!

הרצינו פניו של אותו נהג ובקשתו בפיו: ובכן, בבקשה תן לי הסבר לתופעה מוזרה זו.

וכך השבתי לו: אמשול לך משל. דיירים דרים בבנין אחד, "טנק" של מים מונח על גב בתיהם המספק מים לכל אחד מהם דרך צינור התקוע בו, וממנו זורמים המים לבתים. במשך הזמן התיישנו הצינורות, העלו סדקים, צברו חלודה, לכלוך ואבן. חלק מהדיירים החליפו את הצינורות לחדשים, וכמובן שהמים שזרמו לבתיהם שבו להיות זכים ונקיים. אולם חלק מן הדיירים נשארו עם הצינורות הישנים, וברור שהתוצאות היו בהתאם: מים רבים התבזבזו בכך שברחו מן החורים ומן הסדקים שבצינורות, וגם מה שירד לביתם היה מלוכלך בשבריר חלודה, אבן ולכלוך. הפתרון היחיד שנותר להם - להזדרז להחליף את הצינורות הישנים לחדשים.

כך - הקב"ה הוא טוב, וכנאמר (תהלים קמה ט): "טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו", והוא זן את העולם כולו, נותן לחם לכל בשר, בחן בחסד ברווח וברחמים רבים. אולם לא תמיד רואים בני האדם את הטוב של הקב"ה כמו שהוא באמת, והסיבה לכך פשוטה: תלוי איזה צינור מכין האדם כדי להוביל את הטוב של הקב"ה עד לביתו. מאת הקב"ה יוצא רק טוב, מים זכים וטובים, אך הדבר תלוי במקבלים. אם המקבל מכין צינור טוב, נקי וחדש, הרי שישנה ברכה גדולה בכל טיפה וטיפה שיורדת אליו מאת ה'. אולם אם המקבל משתמש בצינור חרור וסדוק, ישן ומעופש, הרי שהשפע היורד אליו מתקלקל ואין בו ברכה.

ובכן, דע לך ידידי, שהצינור הוא "שבת"!

שבת - מקור הברכה! מקור - היינו סיבת כל ההשפעות. יהודי השומר שבת מכין בכך צינור נקי המאפשר זרימה להמשכת השפע, אולם זה אשר איננו שומר שבת, הרי שעם כל הטוב שהכין לו הבורא - היאך ירד אליו טוב זה?! הרי הצינור שהכין - חרור, סדוק, ומלוכלך?!

ואז המשכתי לומר לו: דע לך, שכלל לא הפתעת אותי בכך שאמרת לי שאינך מכסה את המשכנתא בסוף החודש. וכמו כן מעתה אל תופתע מסיפורי שחיתנתי את ילדי ברווח. שכן ההבדל ביני לביניך הוא "הצינור" להורדת השפע. אני שהנני שומר שבת כהלכה, צינור השפע שלי שלם, נקי וחדש. כל שקל ושקל שיורד אצלי יש בו ברכה. ואילו אצלך הצינור חלוד ומקולקל, כך שגם אם הינך פותח ברזים רבים, מה יתן לך ומה יוסיף לך, אחר שהצינור המוביל את המים לביתך מקולקל?! אולם אם תתקן את הצינור, די לך לפתוח ברז אחד, והשפע היורד ממנו יהיה מבורך! (מקור הברכה 11-9)

ולחיזוק כדאי מאוד לקרוא סיפורים ועובדות (בסוף שער האגדה, עמוד 59), אודות הברכה הרבה המגיעה משמירת השבת!

נזכיר כאן רק את העובדה הידועה, אודות חברת התעופה אל-על, שכאשר נדרשה להשבית את מטוסיה בשבת, זעקו חברי ההנהלה בכלי התקשורת: "הרי גם כך החברה צוברת הפסדים הגדלים והולכים משנה לשנה, ואם נשבות בשבת עלולה החברה להתמוטט לגמרי"! והנה למרבה הפלא, מיד לאחר שהחלה החברה להשבית את מטוסיה בשבת, הפסיקה להפסיד. ובשנים הבאות החלה לדווח על רווחים, עד אשר פורסם כי החברה חילקה נתח מרווחיה בין העובדים! (מקור הברכה עמוד 29)

ומדוע בכל זאת ישנם אנשים שמחללים שבת - ומצליחים בעסקיהם?

על שאלה זו ענה ה"חפץ חיים" זצ"ל כך: "ואל יפלא בעיני האדם ממה שראינו שיש כמה מחללי שבת בשאט נפש, בעוונותינו הרבים, ומצליחים בנכסיהם והשעה משחקת להם... כי כאשר יתבונן היטב, יראה שלבסוף תשולח מארה בנכסיהם. ואפילו אם ראה שהיו מצליחים כל ימיהם - גם כן לא יהיה לפלא.

ומשל למה הדבר דומה: שר אחד מרד במלך, ופסקו את דינו למות במיתה קשה ביותר, למען יראו וייראו: יושיבו אותו בהיכל מפואר לפי כבודו, אך ימנעו ממנו מאכל, עד שיגווע שם ברעב. להיכל זה עשו חלונות רבים, כדי שיוכלו כולם לבוא ולחזות בעונשו הקשה של המורד במלך.

ביום הראשון לישיבתו שם לא היה ניכר צערו, אולם ביום השני והשלישי כשגבר עליו צער הרעבון, ראו האנשים איך כל גופו נאנח ודואב מפני הרעב. ביום החמישי ראו, שהגיע לידי זלעפות רעב, והתחיל לנשוך בשיניו את עור בשרו מעליו כדי להשיב מעט את נפשו.

בתוך כך, בא איש אחד אשר עדיין לא שמע מכל הנעשה, ושאל את האנשים העומדים סביב החלונות לפשר ההמולה הגדולה. ענו ואמרו לו, כי אחד משרי המלך נענש בעונש קשה, וזה כבר היום החמישי שלא טעם מאומה. נדחק האיש לראות את המחזה, ופנה בשאלה אל הסובבים אותו: וכי לזה תקראו רעבון? הלוא אני רואה דרך החלונות שהוא לועס בשר בשיניו! ענו לו ואמרו: אוי ואבוי על אכילת בשר כזו, הלוא את בשרו הוא אוכל מגודל מרירות רעבונו וצערו!

כן הדבר ממש בעניננו: כשה' יתברך נותן השפעה לכלל ישראל לכלכלם ולפרנסם - הוא רק מן הפירות, אבל בקרן של המצוות - בשכר השמור להם לעולם הבא, אינו נוגע כלל. לא כן האנשים האלו שסרו מדרך ה' לגמרי, וממילא הם מסולקים מן העולם הבא, אם יש להם זכות מאיזו מצוה שעשו אי פעם בחייהם, משלם להם ה' על פניהם גם על הקרן, ועל ידי כך יהיו אבודים שם בעולם הבא לגמרי, שלא תהיה להם שום זכות.

אותם אנשים המחללים את השבת בשאט נפש, שהשעה משחקת להם כל ימיהם, שוב לא יהיה להם חלק שם. אנשים כאלה הם **בבחינת שיכור** שבזבז את כל כספו ומכר את כל בגדיו וחפציו כדי לקנות עוד כמה בקבוקי יין, והוא מונח באשפתות ושמח ומשורר על "אושרו" ו"עושרו" מגודל שכרותו. ואינו מכיר ויודע את גודל עניותו, ושהוא ערום ויחף ומוטל באשפתות. אך כאשר ייקץ משכרותו, הוא מתמה על נפשו ובוכה ומתאונן. כן הוא ממש בזה". עד כאן תשובת הגאון החפץ חיים.

על כן, אל יטעה אותנו היצר הרע להרוויח משהו מחילול שבת חס ושלום, כי פח הוא מנסה לטמון לנו, ועלינו להיזהר לבל ניפול ברשתו חס ושלום.

לא משתלם

הפרוטה שהרווחת בעבודתך בשבת – האם תוכל להביא ברכה, ברכת אמת, לתוך ביתך? והלוא היא צמחה רק מתוך היפך הברכה. שכן כדי לחוטפה, הוכרחת להמית את הנאצל והנשגב אשר בקרבך! (הרב הירש)

שבת השדכנית...

קובי - חייל לקראת סוף השירות הצבאי, איננו "דתי", אבל יש לו לב יהודי חם. בשלב מסוים החליט שהוא - איננו נוסע בשבת. אמנם איננו חוזר בתשובה - אבל שבת הוא שומר. סמוך לראש השנה, שהה בפעילות מבצעית של שמירה על אחד היישובים בשומרון. לקראת שבת, שהיתה מחוברת עם שני ימי ראש השנה, היה אמור להשתחרר לביתו לשלושה ימי חופשה. והנה מגיע יום שישי בצהרים - וקובי ממתין לצוות החיילים שאמורים להגיע ולהחליף אותו. הזמן חולף - והצוות מגיע רק כעשרים דקות לפני כניסת השבת, עקב מטען חשוד באזור, שגרם לעומס תנועה. קובי לא יודע מה לעשות. כל כך ציפה לחופשה הזו לאחר שבועיים מפרכים של פעילות! אם ישאר כאן - יפסיד את חופשתו, אבל אם יסע - בוודאי יחלל שבת, והוא הרי קיבל על עצמו שלא לנסוע בשבת! לאחר מחשבה, החליט שהוא לא יוצא ולא מחלל שבת, אלא נשאר לשבות בישוב עם הצוות שהגיע, מבלי שיעשה פעילות מבצעית. אחד החיילים הציע לו להתחלף עימו, שהוא יסע וקובי ישמור במקומו, וכך יוכל לאחר מכן לקבל חופשה. אבל קובי לא הסכים אף לזאת - "אני לא לוקח על עצמי אחריות של חילול שבת של אדם אחר!" הוא נשאר בשבת וראש השנה בישוב, שם הוא הוזמן על ידי אחד התושבים לסעודות השבת והחג, ושמח שזכה להישאר במחיצת אנשים שומרי תורה ומצוות. במשפחה שהתארח שאל שאלות, התעניין במצוות, ונהנה לשמוע דברי חכמה מתורת ה'. בצאת השבת והחג חזר למשמרתו. באחד מימי השבוע ניגש אליו בעל הבית שאירחו בראש השנה, ואמר לו שהוא הבחין שיש בו מידות טובות ולב יהודי חם, ולכן הוא מעוניין להציע לו את אחותו לשידוך, וכמובן שבעזרת ה' יתחזק יותר בתורה ובמצוות. הוא הסכים, והחליטו להיפגש. הבחורה מצאה חן בעיניו, ומיד לאחר שהשתחרר מהצבא התחתנו, כשהוא הולך ומתחזק בשמירת התורה והמצוות. כך זכה להקים בית נאמן בישראל עם אשה טובה והגונה, וזכה לבנים ובנות זרע ברך ה'. השבת השיבה לו כגמולו רוב טובה וברכה - לעולם הזה ולעולם הבא. (שבת כהלכה)

קבלת שבת בשמחה

מספר יהודי יקר מרמת גן: באחד מימי השישי היה לי משפט בקשר לעסק שלי, והשופט קבע לי קנס בסך 115,000 ₪. כיון שלא היה לי סכום זה, הורה השופט לעקל את הציוד של העסק שלי שהוערך בסכום זה, ולהותירו ריק לגמרי. החלטתי לא לחשוב על כך בשבת, והתאמצתי שלא להעלות צער על ליבי, והלכתי לשיעורי תורה, אכלתי ושתיתי בשמחה, והצלחתי להסיח דעתי מכך כל אותה שבת. ביום ראשון נקראתי שוב לבית המשפט. לאחר דיון נוסף נשתנה בדרך פלאית משפטי - מקנס של 115,000 ₪ ל - 15,000 ₪. כלומר: 100,000 ₪ הונחו לי מהתשלום!

סיפורים לשבת

"משחק אותה!"

היום בעולם העממי משתמשים במליצה: "משחק אותה", "שחקת אותה". עתה נספר ונשתמש במליצה זו, לא בתורת מליצה בלבד, אלא ממש כפשוטו: "משחק אותה". ומעשה שהיה כך היה:

התארחתי בחודש אייר בשנה זו באשקלון ביום השבת אצל משפחת בעלי תשובה, כדי לתת כמה דרשות בעיר זו. שאלתי את מארחי, הכיצד היה מהלך חזרתך בתשובה? וסיפר לי סיפור מדהים, וכה היו דבריו:

שמי רמי חליס. עד לפני שנתיים הייתי שחקן כדורגל באשקלון. יום אחד, איני יודע אפילו למה ומדוע, גמלה בליבי החלטה: "די! לא בשבילי לגרום חילול שבת המוני לתושבי אשקלון והסביבה על ידי משחק הכדורגל!", והתעוררות זו נקרה במוחי ובליבי על אף היותי חילוני, וכנראה היה זה משום שלא יכולתי לסבול בראותי המונים באים לחלל שבת - ואני אחד מהגורמים.

אמרתי זאת לאשתי, וייאמר לזכותה, כי תשובתה היתה: אתה מחליט! ובאשר תחליט - אלך!

פניתי להנהלה, והודעתי על התפטרותי בזמן האפשרי הקרוב ביותר, שהיה לעוד כחודשיים.

ומה אומר? היצר הרע "שיחק לי אותה", פשוטו כמשמעו. במשך חודשיים אלו שנותרו לי בעל כורחי להמשיך במשחק הכדורגל, כאילו השטן נכנס ברגלי ושיחק עבורי את המשחק. "הצלחה" לאין שיעור, בעיטות כדור לגובה 30-20 מטר, הפקעות שערים וכדומה. כפי שאני הכרתי את עצמי - זה לא היה אני.

כל בני הקבוצה התרשמו והתפלאו: רמי, איפה אתה מתאמן? מאיפה התקדמת בצורה כזו? זה לא אתה! רמי, תגלה לנו את הסוד. ובאמת לא היה כאן שום סוד לגלות. לא התאמנתי אצל אף אחד!

היצר הרע "שיחק לי אותה". פשוט שיחק לי בין הרגליים את משחק הכדורגל. הוא שיחק - לא אני. הוא ששיחק לי בבעיטות המדויקות ובהכנסת ה"גולים". מאמן הקבוצה פנה להנהלה: לתת לרמי ככל אשר יבקש, נצחון הקבוצה תלוי בו, הוא המוביל!

תאר לך, כבוד הרב, מה עברתי במשך חודשיים אלו, איזו מלחמה פנימית!

לא עוד, אלא שאף פנו אלי מהנהלת האצטדיון בהצעות תוספות של משכורת, דירה במתנה, נסיעות לחו"ל. ובאותה תקופה הייתי בתהליך של קניית דירה, כך שהכסף היה נחוץ לי מאוד. ובנוסף לכך התחילו לחצים מצד אשתי והורי לשכנעני לחזור בי.

והמלחמה מתעצמת כחודשיים תמימים - מיום ליום, וככל שמתקדם זמן חתימת הפיטורין - הנסיונות הולכים ומתגברים. בהגיע היום האחרון, ואני בעוצמת המלחמה הפנימית - ברגע האחרון גברתי על יצרי וחתמתי על התפטרות!

חזרתי לביתי ושמחה בליבי על שניצחתי את יצרי ולא התפתיתי, אולם דאגתי בפני - מה יהיה? מה עושים עם פרנסה?

הלכתי ללשכת העבודה באשקלון וביקשתי מהם להציע לי עבודה, כיון שחתמתי על התפטרות מטעמי דת. כמובן שחשבוני למחליף פרה בחמור, וברחמנות שריחמו עלי הציעו לי להיות גנן ולשתול פרחים... ולא די בכך, אלא גם מקום הצעת העבודה היה לא אחר מאשר - האצטדיון שבו הייתי משחק כדורגל...

ובכן, מעתה - אני וחברי למשחק היינו מגיעים מדי יום לאצטדיון. חברי למגרש הכדורגל - ואני לשתול פרחים ולעשות ערוגות לגפנים.

ממשיך רמי לספר: כבוד הרב, מעתה משכורתי כגנן היתה למשך חודש שלם כערך משכורת שעה וחצי של זמן היותי שחקן כדורגל. אולם - מצהיר רמי - אני לא מתחרט! חס וחלילה. אני גאה ושמח, זכיתי להקים משפחה יהודית כשרה. עד כאן סיפורו של רמי.

ובאמת אומר, התארחתי אצלו וראיתי שכינה ממש בביתו, וקויים בו הפסוק: "אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך, בניך כשתילי זיתים סביב לשולחנך". איזו הארת שבת! איזו שמחת שבת שורה בביתם! שמחה מיוחדת שקשה לתארה!

וזכה רמי בגבורתו זו ליידע את השבת לא רק אצלו - אלא אצל חמיו וחמותו, גיסותיו, הוריו, אחיו. כולם כולם נעשו שומרי שבת בהשפעתו. כי רמי לא היה צריך כאן להשפיע, עצם גבורתו ואומץ ליבו ובטחונו בה' - היו ההשפעה הטובה ביותר מכל מילה אחרת! (הרב יעקב ישראל לוגסי שליט"א, "מקור הברכה" עמוד 76)

מוכן להפסיד את כל כספו למען השבת!

בעת העליה הגדולה לארץ בתקופת הכריזת המדינה, כאשר תנופת בניית מקומות יישוב חדשים היתה בעיצומה, בנה קבלן שומר מצוות שכונה בעיר חדשה, כאשר את השכונה הסמוכה לו בנתה חברת "סולל-בונה". העלות הכספית הגבוהה ביותר בענף הבניה היתה אז רכישת המלט, כי הוצרכו לקנותו ולהביאו מחוץ לארץ תמורת הון רב. הקבלן הזמין כמות גדולה של מלט, וההזמנה הגיעה באחד מימי שישי שבתחילת הקיץ, בחביות מגולות. והנה אחר הצהרים של יום שישי, כשהמלט היה מונח באתר הבניה, והקבלן והפועלים חזרו לעירם יפו, נתקדרו השמים בעבים ובכל רגע היה עלול לרדת גשם זלעפות.

הופיעו הפועלים בבית הקבלן בבהלה והזהירוהו אודות כמות המלט הגדולה הנמצאת בחביות מגולות

באתר הבניה, ואם ירד גשם והמלט יירטב הוא יתקלקל לגמרי וההפסד הכספי יהיה אדיר. אין ברירה אחרת, הם אמרו, אלא שהם יסעו לשם עם עגלות טעונות קרשים, כדי לכסות את החביות היטב. אולם בדיקה מהירה של הזמן שנותר עד שבת, העלתה כי פועליו עתידים בנסיעה זו לחלל את השבת עבורו.

הוא היה איש ירא אלוקים, וענה להם בנחרצות: "אני אינני מוכר את השבת תמורת כל הון שבעולם! וכן אני מזהיר, ששום יהודי לא יחלל את השבת עבורי, גם לא בכדי להציל את כל רכושי שעלול לרדת לטמיון".

ואמנם בליל שבת ירדו גשמים עזים בארץ, כך שהדבר היה ברור שכל הרכוש הגדול נאבד ונפסד. אולם יהודי יקר זה, ערך את שולחן השבת שלו בפנים מאירות, שר את הזמירות כרגיל, למד חומש ורש"י, ועסק באמירת תהילים כהרגלו כאילו שום דבר לא קרה ולא יקרה, כפי שאכן הורו חז"ל, שבשבת על האדם להרגיש כאילו "כל מלאכתך עשויה".

רק בצאת השבת, לאחר שהבדיל על היין, החל לבו נוקפו על ההפסד הגדול באיבוד הכמות הגדולה של מלט שעלתה לו בדמים ויגיעה רבה ועכשיו ירד הכל לטמיון. מיד נטל עגלה לנסוע למקום הבניה. אולם, כשהגיע לשם הופתע ונדהם ממראה עיניו: כל חביות המלט שלו היו מכוסות היטב בקרשים ופחים ואבנים כראוי וכיאות, ומאומה לא התקלקל!! הוא לא האמין למראה עיניו, ורצה למשש את הנס בידיו. הוא תחב ידו לתוך המלט והנה הוא יבש וטוב לשימוש. מחשבה עלתה בדעתו, מי יודע אולי נשלחו מלאכי עליון לשמור על השקעתו הגדולה, ולכסות את החביות השייכות לו שלא ינזקו במטר...

רק למחרת נודע מה שקרה. חברי הנהלת "סולל בונה" שלחו פועלים לכסות את חביות המלט שלהם, אך בחשכת הלילה הגיעו הפועלים בטעות לאתר הבניה של מיודענו הקבלן, וכיסו את החביות שלו במקום לכסות את החביות של סולל בונה... וכך ניצל רכושו. (אות ישראל עמוד 262)

החנות התחילה לספוג הפסדים

גב' אסתר בכר, ילידת טורקיה, מספרת אודות שנות ילדותה בטורקיה, בשנים בהן פעלה הממשלה לחילון המדינה. בין היתר היא מספרת: כשהייתי ילדה, השלטונות לא הסתפקו בניתוק הדת, וגזרו גזירה נוספת. במשרדים הגבוהים הוחלט, שהשוק ייפתח דווקא בשבתות. אינני יודעת אם צעד זה היה כחלק ממאמצי החילון שלהם והחלשת כל הדתות בטורקיה, או שהיה זה ממניעים אנטישמיים ודחיקת רגלי הסוחרים היהודים, שתמיד עשו חיל הרבה יותר מהסוחרים המוסלמים. בכל מקרה, הגזירה היתה מכה קשה מאוד עבורנו. לדאבון לב, אבא לא עמד בנסיון הקשה ופתח את החנות הענקית שלו בשבת. אולי הוא רק עמד בה ולא מכר באופן אישי, או אפילו רק השתמש בשירות מוכר גוי, בכל מקרה החנות המשפחתית שלנו נפתחה בשבת. התוצאה המרה לא איחרה לבוא: במקום להרוויח מעוד יום עסקים, ועוד מיום שוק, קרה בדיוק ההיפך. החנות החלה לספוג הפסדים משונים, כי מחילול שבת רק מפסידים, ה' ירחם.

"ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם" – מגיד שהשבת מוספת קדושה על ישראל;
מה לפלוני חנותו נעולה? שהוא משמר את השבת!
מה לפלוני בטל ממלאכתו? שהוא משמר את השבת!

(מכילתא כי תשא)

39 טילי סקאד

במלחמת המפרץ, בשנת תשנ"א, פגעו 39 טילי סקאד בארץ. ניתן היה לראות בזה איתות משמים, על 39 מלאכות האסורות בשבת! מעין אזהרה, לבל תתחלל השבת חלילה בארץ הקודש.

העיתונות דיווחה אז על תופעה מפליאה:

טילי הסקאד רודפים את רשת הסופר-פארם

טילי הסקאד העירקיים רודפים אחר רשת חנויות באזור תל אביב רבתי, המחללת בריש גלי את שבת קדשנו, תחת מסווה של בית מרקחת.

במטח הטילים הראשון בליל שלשום, על שכונת יוקרה שבאיזור, נפגע הסניף הרביעי של הרשת, לאחר ששלושת סניפיה הקודמים נפגעו בהפגזות הטילים הקודמות. כתב העיתון "דבר" הכתיר אתמול את הידיעה על הפגיעה הרביעית באותה רשת חנויות, בשאלה: "מה יש לסאדם נגד הסופר-פארם?"

בפני סופרנו, שערך אתמול משאל בין החנויות הרשת, הודו כי הן פתוחות בשבת, הודו אלה, כי הן פתוחות בשבת... "התשובה לשאלה - מה יש לסאדם נגד הסופר-פארם - חרוטה על קירות רשת החנויות"! אמר האיש לסופרנו, אחד מהיהודים הכואבים את חילול השבת של אותה רשת, והוסיף: "מן השמים תובעים מרשת זו את עלבונה של שבת קדשנו המחוללת"!

תופעת הפגיעות התכופות ברשת חנויות זו העלתה תדהמה בין אישים הקשורים לאירועי הבטחון באזור, וצויינה כאחת התופעות הרבות, אך החשובות, שאין להן הסבר הגיוני. בשיחה אישית הודה אחד מהם כי "התופעה חריגה, ומוכיחה, כי מישהו רוצה משהו מהסופר-פארם". (המודיע ל' שבט תשנ"א)

רפואה שלימה בזכות השבת

מן העיתונות | משה ויסברג | 18/11/2016

נס: בזכות שמירת שבת – הפעוט שטבע הבריא

סיפור מדהים: בעקבות בקשתו של רב היישוב אחיסמך, התחזקו הורי הפעוט שטבע בסוכות - והיום הוא שוחרר לביתו בריא ושלם.

פעוט בן שנתיים, שטבע בחג הראשון של סוכות, והיה במשך שבע דקות מתחת למים, שב היום לביתו, בריא ושלם, בזכות שמירת השבת. כזכור, בשעות אחר הצהריים של חג ראשון טבע הפעוט במושב אחיסמך בשפלה, עבר פעולות החייאה, ופונה לבית החולים אסף הרופא בצריפין.

התינוק, ששכב ללא הכרה חודש שלם, התעורר בזכות בקשתו של רב היישוב אחיסמך, הרב מרדכי בוסקילה, שהבטיח להורים שאם יסגרו את הבריכה הפרטית בבעלותם בשבת ויימנעו מחילולי השבת שגרמה - הם יזכו לראות ישועות. ההורים עשו כהוראתו, סגרו את הבריכה ופתחו במקום שיעורי תורה.

היום הילד חזר להכרה והנס קרה - הילד שב היום לביתו בריא ושלם ובני המשפחה הגיעו לביתו של הרב בוסקילה להודות על הנס.

אוהב את הבריות - ומקרבן לתורה!

רבי אריה לוין זצ"ל כונה בפי כל: "רבם של האסירים". מתוך אהבת ישראל העצומה שיקדה בו לכל יהודי ויהודי באשר הוא, מצא מסילות ללבבם של האסירים והיה מלמדם אורחות חיים ודרך מוסר.

באחת השבתות כאשר שהה הצדיק בבית הכלא עם האסירים, ניגש אליו אחד האסירים ואמר לו: "רבי, תדע לך שבזכותך אני לא מעשן בשבת". שאל אותו רבי אריה: "כיצד בזכותי?" והלה השיב: "בשבת שעברה, כשהגעת לבקר אותנו, ראיתי אותך מתקרב, ובאותו רגע היתה לי ביד סיגריה דלוקה. אבל כשהבחנת בי, הסתרתי את הסיגריה מאחרי גבי. ברכת אותי ב'שבת שלום' ולחצת את ידי, מבלי שתדע שבידי השנייה מאחורי גבי ישנה סגריה בוערת. ככל שלחצת את ידי בחמימות ובאהבה, הרגשתי איך הסיגריה צורבת לי את כל האצבעות, ומצפוני לא הניחני - כיצד אני לוחץ יד לרב, אומר 'שבת שלום', ובידי השניה מעשן בשבת?! לכן מיד לאחר שהרב הלך, הרהרתי בדבר ונשבעתי לעצמי שאני לא אעשן בשבת לעולם!!" (שבת כהלכה)

להציל מחילול שבת

סיפר הרב באקשט זצ"ל, כי בעת ביקורו של ה"חפץ חיים" בעיירתו, זכה הוא להתלוות אליו ולחזות במעשיו ופעולותיו בקודש. נודע לחפץ חיים כי בעיירה ישנו יהודי, בעל בית חרושת ללבנים, המפעיל את המפעל גם בשבתות, כשהוא מנמק זאת בכך שאי אפשר לכבות את הכבשן, כי אם מכבים אותו לשבת, לא יוכלו לעבוד שם גם בימי ראשון ושני, עד שיתחמם כראוי.

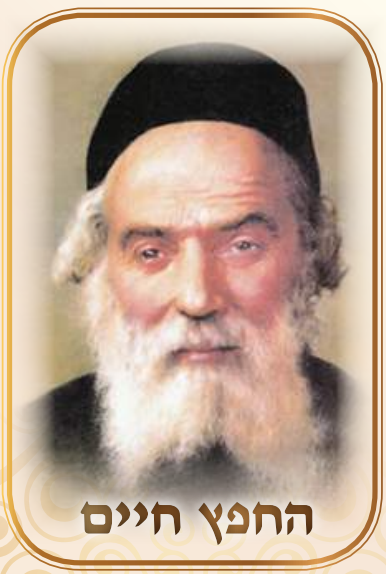

פנה החפץ חיים לאותו יהודי ואמר לו: "הכרתי את אביך, הייתי בחתונתו, וגם הייתי בברית המילה שלך. אני איש זקן מאוד, וכשאבוא לעולם האמת, בודאי יבוא אביך לשאול אותי לשלומך. ומה אמסור לו? תגיד לי אתה" - שאל החפץ חיים כשהוא מתייפח בבכי - "האם אספר לו שאתה עובד בשבת? האם אוכל לגרום צער נורא כל כך לאביך?!"

היהודי לא היה מסוגל לעמוד מול בכיו של החפץ חיים, ומיד הבטיח לפרוש מאותו עסק ולמכור אותו. אבל החפץ חיים עוד לא נרגע, והאיץ בו: "אל תדחה זאת למחר, שמא לא תיפנה, אלא עכשיו מיד תעשה את כל הסידורים הנצרכים!"

מספר זאת הרב באקשט ומוסיף: "עד עכשיו רועדות כל עצמותי בהיזכרי בבכיו של החפץ חיים!"

"הוכח תוכיח את עמיתך"

מעשה שאירע בעיר חולון. בערב שבת בין השמשות יצא יהודי בשם הרב סלובטיצקי לפקח על סגירת החנויות, והגיע לחנות אחת שהיתה פתוחה, ולקוחות רבים גדשו את מבואותיה. הרב סלובטיצקי ניגש אל בעל החנות וניסה לשכנעו שינעל את חנותו, אך זה סירב בעקשנות. בשלב מסוים ניגש הרב אל המזוזה שהיתה בפתח החנות, ואמר בקול רם לעיני כל הנוכחים: "אני פונה אלייך המזוזה, כדי שתהיי עדה לאחר מאה ועשרים שנותי, שקיימתי את מצוות התוכחה שלי, וניסיתי בכל כוחי לשכנע את בעל הבית שיסגור את החנות, ואת גם תמשיכי להעיד לפני ריבון העולמים שהוא, החנווני, לא סגר את החנות". המחאה נעשתה בתקיפות רבה, ומיד לאחר מכן יצא מהחנות. ומה היה הסוף? מיד בתום דבריו של הרב הפך המוכר את עורו וציוה על כל הלקוחות שהיו בחנות לעזוב את המקום וסגר את החנות. ללמדך שלעולם אסור להתייאש מנשמה של יהודי, שנחצבה ממרומים, ותשוקתה לקיים את רצון בוראה.

שותף נאמן

הרבי מאלכסנדר היה מקבל קהל במשך שעות רבות. המונים נהרו אליו מכל רחבי המדינה והוא היה מאזין לבעיותיהם, משתתף בצערם ומברך אותם. בחכמתו הגדולה אף ידע לתת עצה לכל דורש ולהנחותו בדרך הישרה.

איש אחד שבא אל הרבי, התלונן בפניו שיש לו חנות ואין לו פרנסה ממנה. הפדיון מועט ובקושי הוא מספיק לכסות את ההוצאות. הבין הרבי מתוך דבריו שהוא פותח את חנותו גם בשבת, ואמר לו: "אם אתה מסכים לקחת אותי לשותף בחנותך בלי שאשקיע בה סכום כלשהו, בחלק של חמשה עשר אחוזים ממנה, אני מבטיח לך שתהיה לך פרנסה".

הסכים האיש ברצון להצעת הרבי, ומיד ישבו שניהם וכתבו שטר שותפות כדין.

אחר כך אמר הרבי: "כיון שעכשיו שביעית מן העסק היא שלי, הרי אני בוחר לעצמי את יום השבת. הרווח של יום זה יהיה שייך לי, ושל ששת ימי החול יהיה שלך. ואם כן, אני מצווה עליך שתסגור את החנות ביום השבת, שהוא שלי".

עתה ירד האיש לסוף דעתו של הרבי, ומאז סגר את חנותו ביום השבת, ואכן שרתה הברכה והצליח במסחרו.

הלכות שבת

פרק א - ערב שבת קודש

הוצאות שבת

א. מצוה לענג את השבת במיני מאכל ומשקה חשובים הערבים לו, שנאמר (ישעיה נח יג): "וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג". ולא ידאג על הכסף שמוציא לכבוד שבת, כי מובטח לו שמה שיוציא לכבודה של השבת, יוחזר לו.

ההכנות לשבת

ב. יכין את עצמו לקראת השבת, כהולך לקראת המלך. על כן, יגזוז ציפורניו, יתקלח וילבש בגדים נאים ומכובדים. ואם שערותיו ארוכות, יסתפר.

ג. ינקה את הבית וישטפהו לכבוד שבת. ומצוה לטעום מהתבשילים קודם השבת, כדי לברר שהתבשילים מתוקנים כהוגן ויאכלם לעונג, ובעבור זה זוכה לאריכות ימים ושנים.

הדלקת נרות

ד. תדליק האשה את הנרות סמוך לשולחן שסועדים עליו בליל שבת, שזהו מכלל עונג שבת לאכול לאורם. ואם אין האשה בבית, הבעל ידליק. וכן חיילים הנמצאים בבסיס, בכל חדר ידליק אחד מחברי החדר.

ה. זמן ההדלקה הוא כעשרים דקות לפני שקיעת השמש. [זמני השקיעה מפורסמים בלוחות שנה]. ועל כל פנים לא יאחר מחמש דקות לפני השקיעה, כדי שלא יכנס בחשש חילול שבת.

ו. קודם ההדלקה תברך: "ברוך אתה ה', אלוקינו מלך העולם, אשר קדשנו במצוותיו, וציונו להדליק נר של שבת", ותדליק. ומנהג רוב בנות אשכנז לברך לאחר ההדלקה.

פרק ב - יום שבת קודש

מחילת עוונות

א. בתפילת ערבית אומרים פסוקי "ויכולו השמים והארץ וכל צבאם", שבו מזכירים את בריאת העולם שברא ה' יתברך בששה ימים, וכילה מלאכתו ביום השביעי. ואמרו חז"ל: "כל האומר פסוקים אלו, באים שני מלאכי השרת ומניחים ידיהם על ראשו, ואומרים לו: וסר עוונך וחטאתך תכופר". והטעם בזה, כי אדם המעיד בכוונה שלימה ובאמונה, שהשם יתברך ברא את העולם בששה ימים וקידש את יום השביעי, הרי הביע בכך את יסוד היסודות של אמונת התורה. ועל כן גם אם הוא חטא, אין זה מתוך הכרה ברורה, וראוי הוא לסליחה ומחילה על עוונותיו.

שולחן שבת

ב. יהיה השולחן ערוך במפה נאה ומכובדת, ויתן עליו בקבוק יין ושתי חלות שלימות, ויכסה את החלות במפה יפה. והטעם לזה, זכר למן שהוריד הקב"ה לעם ישראל בצאתם ממצרים, כשהלכו 40 שנה במדבר, וביום ששי היה מוריד להם שתי מנות של מן עבור יום ששי ושבת. וכיצד היה יורד המן לישראל? בתחילה היה יורד טל, ועליו ירד מן, ושוב עליו ירד טל, נמצא שהמן היה כמונח בקופסה, טל מלמטה וטל מלמעלה. לכך גם אנחנו לוקחים שתי חלות, ומכסים אותם במפה מלמטה ובמפה מלמעלה.

שולחן השבת היהודי

כיצד נראה שולחן שבת יהודי אמיתי? עומדים יחד כל בני המשפחה סביב השולחן, פוצחים בשירה באמירת 'שלום עליכם' ומזמור 'אשת חיל מי ימצא', כשכל המבטים מופנים כלפי האמא היקרה עקרת הבית הבונה ביתה במסירות באהבה ובתבונה, ובפרט בפסוק: "רבות בנות עשו חיל, ואת עלית על כולנה".

לאחר מכן מקדש האבא על היין בקול נעים, ומנשקים הילדים את ידי האב והאם ביראת כבוד כפי שהצטווינו בתורה: "כבד את אביך ואת אמך", "איש אמו ואביו תיראו". נוטלים ידים לסעודה, ויושבים לאכול מהתבשילים והסלטים המיוחדים בטעמם וניחוחם, שטרחה והכינה האמא היקרה בשמחה של מצוה לכבודה של שבת המלכה. סוף סוף לאחר שבוע של עבודה, ניקיונות, כביסות והכנות, הגיע העת לרוות את הנחת. יושבים כל המשפחה יחד עם האבא היקר, כמאמר דוד המלך בתהלים: "בָּנֶיךָ כִּשְׁתִלֵי זֵיתִים סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ".

אחר הסעודה פוצחים בשירי שבת, "כי אשמרה שבת, אל ישמרני...". שומעים מאבא רעיון יפה מפרשת השבוע וסיפור, הילד בן השלוש וחצי מציג בגאווה את האותיות שלמד השבוע, ובן החמש כבר יודע לקרוא! שאלות ותשובות מהפרשה, נהנה האב מידיעות ילדיו על אף גילם הרך. או אז ניגשים למנת הקינוח ולברכת המזון. וכך מסיימים את הסעודה בסיפוק ושמחה. "אשרי עין ראתה כל אלה".

חוויה זו רבים מעמנו חווים מידי שבת. אך אין אנחנו שוכחים את אחינו שעדין לא זכו לחוות זאת. ואשרי המזמינם לביתו להטעימם מקרוב את המתרחש בשולחן השבת. כי רבים שחוו, חזרו למקורות, וזכו לאושר ושלוה.

סדר הקידוש

ג. ישיר בנעימה יחד עם בני ביתו 'שלום עליכם...' ומזמור 'אשת חיל'. ויקדש על היין בברכת 'בורא פרי הגפן' וברכת 'מקדש השבת' וישתה. ואשה המתגוררת לבדה, תקדש על היין בעצמה. וינשקו הילדים את ידי ההורים ויברכום ההורים.

הסעודה

ד. נוטלים ידים לסעודה. לוקח האבא שתי חלות ומברך: "ברוך... המוציא לחם מן הארץ", טועם ומחלק חתיכה לכל הסועדים. וישתדלו לאכול לחם כ-60 גרם, [שזו כמות של אכילת קבע], וכן בשאר סעודות שבת.

יום השבת

ה. בבואו בבוקר מבית הכנסת, יקדש על היין ויסעד סעודה שניה, וינעים בשירה ובזמרה ובדברי תורה.

ינוח מעט, כי שבת ראשי תיבות 'שינה **ב**שבת **ת**ענוג'. וכן יענג את השבת בטעימת פירות וממתקים. וחשוב מאוד להקדיש זמן ללימוד ולהשתתפות בשיעורי תורה, שכל רגע של לימוד תורה בשבת לא יסולא בפז, ועולה בערכו עשרת מונים על לימוד תורה בימי החול.

אחר תפילת המנחה, יערוך שוב שולחנו ויאכל סעודה שלישית. ואמרו חז"ל: "כל המקיים שלש סעודות בשבת, ניצול משלוש פורעניות: חבלי משיח, דינה של גיהנם, ומלחמת גוג ומגוג".

הזמנת משפחה שאינם שומרי שבת

ו. המזמין משפחה לשבת לביתו במטרה לקרבם תחת כנפי השכינה, לכתחילה יזמינם לכל השבת ויספק להם תנאים נוחים, כדי שלא יכשלו חס ושלום בחילולי שבת בבואם אליו ובחזרתם הביתה. אבל אם אינם חפצים לבוא כל השבת, רשאי להזמינם כאשר יבואו לפחות קודם כניסת שבת ברכב, ולאחר סעודת ליל שבת יחזרו לביתם ברכב, מאחר ובלאו הכי הם מחללים שבת בביתם, אבל בבואם אליו יחללו פחות, ואולי על ידי שיראו שלחן שבת כהלכה, יפתח לבבם לאהבת השם יתברך ולקיים מצוותיו.

מוצאי שבת

ז. אחר תפילת ערבית של מוצאי שבת, נפרדים מהשבת בהבדלה על יין, ומברכים על הבשמים: "ברוך... בורא עצי בשמים", ועל שלהבת הנר: "ברוך... בורא מאורי האש". [הטעם להרחת הבשמים, כי מאחר וההנאה הרוחנית השייכת בעודנו בתוך הגוף בעולם הזה, היא הרחת ריח נעים, הנאה הקיימת בעוצמה אדירה ושונה לחלוטין בגן עדן. עם הפרידה מהחוויה הרוחנית המרוממת של השבת, אשר היא מעין עולם הבא, משתדלים אנו להרגיע את הנפש השואפת אל מקורה הרוחני, באמצעות ריח נעים של בשמים. והטעם לברכה על הנר, כי עלינו להודות לה' על הנאתנו המחודשת בהדלקת אש לאחר השבת. וכן זכר לאדם הראשון שנתן לו ה' בינה במוצאי שבת לחכך שתי אבנים ליצור אש]. (מקור הברכה)

פרק ג - פרטי דינים לשבת

הכנה משבת לחול

א. אין להכין בשבת את צורכי ימי החול, כי נמצא מזלזל בכבודה של השבת שמכין בה לימים אחרים. על כן, אם יש שמחה במוצאי שבת, אין לערוך בשבת את מקום הארוע בסידור כסאות ושלחנות, פריסת מפות וכדומה.

ב. חלה שנשארה מהסעודה, מותר להכניסה לפריזר, כדי לאוכלה לאחר השבת כשהיא טריה. [ואין בזה איסור הכנה משבת לחול, כי הוא רק משאיר את המצב הקיים, שהחלה עתה היא טרייה, ורק מונע שלא תתייבש].

הדחת כלים

ג. מותר להדיח צלחות וסכו"ם לצורך השבת, אך אם אין לו צורך בהם בשבת, לא ידיחם, שנמצא מכין משבת לחול. ואולם כוסות - מותר להדיחן כל היום, כיון שמצוי שאדם שותה כל היום, אך אם ברור לו שלא ישתה עוד, אין להדיחן.

ד. אין לשפשף את הכלים בספוג או בסקוטש, משום איסור סחיטה, אלא ישתמש ב'ננס' העשוי מחומר סינטטי [רשת פלסטיק] שאינו בולע ויש היום ברשתות השיווק סקוטש לשבת 'שבת-כלין', הנח מאוד לשימוש. ומותר להשתמש בנוזל ניקוי לכלים.

ה. מותר לתת מים בסירים, כדי שהלכלוך לא תתייבש, וכך יהיה קל לשוטפם במוצאי שבת. [ואין בזה איסור הכנה משבת לחול, כי הוא רק משאיר את המצב הקיים, שהכלים עתה לחים, ומונע שהלחלוחית לא תתייבש].

ו. אשה שאינה יכולה לסבול אי ניקיון, וקשה לה לראות כלים מלוכלכים במטבח, רשאית להדיח את הכלים [סירים, צלחות וסכו"ם] בשבת, ובפרט בימי הקיץ שהיום ארוך ולא נעים להשאירם כך זמן רב. והוא הדין אם מחמת הלכלוך באים זבובים ויתושים, או במקרה שצריכים לבקרם אורחים ולא נעים שיראו ערימות כלים מלוכלכים, מותר להדיחם, שכל זה נחשב צורך השבת. ובפרט לפי המציאות של היום שבבתים רבים המטבח ופינת האוכל הם באותו חדר, ומפריע מאוד לראות את הכיור והשיש **עם ערימות כלים**.

דוד שמש

ז. מותר להשתמש במים חמים שבדוד שמש להדחת כלים. וכשהמים חמים מדי, מותר לפתוח מים קרים לקררם. אך אין להשתמש במים שהוחמו על ידי בוילר או יונקרס, אף שהם עתה כבויים, אלא אם כן המים בטמפרטורת חום מועטת.

רחיצה

ח. אין לרחוץ את הגוף או רובו במים חמים בשבת. אך מותר לרחוץ פניו, ידיו ורגליו או שאר אבריו במים חמים מדוד שמש, באופן שבסך הכל אינו רוחץ את רוב גופו. וכמו כן, מותר לרחוץ את כל הגוף במים קרירים.

אין דאגות

ט. לא ידבר על עסקיו והוצאותיו בשבת, אבל רשאי לחשוב עליהם, אך עדיף שלא יחשוב בהם כלל, משום עונג שבת, כמו שנאמר (שמות כ ח): "ששת ימים תעבוד, ועשית כל מלאכתך" - וכי אדם יכול לעשות כל מלאכתו בשבוע אחד? אלא יראה אדם בשבת כאילו כל מלאכתו עשויה! ואז אין לך עונג גדול מזה. ומכל מקום אם מחשבות אלו גורמות לו טרדה ודאגה, אסור מן הדין לחשוב בהן.

י. הבונה בית חדש, אסור לו להיכנס בו בשבת, כדי לעמוד על התקדמות הבניה. וכן, אין ללכת בשבת לדירה כדי לבודקה אם היא מתאימה לו לקנותה.

יא. דיבורים שיש לו תענוג והנאה לשוחח בהם כפוליטיקה וחדשות, מותר לשוחח בהם להנאתו, אך יזהר שלא יכשל חלילה בדיבורים האסורים תמיד כלשון הרע, רכילות וכיוצא בהם.

❧ פרק ד - מהלכות מוקצה ❧

מהו מוקצה?

אסרו חכמים לטלטל [להזיז] חפצים מסויימים, כדי שהשבת לא תיראה בעיני בני אדם כיום חול. וכן יש חשש שכאשר יתעסק בהם, ישכח שהיום שבת, וישתמש בהם ויכשל בחילול שבת. ואיסור זה נקרא "מוקצה", לשון הרחקה, שהאדם מקצה ומרחיק את החפץ מדעתו לשבת. ואמנם, אין איסור אלא רק כשמטלטל את החפץ בידו כהרגלו, אך מותר לטלטלו בשינוי שלא כהרגלו, כגון לדוחפו במרפק או ברגל.

ישנם כמה סוגי מוקצה, ודיניהם שונים זה מזה, כדלהלן:

א. כלי שמלאכתו לאיסור. כל כלי שהשימוש בו הוא למלאכות שאסור לעשותן בשבת, כגון: עט, עפרון, מחבת, גפרורים, סיגריות, מאוורר, מטריה, פטיש, צבת, מסמר, מסור, מספריים, מחט וכיוצא בהם, הרי הוא "כלי שמלאכתו לאיסור", ואסור לטלטלו בשבת, אבל מותר לטלטלו **"לצורך גופו"**, דהיינו לצורך שימוש בְּגָלְי למלאכה שמותרת בשבת, כגון, פטיש לפצח בו אגוזים, ומספריים לפתוח שקית חלב. וכן מותר לטלטלו **"לצורך**

מקומו", דהיינו שצריך למקום שבו נמצא הכלי. כגון, אם נמצא עט על הכסא, מותר לקחת בידו את העט ולהניחו במקומו כדי לשבת על הכסא. וכן, מספריים שנמצאו על השולחן, מותר לקחת את המספריים ולהניחן במקומן, כדי לאכול על השולחן.

ב. מוקצה מחמת חסרון כיס. כל כלי שמלאכתו לאיסור כנ"ל, וגם מקפיד בעל החפץ שלא להשתמש בו אלא את השימוש המיוחד לו, מחשש שמא יתקלקל או יתלכלך וכדומה, הרי הוא "מוקצה מחמת חסרון כיס". דהיינו שחושש לחסרון בכיסו - בכספו. כגון: סכין שחיטה, מצלמה, פלאפון, בולי דואר, צ'קים, בלנקים, דרכון וכיוצא בהם. ומוקצה זה חמור יותר, ואסור לטלטלו אפילו לצורך גופו ומקומו.

ג. מוקצה מחמת גופו. כל דבר שאינו כלי, ואינו ראוי למאכל אדם או בהמה, ואינו מיועד לשימוש שהוא, כגון: אבנים, עפר, קליפות של אגוזים, שקדים ופיסטוקים, גרעיני משמש ואפרסק, בעלי חיים וכיוצא בהם, הרי הוא "מוקצה מחמת גופו", ואין היתר לטלטלו בשבת. אולם אם ייחד אותו קודם שבת לשימוש שיש דרך בכך, אינו מוקצה. על כן, רשאי לייחד אבן לפני שבת, כדי לעצור בה את הדלת. ואם כבר השתמש בה קודם שבת לעצור את הדלת, אינה מוקצה.

המפצח גרעינים שקליפותיהם אינן ראויות למאכל בהמה, כגרעיני אבטיח, מותר להוציא את הקליפות בידו מפיו. וכן האוכל משמש, מותר לו להוציא את הגרעין בידו. אבל אחר שהניחם מידו, אסור לטלטלם כיון שהם "מוקצים מחמת גופם". אולם אם נשאר מעט מהפרי עליהם, מותר לטלטלם. וקליפות ועצמות הראויות למאכל בהמה, כגון: קליפות אבטיח ומילון, מותר לטלטלן, ובלבד שיהיו בהמות בעיר, אך אם אין בהמות בעיר כלל, אסור לטלטלן.

חוויה נפלאה

יש לציין שבכפרי נופש יוקרתיים התשלום בימי הנופש עבור מוצרים שונים מתבצע אך ורק באמצעות חרוזים מיוחדים, הניתנים להשגה בתחילת ימי הנופש תמורת תשלום. המטרה היא לנתק את הנופשים בימים אלה מה"כסף". ואכן, הנופשים מדווחים על אווירת נופש נדירה, נפלאה ומרוממת בימי הניתוק מהכסף.

שומר השבת זוכה אחת לשבוע (!) בחוויה נפלאה, רוחנית ומרוממת זו, והרבה יותר מכך. שכן בהצטרף פרט זה למכלול פרטי השבת, מתקבל עונג מרומם, של ניתוק מחיי חולין וטרדה, והימצאות באווירה שבתית מיוחדת ונעימה עד מאוד.

❧ פרק ה - מהלכות חולה בשבת ❧

חי על התורה

א. נאמר בתורה (ויקרא יח ה): "וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם אֲנִי ה'". והיינו שכל מצוות ואזהרות התורה ניתנו כדי שנחיה בהן, אבל אם על ידי קיום מצוה יגיע האדם לסכנה, ציותה התורה שלא לעשות את אותה מצוה. וכמו שאמרו חז"ל: "פיקוח נפש דוחה שבת". על כן, מי שחלה והגיע לסכנת נפשות, מחללים עליו את השבת כדי להצילו. ואפילו אם אנחנו מסופקים אם הוא הגיע למצב סכנה, חובה לחלל עליו את השבת ולהצילו. והמחלל שבת בשביל פיקוח נפש, קיים מצוה גדולה, שכל המקיים נפש אחת מישראל, כאילו קיים עולם מלא.

ב. ילד שננעל בחדר ואינו רגוע, ויש חשש שמהפחד יבוא לידי סכנה, פורצים את הדלת ומוציאים אותו. וכן, ילד שאבד ודואגים לשלומו, מחללים את השבת ומודיעים למשטרה ולציבור שיחפשוהו. וכן ילד שנמצא משוטט ומבוהל ואי אפשר להרגיעו, ולא ידוע מי הם קרוביו, מחללים עליו את השבת כדי להביאו לקרוביו.

חולה שאין בו סכנה

ג. אסור לחלל שבת [במלאכות האסורות מהתורה] לצורך חולה שאינו מסוכן. אולם על ידי גוי מותר, ולכן אם קר מאוד, מותר לומר לגוי להדליק לו תנור חימום.

❧ פרק ו - ט"ל מלאכות ❧

אבות ותולדות

א. שלושים ותשע 'אבות מלאכות' אסרה התורה לעשות בשבת. ונקרא שמם 'אבות', לפי שלכל מלאכה ישנן 'תולדות', שהן מלאכות אחרות הדומות במטרתן לאב מלאכה, וגם אותן אסרה התורה לעשות בשבת. למשל: אב מלאכה 'זורע', התולדה הדומה לו היא: השקיה, שדומה במטרתה לזורע, שכשם שהזריעה מטרתה להצמיח גידולים ולהניב פירות, כך הוא בהשקיה. ואמנם מלאכות הדומות ממש לאב, אינן נחשבות לתולדה אלא גם הן אב מלאכה. למשל: הנוטע אילן הריהו אב מלאכה כזורע זרעים. וכן המבשל, הצולה והמטגן, הרי הן בכלל אב מלאכה הנקרא 'אופה', ואינן תולדות.

להלן נבאר בעיקר את המלאכות המצויות האסורות בשבת:

זריעה

ב. אין לזרוע זרעים או לנטוע אילנות ושתילים וכיוצא בזה. ולכן, האוכלים אבטיח בגינה, עליהם לשים לב שלא להשליך את הגרעינים לגינה, כיון שעשויים לצמוח.

ג. אין להשקות גידולי אדמה, כיון שגורם להצמחתם. ולכן, יש להזהר שלא לשתות ממתקן מים הנמצא בדשא, וכששותים נשפכים המים על הדשא.

קצירה

ד. אין לקצור תבואה או לתלוש פירות ממקום גידולם. ולכן, אין להוציא עציץ שמונח על האדמה, וכן גרעין אבוקדו שהונח במים, או שעועית שהונחה בצמר גפן לח.

סחיטה

ה. כל פרי שיש דרך לסוחטו, כענבים, תפוזים, אשכוליות, עגבניות וכיוצא בהם, אסור לסוחטו בשבת. אבל אם אין דרך לסוחטו, כחבושים ומלפפונים, מותר לסוחטו. ובכל אופן אם סוחט על גבי מאכל, ורוב המשקה נבלע במאכל ומשביחו, כגון שסוחט ענבים על בננה מרוסקת לתינוק, הרי זה מותר, כי אז אין זה נחשב כמשקה אלא כאוכל, מאחר ובא להטעים ולהשביח את המאכל.

ו. מותר לסחוט לימון בשבת לתוך כלי ריק כדי להכין לימונדה או כדי לתת בסלט או בתה, או בשביל לשתותו כך להנאתו. [ואף שיש דרך לסחוט לימונים לרוב? מכל מקום סחיטת הלימונים אינה דומה לסחיטת ענבים ורימונים ושאר פירות, כי שם שותים את המשקה כמות שהוא, אבל מיץ לימון אינו עשוי לשתותו כמות שהוא, נמצא שאין שם משקה עליו אלא שם מאכל, כי תמיד בא להטעים משהו אחר].

ז. מותר לסחוט מלפפונים כבושים, להוציא את המים שנבלעו בהם בכבישה. וכן מותר לסחוט לֶפֶת או חצילים מטוגנים, להוציא מהם את השמן, כיון שאין לו צורך במשקה אלא בפרי.

בריה

ח. אוכל ופסולת המעורבים יחד, אסור לברור ולהוציא את הפסולת מהאוכל. אבל מותר לברור את האוכל מתוך הפסולת, ובתנאי שעושה כן ביד או במזלג, ולא בכלי של בריה כנָפָה, וגם שיאכלהו מיד בדקות הקרובות, ולא לאחר זמן.

למשל: צלחת פסטוקים ובתוכה ישנן כמה קליפות, אין להוציא את הקליפות, שהרי זה בורר פסולת מתוך אוכל, אלא יקח את הפסטוקים לאוכלם וישאיר את הקליפות, שנמצא שבורר אוכל מתוך פסולת.

ט. גם בשני מיני מאכל מעורבים, אם אינו חפץ במין אחד, הרי מין זה נחשב כפסולת לגביו, ושייך בו איסור בורר אם יוציאנו. למשל: סלט ירקות עם בצל, ואינו חפץ בבצל, לא יוציא את הבצל, אלא יאכל את הירקות. ואולם רשאי להוציא את הבצל, כדי ליתנו לחברו שיאכלנו.

י. דבר המונח בתוך משקה וניכר בפני עצמו, מותר להוציאו. ולכן מותר להוציא שקית תה מכוס תה, ואין בזה איסור בורר.

יא. אוכל ופסולת המחוברים בדרך ברייתם, כקליפת תפוז, עצמות דגים, עור העוף, שומן בשר וכיוצא בהם, מותר להוציא את הפסולת, כשאוכל מיד את האוכל.

טחינה

יב. אסור לטחון חיטים, פלפלים וכיוצא. וכן לא יקצוץ פירות וירקות דק דק לסלט, אלא אם כן דעתו לאוכלו בדקות הקרובות, ולא יקצצם בפומפייה אלא בסכין.

גזיזה

יג. אסור לגזוז שיער. וכן אין לגזוז ציפורניים או עור. על כן יש לשים לב שלא לכסוס את העור שבראשי האצבעות או בשפתיים או לכסוס הציפורנים.

כיבוס

יד. אסור לבצע בבגד פעולות כיבוס: שטיפה, שרייה במים, סחיטה. וכן אין לנקות כתם על ידי אבקת טַלְק, מגבון לח, רוק וכיוצא. ומכל מקום מותר לנקותו בסמרטוט יבש או בהעברה ביד מבלי לשפשף. וכן מותר לנער בגד שהתלכלך באבק ועפר, ומותר לנקותו גם במברשת בגדים. ובני אשכנז מחמירים בזה.

טו. אין לנקות שולחן או שיש במטלית לחה, כי בהכרח שהמטלית תִּסְחֵט מעט. אך אפשר לנקות במטלית יבשה, ננס פלסטיק לח, מפיון ומגבון. ואם נשפך משקה על השולחן, רשאי להניח מטלית כדי לספוג את המשקה, אך יזהר שלא לסוחטה.

צביעה

טז. אסור לצבוע קיר, בגד, נעליים וכיוצא. וכן אסור לאשה להתאפר באודם, סומק, מייק-אפ, לק - צבעוני או שקוף, כי גם השקוף מבריק את הציפורניים. אבל אבקת פודרה שאין מעורבים בה משחה או קרם, מותר להתאפר בה בשבת.

תפירה

יז. אסור להדביק ניירות, מפני שדומה לתופר, שלוקח שני דברים ומחברם יחד. אך מותר להדביק הדבקה ארעית - זמנית, כגון טיטול של תינוק.

קריעה

יח. אסור לקרוע בשבת. ולכן יכין קודם השבת נייר טואלט חתוך. ואם נקלע למקום שאין שם נייר חתוך, מותר לו לחתוך בשבת, מפני כבוד הבריות.

יט. אריזות מזון, כלים חד פעמיים, מפיונים, טישו וכיוצא בהן, מותר לקרוע את הנייר או השקית כדי להשתמש בתכולה שבהן. וכן מותר לפתוח בקבוקים, פחיות וקופסאות שימורים לצורך השבת.

כ. מתקן חלב הנקרא "קנקומט", שיש בו להב סכין לחיתוך השקית, מותר לפתוח בו שקית חלב ללא חשש.

כא. מותר להפריד גביעי אשל ושקיות תה המחוברים יחד, משום שחיבורם לא נעשה לקיום, אלא על דעת להפרידם בעת השימוש בהם.

צידה

כב. אסור לצוד בעלי חיים, או לסוגרם בכלוב או בחדר, אף שנכנסו מעצמם.

שחיטה

כג. אסור להרוג יתושים ביד או כשמרסס עליהם. אולם מותר לרסס באוויר החדר כשיש חלון פתוח שיכולים היתושים לצאת משם, לפי שאינו הורגם אלא מבריחם. ובכלל זה, אסורה כל הוצאת דם מאדם או בעל חיים, אף שאינו הורגו.

כתיבה

כד. אסור לכתוב בשבת בעט או במכשיר אלקטרוני. וגם כתיבה שאינה מתקיימת לזמן רב, אסורה, ולכן לא יטביל אצבעו במשקה ויכתוב על השולחן, אבל רשאי להטביל אצבעו במים ולכתוב, כי אין הכתיבה מתקיימת כלל. וחלון זכוכית שעלו בו אדים, לא יכתוב עליו, כי הוא מתקיים לזמן מסוים.

כה. נעליים שחקוקים בסולייתם אותיות או צורות מסוימות, ובהילוכו נחקקות האותיות והצורות על העפר או על החול, מותר ללכת בנעליים אלו.

בנייה

כו. גם אוהל עראי אסור לבנות. ולכן, אסור להשתמש במטריה בשבת.

הבערה

כז. אסור להבעיר אש. ואפילו אם היתה דלוקה אש קודם שבת, אסור להעביר ממנה למקום אחר, וכגון להדליק סיגריה מנר דלוק. ואפילו לעשן סיגריה דולקת, אסור, כי בכל נשיפה ישנה תוספת הבערה.

כח. גם הדלקת אור, והפעלת מנוע הרכב, וכל זרם חשמלי, כמאוורר, מזגן וכל מוצרי החשמל, בכלל הבערה הם, ואסורים בשימוש בשבת.

כט. יש לנתק את המנורה שבמקרר קודם השבת, לבל יכשל בהדלקתה בעת פתיחתו ובכיבויה בסגירתו. ואם שכח לנתק את המנורה, אסור לפתוח את המקרר בשבת. ואולם מותר לומר לגוי לפותחו ולכבות את המנורה.

מכה בפטיש

ל. כל מעשה של גְּמַר מלאכה, אפילו קטן, כהכאה בפטיש ליישר את העקמימות שבכלי, אסור. על כן, אסור להוציא חוט שנשאר תחוב בבגד בגמר עשייתו.

הוצאה מרשות לרשות

לא. אסור להוציא חפץ מרשות היחיד [מהבית] לרשות הרבים [לרחוב] או להיפך. ואמנם היום ברוב המקומות בארץ קיים 'עירוב', שהוא חוט הסובב את כל העיר, ועל ידי זה נעשית העיר כולה כמקום אחד, ומותר להוציא חפצים מרשות לרשות.

אפיה ובישול

לב. יש להבהיר, כי אין שום קשר בין הדלקת האש לבישול, ולכן אסור לבשל גם על אש שהיתה דלוקה מלפני שבת.

להלן כמה פרטים בדיני בישול בשבת:

לג. מאכל שאינו מבושל כל צורכו [לגמרי] - אסור ליתנו על פלאטה בשבת [ואש מכוסה דינה כפלאטה], כדי לסיים את בישולו. אך רשאי ליתנו על פלאטה קודם השבת, ובמשך השבת הוא יתבשל מאליו. ואולם אסור להאיץ את תהליך בישולו, על ידי הזזתו למקום חם יותר בפלאטה, או בהוספת כיסוי עליו. וכמו כן, אם פתח את מכסה הסיר, אסור לסוגרו, כל שאינו מבושל לגמרי.

על כן, הנכון ביותר לבשל את ה'חמין' בישול גמור קודם השבת, ויניחהו על הפלאטה. ואז רשאי יהיה לפתוח את הסיר ולסוגרו, או להזיזו למקום חם יותר, כדי שיתאדה ויהיה סמיך.

הוספת מים ל'חמין'

לד. אם רואה במשך השבת שהרוטב של ה'חמין' התאדה, אין להוסיף עליו מים, אפילו חמים. אך יכול לתת מחבת תחת הסיר, כדי שהחמין ישאר חם מבלי שיתאדה יותר. ובני אשכנז מקילים להוסיף מים חמים ל'חמין'.

לה. החושש משריפת החמין, עצה טובה שקודם השבת יתן מים בשקית 'קוקיס' סגורה בסיר, ואם ראה בשבת שהתאדו המים, יפתח את השקית וישפכו המים לתבשיל. [ויוציא את השקית עם מעט אוכל, כדי שלא יכשל באיסור בורר פסולת מתוך אוכל].

חימום מאכל מבושל

לו. מאכל שהתבשל קודם השבת כל צרכו, אין איסור ליתנו שוב בשבת על אש מכוסה או על פלאטה, אף אם הוא קר, לפי ש"אין בישול אחר בישול" [שאחר שכבר התבשל, לא שייך בו בישול נוסף, שאינו אלא חימום בלבד], ובלבד שלא יתנהו על אש מגולה, משום שאז נראה כמבשל בשבת. ואולם היתר זה הוא רק במאכל יבש כאורז וברוקס, או במאכל שרובו יבש כדגים עם רוטב, אבל מרק - אין לחממו בשבת, כי נוזל החוזר ומתחמם, הרי הוא כמתבשל מחדש, ויש בו "בישול אחר בישול", כיון שמשתבח טעמו.

כלי ראשון

לז. הכלי שבו מתבשל המאכל, נקרא: 'כלי ראשון'. ויש בכוחו לבשל אף לאחר שהסירוהו מהאש, לכן אסור לתת בו מאכל שאינו מבושל.

עירוי מכלי ראשון

לח. כשמערה את המאכל שבכלי ראשון על מאכל אחר, הוא נקרא: 'עירוי מכלי ראשון'. ויש בכוח העירוי לבשל כעובי קליפה בלבד. על כן אסור לערות מהתבשיל על תבלינים, וכן אסור לערות מים חמים שבכלי ראשון על עלי תה.

הכנת תה

לט. יש לערות תחילה את המים לכוס ריקה ['כלי שני'], ואחר כך יערם שוב לכוס אחרת ['כלי שלישי'], ושם יניח את התיון. ואולם, טוב להכין תמצית תה מבושלת קודם השבת, ובשבת יתן תחילה את המים מהמיחם, ועליהם את התמצית.

הכנת קפה

מ. מותר לערות מים רותחים מהמיחם על הקפה, כיון שהקפה קלוי, ו"אין בישול אחר קליה". ובני אשכנז מחמירים בזה.

הכנת נס קפה עם חלב

מא. מותר לתת נס קפה בכוס ולערות עליו מים מהמיחם, כיון שהנס קפה מבושל, ועליהם יתן חלב. וכמו כן, מותר לתת חלב בכוס ועליו לערות מים מהמיחם.

קפה מוקצף

מב. מותר לתת בכוס קפה או נס קפה וסוכר עם מעט מים או חלב ולבחוש בחוזקה, ובכך נעשה המשקה מוטעם יותר ועם קצף רב. [ואין בזה איסור משום לש, כיון שהבלילה רכה.]

תם ונשלם שבח לאל בורא עולם